



V Bruseli 28. 9. 2021
C(2021) 6913 final

Oznámenie Komisie

**Posudzovanie plánov a projektov v súvislosti s lokalitami sústavy Natura 2000 –
metodické usmernenia týkajúce sa článku 6 ods. 3 a 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch**

Oznámenie Komisie

**Posudzovanie plánov a projektov v súvislosti s lokalitami sústavy Natura 2000 –
metodické usmernenia týkajúce sa článku 6 ods. 3 a 4 smernice 92/43/EHS
o biotopoch**

Posudzovanie plánov a projektov v súvislosti s lokalitami sústavy Natura 2000

Metodické usmernenia týkajúce sa ustanovení článku 6 ods. 3 a 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch

Obsah

1.	ÚVOD	4
1.1.	Účel a povaha tohto dokumentu	4
1.2.	Štruktúra.....	5
2.	VŠEOBECNÝ PRÍSTUP A ZÁSADY	6
2.1.	Fázy postupu podľa článku 6 ods. 3 a 4	6
2.2.	Prístup k rozhodovaniu	9
3.	METODIKA POSUDZOVANIA PODĽA ČLÁNKU 6 ODS. 3 A 4	11
3.1.	Fáza 1: Skrining.....	11
3.1.1.	Krok 1: Zistiť, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality sústavy Natura 2000 alebo či je pre jej správu potrebný	13
3.1.2.	Krok 2: Opis plánu alebo projektu a jeho faktorov vplyvu	14
3.1.3.	Krok 3: Identifikácia lokalít sústavy Natura 2000, ktoré by mohli byť ovplyvnené plánom alebo projektom	15
3.1.4.	Krok 4: Posúdenie, či je možné vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy s ohľadom na ciele ochrany lokality	19
3.1.5.	Závery: rozhodnutie na základe výsledku skriningu.....	23
3.2.	Fáza 2: Primeraný odhad.....	26
3.2.1.	Krok 1: Zhromažďovanie informácií o projekte a o príslušnej lokalite sústavy Natura 2000.....	27
3.2.2.	Krok 2: Posúdenie dosahov plánu alebo projektu z hľadiska cieľov ochrany lokality či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi	33
3.2.3.	Krok 3: Zistenie vplyvov plánu alebo projektu na integritu lokality sústavy Natura 2000.....	49
3.2.4.	Krok 4: Zmierňujúce opatrenia	52
3.2.5.	Závery primeraného odhadu	58
3.2.6.	Ďalšie aspekty: Konzultácie, kvalita primeraného odhadu, prístup k spravodlivosti	62
3.3.	Fáza 3: Postup podľa článku 6 ods. 4	67
3.3.1.	Krok 1: Preskúmanie alternatívnych riešení.....	68
3.3.2.	Krok 2: Preskúmanie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu.....	75
3.3.3.	Krok 3: Identifikácia, posudzovanie a prijímanie kompenzačných opatrení.....	78

a)	Hlavné druhy kompenzačných opatrení	79
b)	Hlavné zásady stanovovania kompenzačných opatrení a cieľov	81
c)	Časový rozvrh kompenzácií	84
d)	Hodnotenie a monitorovanie kompenzačných opatrení podľa článku 6 ods. 485	
e)	Stanovenie kompenzačných opatrení pre plány	88
4.	STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE A PRIMERANÝ ODHAD PLÁNOV	92
4.1	Strategické plánovanie	92
4.2	Primeraný odhad plánov	93
4.3	Mapovanie citlivosti	96
4.4.	Konzultácie a dialóg v strategickom plánovaní	101
5.	SÚVISLOSŤ S INÝMI POSTUPMI ENVIRONMENTÁLNEHO POSUDZOVANIA: smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, smernica o strategickom environmentálnom hodnotení, rámcová smernica o vode.....	102
5.1.	Zjednodušenie environmentálnych posúdení.....	102
5.2.	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie, strategické environmentálne hodnotenie a primeraný odhad.....	103
5.2.1.	Možnosti a výhody zjednodušenia posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia a primeraného odhadu	103
5.2.2.	Osobitné prvky primeraného odhadu a rozdiely v porovnaní s postupmi posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia.....	106
5.2.3.	Vzťah medzi strategickým environmentálnym hodnotením/posudzovaním vplyvov na životné prostredie/primeraným odhadom a prísnyimi ustanoveniami smerníc o ochrane prírody týkajúcimi sa ochrany druhov	108
5.3.	Posúdenia podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, koordinované alebo integrované v rámci postupu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.....	109
6.	HLAVNÉ REFERENČNÉ ZDROJE	113

PRÍLOHA

1. ÚVOD

1.1. Účel a povaha tohto dokumentu

Účelom tohto dokumentu je poskytnúť metodické usmernenia k uplatňovaniu článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch¹. Cieľom týchto usmernení je pomôcť orgánom a národným agentúram v členských štátoch a kandidátskych krajinách, ako aj navrhovateľom, konzultantom, správcom lokalít, odborníkom z praxe a iným zainteresovaným stranám pri uplatňovaní povinností vyplývajúcich z týchto ustanovení. V tomto dokumente sa uvádzajú názory Európskej komisie a nie je právne záväzný. Právomoc záväzne vykladať právne predpisy Únie má len Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „SDEÚ“).

Usmernenia sa musia vykladať v spojení so smernicami a vnútroštátnymi právnymi predpismi a s odporúčaním uvedeným v oznámení Komisie Správa lokalít sústavy Natura 2000 – Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch² (v tomto dokumente označované ako „usmernenia k článku 6“), ktorý je východiskovým bodom pre výklad kľúčových termínov a pojmov obsiahnutých v smernici o biotopoch. Z dôvodu lepšej zrozumiteľnosti sa v týchto usmerneniach uvádzajú príslušné časti usmernení k článku 6.

Komisia prijala aj viacero usmerňovacích dokumentov pre jednotlivé sektory týkajúcich sa rôznych oblastí politiky, ako je energetika vrátane obnoviteľných zdrojov energie, ťažba, vnútrozemská vodná doprava, rozvoj v prístavoch a ústiach riek, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo³. V uvedených dokumentoch sa často podrobnejšie analyzujú osobitosti posúdení plánov alebo projektov v týchto konkrétnych sektoroch. Môžu sa preto použiť na doplnenie týchto všeobecných usmernení praktickými aspektmi jednotlivých sektorov.

Podľa zásady procesnej autonómie je na jednotlivých členských štátoch, aby rozhodli, ako zaviesť procedurálne požiadavky vyplývajúce zo smernice. Je zodpovednosťou príslušného orgánu v každom členskom štáte, aby zahrnul kľúčové rozhodnutia v posúdeniach podľa článku 6 ods. 3 a 4. V tomto usmerňovacom dokumente pojem „posudzovanie“ opisuje celý proces, prostredníctvom ktorého navrhovateľ plánu alebo projektu, orgány, agentúry na ochranu prírody a iné agentúry, mimovládne organizácie (MVO) a verejnosť zhromažďujú informácie a poskytujú ich príslušnému orgánu na posúdenie a hodnotenie.

¹ Smernica Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7).

² Európska komisia, 2019. Oznámenie Komisie Správa lokalít sústavy Natura 2000. Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch (2019/C 33/01) sú dostupné na adrese: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1555085968125&uri=CELEX:52019XC0125\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1555085968125&uri=CELEX:52019XC0125(07)).

³ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

Príslušný orgán potom určí výsledky posudzovania a rozhodne o tom, či plán alebo projekt schváli, a ak áno, za akých podmienok. V tomto procese sa uznáva, že posúdenia požadované podľa článku 6 ods. 3 a 4 sa opierajú o zhromažďovanie spoľahlivých informácií a údajov viacerými zainteresovanými stranami, ako aj o konzultácie s nimi a medzi nimi.

Tento dokument predstavuje aktualizáciu predchádzajúcich metodických usmernení k článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch^{4,5}. Vychádza zo skúseností s vykonávaním smernice o biotopoch a zo súvisiacej judikatúry SDEÚ, ako aj z preskúmania usmernení a literatúry EÚ, prípadových štúdií, spätnej väzby a návrhov na základe konzultácií s orgánmi členských štátov EÚ a zainteresovanými stranami. Prípravu tohto usmerňovacieho dokumentu podporili ATECMA S.L. a Adelphi consult GmbH na základe zmluvy s Európskou komisiou⁶.

1.2. Štruktúra

Tento dokument pozostáva z troch hlavných častí a prílohy.

- V prvom oddiele sa vysvetľuje všeobecný prístup a zásady, ktoré sú základom usmernení. Obsahuje vývojový diagram z usmernení k článku 6 s cieľom ilustrovať, ako by mali byť posudzovania podľa článku 6 ods. 3 a 4 štruktúrované a ako rôzne fázy posudzovania súvisia s požiadavkami článku 6 ods. 3 a 4.
- V ďalšom oddiele sú uvedené hlavné metodické usmernenia k jednotlivým fázam. Každá fáza obsahuje metódy a nástroje, príklady a návrhy na dokončenie posudzovania. Rovnako sem patrí používanie kontrolných zoznamov, matíc a podrobných pokynov pre každú fázu posudzovania. Treba však poznamenať, že slúžia len na ilustračné účely a nemôžu zahŕňať všetky situácie.
- Tretí oddiel obsahuje kapitolu o strategickom plánovaní, a najmä o postupe posudzovania plánov. V tomto oddiele sa skúma aj súvislosť s inými environmentálnymi posúdeniami, ktoré sa vyžadujú podľa právnych predpisov EÚ.
- V prílohe sa uvádzajú príklady metód a ďalšie usmernenia a nástroje, ktoré možno použiť na vykonávanie postupov podľa článku 6 ods. 3 a 4 (napr. kontrolné zoznamy alebo formáty).

⁴ Metodické usmernenia týkajúce sa ustanovení článku 6 ods. 3 a 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch, Európska komisia, 2002.

⁵ Táto aktualizácia je jedným z výsledkov Akčného plánu pre ľudí, prírodu a hospodárstvo, COM(2017) 198 final (opatrenie 1).

⁶ Zmluva o poskytovaní služieb EÚ č. 07.0202/2017/770634/SER/ENV.D.3 v oblasti technickej a vedeckej podpory v súvislosti s plnením Akčného plánu pre ľudí, prírodu a hospodárstvo – opatrenia 1, 2 a 13.

2. VŠEOBECNÝ PRÍSTUP A ZÁSADY

2.1. Fázy postupu podľa článku 6 ods. 3 a 4

V článku 6 ods. 3 a 4 sa uvádza:

„3. Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.

4. Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu. Ak sa v príslušnej lokalite vyskytuje prioritný biotop a/alebo prioritný druh, jediné dôvody, ktoré môžu prichádzať do úvahy, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí, priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie alebo tiež stanoviska Komisie k ďalším nevyhnutným dôvodom vyššieho verejného záujmu.“

V článku 6 ods. 3 a 4 sa stanovuje *podrobný postup* posudzovania plánov alebo projektov, ktoré môžu mať vplyv na lokality sústavy Natura 2000. Tento postup zahŕňa tri hlavné fázy:

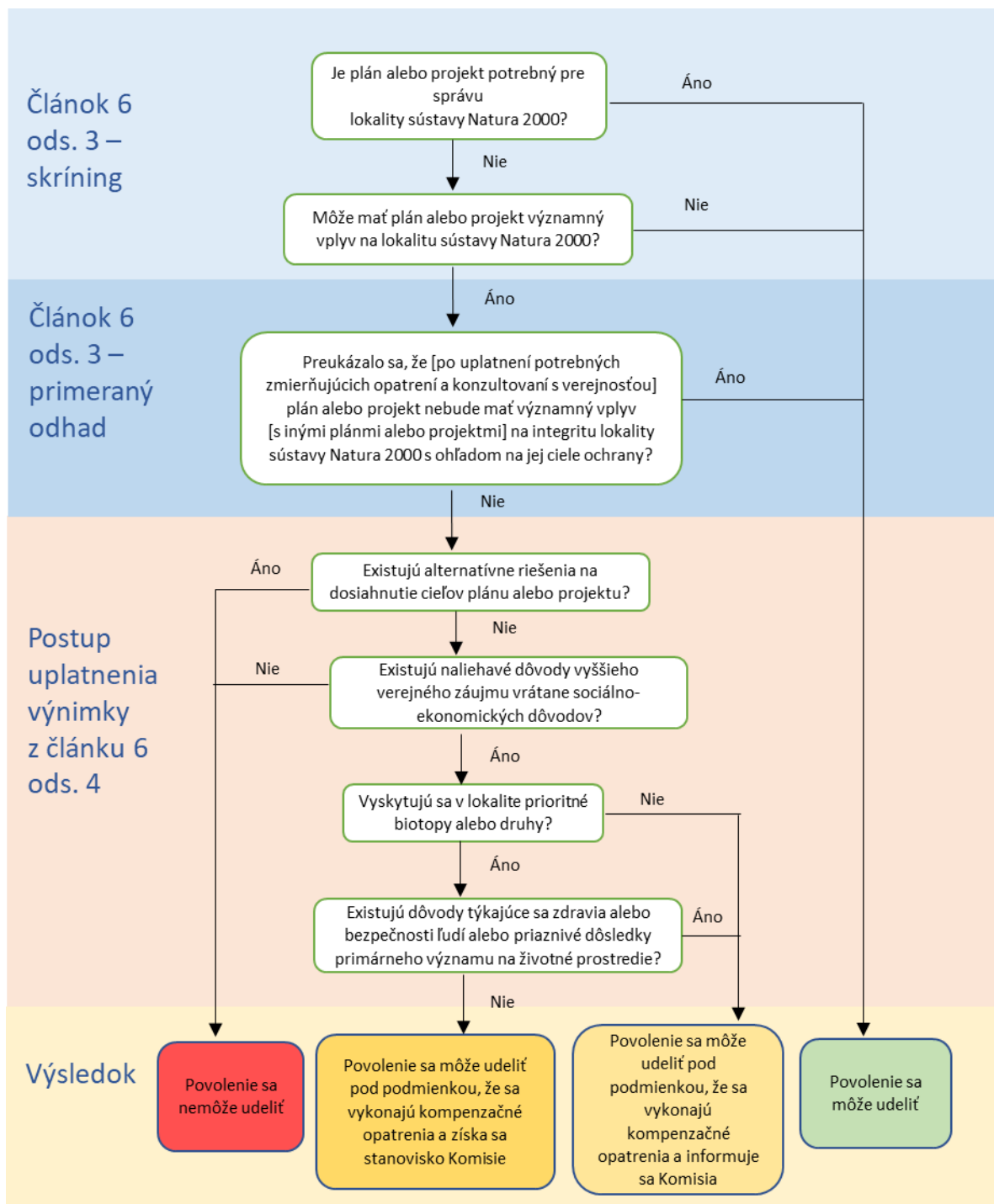
- **Prvá fáza: skríning.** Prvá časť postupu pozostáva z fázy predbežného posúdenia (ďalej len „skríning“) na zistenie toho, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality sústavy Natura 2000, alebo je pre potrebný pre správu lokality Natura 2000, a ak to tak nie je, či je pravdepodobné, že bude mať významný vplyv na lokalitu⁷ (či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi) z hľadiska cieľov ochrany lokality. Prvá fáza sa riadi prvou časťou prvej vety článku 6 ods. 3.
- **Druhá fáza: primeraný odhad.** Ak nemožno vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy, ďalšia fáza postupu zahŕňa posúdenie vplyvu plánu alebo projektu (či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi) na základe cieľov ochrany lokality a zistenie toho, či to ovplyvní integritu lokality Natura 2000, pričom sa zohľadnia akékoľvek zmierňujúce opatrenia. Bude na príslušných orgánoch, aby rozhodli, či plán alebo projekt schvália na základe zistení primeraného odhadu. Druhá fáza sa riadi druhou časťou prvej vety a druhou vetou článku 6 ods. 3.

⁷ V praxi môže byť potrebné posúdiť viac ako jednu lokalitu.

- **Tretia fáza: výnimka z článku 6 ods. 3 za určitých podmienok.** Tretia fáza postupu sa riadi článkom 6 ods. 4. Prichádza na rad len vtedy, ak sa navrhovateľ napriek negatívnemu posúdeniu domnieva, že plán alebo projekt by sa mal aj tak realizovať z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu. To je možné, len ak neexistujú žiadne alternatívne riešenia, naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu sú riadne odôvodnené a ak sa prijímú vhodné kompenzačné opatrenia na zabezpečenie ochrany celkovej koherencie sústavy Natura 2000.

Každú fázu postupu ovplyvňuje predchádzajúca fáza. Poradie, v akom sa fázy vykonávajú, je preto pre správne uplatňovanie článku 6 ods. 3 a 4 mimoriadne dôležité. Na obrázku č. 1 je znázornený vývojový diagram tohto postupu.

Obrázok č. 1. Posudzovanie plánov a projektov v súvislosti s lokalitami sústavy Natura 2000. Tri fázy postupu podľa článku 6 ods. 3 a 4



2.2. Prístup k rozhodovaniu

Rovnako ako všetky právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia je smernica o biotopoch založená na **zásade predbežnej opatrnosti**⁸, t. j. že neexistencia vedeckých dôkazov o významnom negatívnom vplyve činnosti sa nemôže použiť ako odôvodnenie schválenia tejto činnosti. Ak sa zásada predbežnej opatrnosti uplatňuje na postup podľa článku 6 ods. 3, znamená to, že pred schválením plánu alebo projektu je nutné preukázať neexistenciu negatívneho vplyvu na lokality sústavy Natura 2000. Inými slovami, ak neexistuje istota, že nedôjde k žiadnym negatívnym vplyvom, plán alebo projekt nemožno schváliť.

V praxi to znamená, že dôkazné bremeno spočíva na navrhovateľovi plánu alebo projektu, aby preukázal – a na príslušnom orgáne, aby potvrdil – bez dôvodnej pochybnosti, že:

- vo fáze 1 (skrining) – možno vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy alebo
- vo fáze 2 (primeraný odhad) – možno vylúčiť nepriaznivé vplyvy na integritu lokality sústavy Natura 2000.

Ak sú nepriaznivé vplyvy na integritu lokality buď isté, alebo ich nemožno vylúčiť, plán alebo projekt možno napriek tomu schváliť na základe výnimky podľa článku 6 ods. 4 pod podmienkou, že neexistujú žiadne alternatívy, je odôvodnený naliehavými dôvodmi vyššieho verejného záujmu a sú zavedené dostatočné kompenzačné opatrenia na ochranu celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Zásada predbežnej opatrnosti sa niekedy môže uplatniť aj v takýchto prípadoch, najmä v súvislosti s rozsahom kompenzačných opatrení, ktoré sa majú uplatniť (pozri oddiel 3.3.3).

V smernici o biotopoch sa výslovne odkazuje na „ciele ochrany lokality“ ako základ pre uplatnenie článku 6 ods. 3. SDEÚ vo svojom rozsudku vo veci C-849/19 Komisia/Grécko potvrdil, že ciele ochrany sa musia formálne stanoviť a že tieto ciele musia byť špecifické pre danú lokalitu, odkazovať na osobitnú hodnotu lokality a byť presné.⁹

Okrem toho Súdny dvor opakovane rozhodol, že rozsah povinnosti vykonať primeraný odhad vplyvov plánu alebo projektu na chránenú lokalitu by sa mal určiť so zreteľom na ciele ochrany.¹⁰ Inými slovami, rozhodnutie o tom, či plán alebo projekt môže mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000, by sa malo prijať so zreteľom na ciele ochrany lokality (pozri oddiel 3.1 Skrining). **Preto je mimoriadne dôležité, aby sa ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu bezodkladne stanovili pre všetky lokality sústavy Natura 2000 a aby sa zverejnili.**

Ako sa vysvetľuje v oddiele 3.2.2, ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu sa musia stanoviť pre všetky chránené biotopy a druhy, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná (t. j. biotopy a druhy z kategórie A, B alebo C, ale nie D, posúdenie lokality

⁸ Článok 191 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁹ Body 58 – 59.

¹⁰ Bod 51.

v štandardnom formulári údajov pre danú lokalitu¹¹). V cieľoch ochrany je potrebné spresniť ciele, ktoré sa majú dosiahnuť pre každý z atribútov alebo parametrov, ktoré určujú stav ochrany chránených prvkov.

Ak sa plán alebo projekt počas procesu prípravy zmení alebo ďalej rozpracuje, posúdenia sa musia preskúmať, a to tak vo fáze skríningu, ako aj vo fáze primeraného odhadu. Ak napríklad vo fáze skríningu nemožno vylúčiť, že existuje pravdepodobnosť významných vplyvov, navrhovateľ plánu alebo projektu sa môže rozhodnúť zrevidovať návrh plánu alebo projektu s cieľom vylúčiť riziko možných významných vplyvov. V takýchto prípadoch by sa pozmenený plán alebo projekt mal opätovne preskúmať, aby sa zistilo, či je naďalej pravdepodobné, že bude mať významný vplyv na lokalitu.

Rámček 1: Prijatie rozhodnutia na základe primeraného odhadu

Je na príslušných orgánoch, aby na základe záverov primeraného odhadu dosahov plánu alebo projektu na príslušnú lokalitu sústavy Natura 2000 rozhodli, či daný plán alebo projekt schválili. Schváliť ho môžu až po tom, ako **nadobudnú istotu, že navrhovaný plán alebo projekt nepriaznivo neovplyvní integritu lokality sústavy Natura 2000**. Tak je to aj v prípade, ak z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna dôvodná pochybnosť o tom, že nedôjde k takýmto účinkom¹².

Dôraz sa teda kladie na preukázanie neexistencie nepriaznivých vplyvov, a nie ich existencie, čo je podstatou zásady predbežnej opatrnosti¹³. Primeraný odhad musí byť preto dostatočne podrobný a odôvodnený, aby preukazoval neexistenciu nepriaznivých vplyvov **vzhľadom na najlepšie vedecké poznatky v danej oblasti**¹⁴.

Rovnaká úroveň istoty sa vyžaduje, ak sa rozhodnutie prijme počas fázy skríningu. Ani v tejto fáze by nemala existovať žiadna dôvodná pochybnosť o neexistencii pravdepodobného významného vplyvu.

¹¹ Pozri rámček 4 – Zdroje, ktoré sa majú použiť na identifikáciu vplyvu na lokalitu sústavy Natura 2000 – v oddiele 3.1.3 týchto usmernení.

¹² Vec C-127/02, bod 59.

¹³ Vec C-157/96, bod 63.

¹⁴ Vec C-127/02, bod 61.

3. METODIKA POSUDZOVANIA PODĽA ČLÁNKU 6 ODS. 3 A 4

3.1. Fáza 1: Skríning

V prvej fáze sa skúma **pravdepodobnosť nepriaznivých vplyvov plánu alebo projektu** na lokalitu sústavy Natura 2000 či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi. Ak nemožno vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy bez akejkoľvek dôvodnej pochybnosti, plán alebo projekt sa bude musieť podrobiť úplnému primeranému odhadu podľa článku 6 ods. 3.

Pojmy „plán“ a „projekt“ by sa mali chápať v širokom zmysle.

Projekt môže zahŕňať stavby, zariadenia a iné zásahy do prírodného prostredia vrátane pravidelných činností zameraných na využívanie prírodných zdrojov.

Pojem **plán** má na účely článku 6 ods. 3 takisto potenciálne širší význam vrátane územných alebo priestorových plánov a sektorových plánov (napr. v oblasti dopravy, energetiky, odpadového hospodárstva, hospodárenia s vodami, obhospodarovania lesov atď.).

V smernici sa neobmedzuje rozsah pôsobnosti pojmu plán ani projekt na konkrétne kategórie. Kľúčovým faktorom je **pravdepodobnosť ich významného vplyvu na lokalitu sústavy Natura 2000**.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddieloch 4.4.1 a 4.4.2.

Skríning ako fáza predbežného posúdenia môže byť spravidla založený na existujúcich informáciách vrátane stanovísk odborníkov (napr. príslušných environmentálnych orgánov) alebo zverejnených materiálov (napr. mapách biotopov alebo inventároch druhov) bez toho, aby sa vyžadovalo zhromaždiť podrobné nové dôkazy. Ak však neexistuje dostatok informácií, napr. o výskyte chránených biotopov alebo druhov v oblasti, ktorej sa plán alebo projekt potenciálne dotýka, alebo sú neaktuálne, môže byť potrebné zhromaždiť a zanalyzovať ďalšie údaje s cieľom určiť pravdepodobnosť významných vplyvov. Ak informácie neexistujú, potom treba predpokladať, že existuje pravdepodobnosť významných vplyvov a vyžaduje sa primeraný odhad.

Skríning treba vykonať v počiatočnej fáze, spravidla predtým, ako sa stanovia podrobnosti plánu alebo projektu, napríklad ak je známe miesto a všeobecná povaha projektu, ale ešte sa nezačal proces navrhovania. **Včasný skríning** má niekoľko výhod:

- môže znížiť riziko oneskorenia a neskorších dodatočných nákladov, keď sa projekt alebo plán predloží na získanie povolenia,
- umožňuje včasnú konzultáciu a výmenu informácií medzi realizátormi plánu alebo projektu, príslušnými orgánmi a inými zainteresovanými stranami, ktoré majú relevantné údaje a odborné znalosti,
- umožňuje navrhovateľovi plánu alebo projektu lepšie posúdiť, aké ďalšie kroky môžu byť potrebné, a to bez investovania značného množstva času a peňazí,
- umožňuje identifikovať a predvídať potenciálne riziká pre lokality sústavy

Natura 2000, ako aj pre samotný plán alebo projekt, napríklad zdôraznením potreby alternatívnej lokality alebo návrhu pre plán alebo projekt, aby sa predišlo akémukoľvek riziku poškodenia, alebo zhromažďovaním ďalších údajov na vykonanie včasného posúdenia. Hoci by kľúčové aspekty počiatočného plánovania mali byť jasné, mal by existovať aj priestor na úpravu plánu alebo projektu.

Ak sa plán alebo projekt skúma v počiatočnej fáze, skrining môže byť potrebné preskúmať v neskoršej fáze, keď bude k dispozícii viac podrobností o pláne alebo projekte. Rozsah skriningovej analýzy sa môže v prípade plánov a projektov líšiť v závislosti od rozsahu rozvoja a pravdepodobných vplyvov.

Analýza pozostáva zo štyroch krokov:

1. zistenia, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality sústavy Natura 2000 alebo či je pre jej správu potrebný;
2. identifikácie relevantných prvkov plánu alebo projektu a ich pravdepodobných vplyvov;
3. identifikácie lokalít sústavy Natura 2000, ktoré (ak sú) môžu byť ovplyvnené, vzhľadom na potenciálne vplyvy plánu alebo projektu, či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi;
4. posúdenia, či je možné vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy na lokalitu sústavy Natura 2000.

V nasledujúcich oddieloch je podrobnejšie opísaný každý zo štyroch krokov spolu s výsledkom skriningu a súvisiacou dokumentáciou.

V tabuľke 1 sa uvádzajú hlavné rozdiely medzi fázou skriningu a fázou primeraného odhadu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

Tabuľka 1: Rozdiely medzi fázou skriningu a fázou primeraného odhadu

Skrining	Primeraný odhad
Zisťuje sa ním, či sú významné negatívne vplyvy na lokalitu sústavy Natura 2000 <u>pravdepodobné</u> v dôsledku realizácie plánu alebo projektu s ohľadom na ciele ochrany lokality.	Posudzujú sa <u>pravdepodobné</u> vplyvy na lokalitu sústavy Natura 2000 s ohľadom na jej ciele ochrany a posudzuje sa, či sa vyskytnú alebo by sa mohli vyskytnúť nepriaznivé vplyvy na integritu lokality.
Ak výskyt nepriaznivých vplyvov nemožno s určitosťou vylúčiť, plán alebo projekt sa musí podrobiť primeranému odhadu.	Plán alebo projekt možno povoliť, len ak možno vylúčiť nepriaznivé vplyvy na integritu lokality sústavy Natura 2000.
Obvykle založený na existujúcich údajoch, dostupných poznatkoch a skúsenostiach a odbornom stanovisku.	Vyžaduje podrobné preskúmanie, často prieskumy v teréne, odborné poradenstvo a odborné posúdenie konkrétneho prípadu.

Zmierňujúce opatrenia nie je možné zohľadniť ¹⁵ .	Posudzujú sa zmierňujúce opatrenia na odstránenie alebo zmiernenie nepriaznivých vplyvov.
--	---

3.1.1. Krok 1: Zistiť, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality sústavy Natura 2000 alebo či je pre jej správu potrebný

V tomto kroku sa zisťuje, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality alebo je pre jej správu potrebný, t. j. či prispieva k dosiahnutiu cieľov ochrany lokality.

Pojem „správa“ odkazuje na správu ochrany lokality, t. j. má sa chápať v zmysle, v ktorom sa používa v článku 6 ods. 1. Preto ak činnosť priamo súvisí s plnením cieľov ochrany a je pre ne potrebná, neplatí pre ňu požiadavka na posúdenie.

Plány alebo projekty, ktoré priamo súvisia so správou ochrany lokalít sústavy Natura 2000 alebo sú pre ňu potrebné, by sa mali vo všeobecnosti vyňať z uplatňovania ustanovení článku 6 ods. 3, ale posúdenie sa stále môže vyžadovať v súvislosti s ich zložkami, ktoré sa netýkajú ochrany.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.4.3.

V prípade prvku, ktorý sa netýka ochrany, ale nachádza sa v pláne alebo projekte, ktorý okrem iných cieľov zahŕňa aj správu ochrany, sa môže vyžadovať primeraný odhad. Mohlo by sa to uplatňovať napríklad na ťažbu dreva, ktorá tvorí súčasť plánu riadenia ochrany pre lesnatú plochu označenú za lokalitu sústavy Natura 2000. Časť činnosti, ktorá nie je nevyhnutná pre správu ochrany lokality, by mala podliehať primeranému odhadu¹⁶.

Môžu nastať aj situácie, v ktorých môže mať plán alebo projekt, ktorý priamo súvisí so správou jednej lokality (cieľovej lokality) alebo je pre ňu potrebný, negatívny vplyv aj na inú lokalitu. S cieľom zlepšiť povodňový manažment cieľovej lokality sa v pláne môže napríklad navrhnuť výstavba zábrany v inej lokalite, čo môže mať na túto inú lokalitu významný nepriaznivý vplyv. Plán alebo projekt by preto mal podliehať posúdeniu potenciálnych významných vplyvov na túto inú lokalitu.

V dôsledku toho by plány a projekty, ktoré budú priamo súvisieť so správou lokalít sústavy Natura 2000 alebo budú pre ňu potrebné podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch, mali predstavovať plány alebo projekty, ktorých cieľom a príspevkom je zachovanie alebo prípadne obnova priaznivého stavu ochrany chránených biotopov a druhov v týchto lokalitách.

¹⁵ Vec C-323/17.

¹⁶ V technickej správe s názvom Sústava Natura 2000 a lesy (2015) (kapitola 4.6) sa uvádzajú príklady, ako zabrániť protichodným cieľom medzi obhospodávaním lesov a správou sústavy Natura 2000: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Final%20Guide%20N2000%20%20Forests%20Part%20I-II-Annexes.pdf>.

Rámček 2: Príklady kritérií na zistenie, či plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality sústavy Natura 2000 alebo či je pre jej správu potrebný

- opatrenia predpokladané v pláne alebo projekte sú zahrnuté do plánu riadenia príslušnej lokality sústavy Natura 2000 alebo sú navrhnuté ako súčasť iných štatutárnych, administratívnych alebo zmluvných opatrení vyžadovaných na zachovanie a obnovu (ak je to potrebné) dobrého stavu ochrany lokality, jej typov biotopov a druhov,
- štatutárny orgán zodpovedný za správu lokality sústavy Natura 2000 poskytol odôvodnené stanovisko, že činnosť priamo súvisí so správou cieľovej lokality a je pre ňu potrebná a že jasne súvisí so zachovaním alebo zlepšením stavu ochrany typov biotopov alebo druhov v lokalite.

3.1.2. Krok 2: Opis plánu alebo projektu a jeho faktorov vplyvu

Pri opise plánu alebo projektu bude potrebné identifikovať všetky aspekty, ktoré môžu potenciálne ovplyvniť lokalitu sústavy Natura 2000 či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi.

Musia sa zohľadniť všetky fázy projektu vrátane výstavby, prevádzky a vyradovania z prevádzky.

Pokiaľ ide o plány, treba zhromaždiť a zanalyzovať vhodné podrobnosti o činnostiach vykonávaných v rámci plánu s cieľom zistiť, či môžu mať významný vplyv na lokality sústavy Natura 2000, a to samostatne alebo spoločne, a to aj v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi.

V rámčeku 3 sa uvádzajú kľúčové parametre plánu alebo projektu, ktoré sa majú identifikovať. Tieto prvky sú len orientačné a majú sa prispôsobiť a doplniť, aby zodpovedali jednotlivým prípadom. V prípade niektorých projektov alebo plánov môže byť potrebné identifikovať parametre oddelene od fázy výstavby, prevádzky a vyradovania z prevádzky.

Rámček 3: Príklady prvkov plánu alebo projektu, ktoré sa majú zohľadniť vo fáze skríningu

- veľkosť (napr. vo vzťahu k priamemu záberu pôdy),
- celková ovplyvnená plocha vrátane plochy ovplyvnenej nepriamymi vplyvmi (napr. hluk, zakalenie, vibrácie),
- fyzické zmeny životného prostredia (napr. úprava riečisk alebo morfológie iných vodných útvarov, zmeny hustoty lesného porastu),
- zmeny intenzity existujúceho tlaku (napr. zvýšenie hluku, znečistenia alebo dopravy),
- požiadavky na zdroje (napr. odber vody, ťažba nerastných surovín),

- emisie (napr. depozícia dusíka) a odpad (a či sa zneškodňujú na zemi, vo vode alebo vzduchu),
- požiadavky na prepravu (napr. prístupové cesty),
- trvanie výstavby, prevádzky, vyradovania z prevádzky atď.,
- dočasné aspekty (načasovanie rôznych fáz plánu alebo projektu),
- vzdialenosť od lokalít sústavy Natura 2000, a najmä od ich určujúcich prvkov,
- kumulatívne vplyvy s inými projektmi a plánmi.

3.1.3. Krok 3: Identifikácia lokalít sústavy Natura 2000, ktoré by mohli byť ovplyvnené plánom alebo projektom

Pri identifikácii lokalít sústavy Natura 2000, ktoré môžu byť ovplyvnené, by sa mali zohľadniť všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré by mohli mať potenciálne vplyvy na akékoľvek lokality sústavy Natura 2000 nachádzajúce sa v zóne vplyvu plánu alebo projektu. Malo by sa prihliadnuť na všetky určujúce prvky (druhy, typy biotopov), ktorých prítomnosť je v daných lokalitách významná, a ich ciele ochrany.

Mali by sa identifikovať najmä:

- všetky lokality sústavy Natura 2000, ktoré sa geograficky prekrývajú s ktorýmikoľvek činnosťami alebo aspektmi plánu alebo projektu v ktorejkoľvek fáze alebo ktoré sú v ich blízkosti,
- všetky lokality sústavy Natura 2000, ktoré sú v pravdepodobnej zóne vplyvu plánu alebo projektu. Lokality sústavy Natura 2000 v okolí plánu alebo projektu (alebo v určitej vzdialenosti), ktoré by stále mohli byť nepriamo ovplyvnené aspektmi projektu, a to aj pokiaľ ide o využívanie prírodných zdrojov (napr. vody) a rôznych druhov odpadu, vypúšťanie alebo emisie látok alebo energie,
- lokality sústavy Natura 2000 v okolí plánu alebo projektu (alebo v určitej vzdialenosti), ktoré sú domovom fauny, ktorá sa môže presunúť do oblasti projektu a následne zahynúť alebo pocítiť iné dôsledky (napr. stratu plochy na kŕmenie alebo zmenšenie domovského okrsku),
- lokality sústavy Natura 2000, ktorých prepojenie alebo ekologická kontinuita môže byť týmto plánom alebo projektom ovplyvnená.

Rozsah lokalít sústavy Natura 2000, ktorý sa má posúdiť, t. j. zóna, v ktorej môžu vzniknúť vplyvy plánu alebo projektu, bude závisieť od povahy plánu alebo projektu a vzdialenosti, v ktorej sa môžu vyskytnúť vplyvy. V prípade lokalít sústavy Natura 2000, ktoré sa nachádzajú v smere prúdu pozdĺž riek alebo mokradí napájaných kolektormi podzemnej vody, môže plán alebo projekt ovplyvniť vodné toky, migráciu rýb atď., a to aj vo veľkej vzdialenosti. Emisie znečisťujúcich látok môžu mať takisto vplyvy na veľkú vzdialenosť.

Niektoré projekty alebo plány, ktoré nemajú priamy vplyv na lokality sústavy Natura 2000, môžu mať na ne napriek tomu významný vplyv, ak fungujú ako prekážka alebo bránia ekologickým prepojeniam. K tomu môže dôjsť napríklad vtedy, keď plány ovplyvňujú prvky krajiny, ktoré prepájajú lokality sústavy Natura 2000 alebo ktoré môžu brániť pohybu druhov alebo narušiť kontinuitu riečneho alebo lesného ekosystému.

Na určenie možných vplyvov plánu alebo projektu na lokality sústavy Natura 2000 je potrebné identifikovať nielen príslušné lokality, ale aj biotopy a druhy, ktorých prítomnosť je v daných lokalitách významná, ako aj ciele ochrany špecifické pre jednotlivé lokality.

V rámcu 4 sa uvádzajú príklady zdrojov údajov, ktoré sa môžu použiť na tento účel.

Rámček 4: Zdroje, ktoré sa majú použiť na identifikáciu vplyvu na lokalitu sústavy Natura 2000

- štandardný formulár údajov sústavy Natura 2000 pre lokalitu,
- ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu (stanovené v aktoch o označovaní osobitných chránených území alebo v aktoch o klasifikácii osobitne chráneného územia, alebo v pláne riadenia lokality, alebo v samostatnom akte),
- plány riadenia lokality (napr. v ktorých sa identifikujú tlaky a ohrozenia pre lokalitu),
- existujúce prieskumy a údaje z monitorovania týkajúce sa relevantných druhov a typov biotopov, ich rozšírenia v lokalite a v jej okolí, stavu ochrany, tlakov a ohrození, ktorým čelia,
- súčasné a predošlé mapy lokality,
- územné plány a iné príslušné existujúce plány,
- existujúce materiály z prieskumu lokality,
- existujúce údaje o hydrogeológii,
- existujúce údaje o relevantných látkach (napr. depozícia dusíka, zloženie vypúšťanej odpadovej vody),
- posúdenia vplyvov na životné prostredie v prípade podobných projektov alebo plánov,
- relevantné správy o stave životného prostredia,
- mapy a geografické informačné systémy,
- spisy o histórii lokality atď.

Informácie uvedené v štandardnom formulári údajov sústavy Natura 2000¹⁷ sú východiskovým bodom pre identifikáciu typov biotopov a druhov, ktorých prítomnosť

¹⁷ Pozri: Vysvetlivky vo vykonávacom rozhodnutí Komisie 2011/484/EÚ z 11. júla 2011 o formáte poskytovaní informácií o lokalitách sústavy Natura 2000 (rozhodnutie, ktorým sa stanovuje formát štandardných formulárov údajov).

je v danej lokalite významná a ktoré by mohli byť ovplyvnené plánom alebo projektom, ako aj všetkých existujúcich tlakov a vplyvov na lokalitu. Ďalšie informácie na úrovni lokality možno získať zo zdrojov, ako je plán riadenia lokality sústavy Natura 2000, zoznamy činností, ktoré môžu spôsobiť poškodenie alebo zhoršenie, výsledky monitorovacích prieskumov biotopov a druhov v rámci lokality, ako aj zdrojov mimo lokality sústavy Natura 2000 na biogeografickej, vnútroštátnej a miestnej úrovni.

Je dôležité, aby sa tieto údaje a informácie zverejnili, napr. prostredníctvom centrálnej databázy alebo prostredníctvom online portálov a webových sídel vnútroštátnych alebo regionálnych orgánov, a pravidelne sa aktualizovali, aby k nim mohli mať jednoduchý prístup všetky zainteresované strany a príslušné orgány.

Rámček 5: Hlavné zdroje informácií o určujúcich prvkoch lokalít sústavy Natura 2000

Štandardný formulár údajov je dostupný pre každú lokalitu sústavy Natura 2000. Obsahuje informácie o druhoch živočíchov a rastlín a typoch biotopov chránených v rámci EÚ vyskytujúcich sa v lokalite a poskytuje rozsiahle posúdenie stavu všetkých druhov alebo typov biotopov v tejto lokalite (hodnotené od A po D). Poskytuje informácie o ploche, zastúpení a stave ochrany biotopov vyskytujúcich sa v lokalite, ako aj celkové posúdenie hodnoty lokality v záujme ochrany dotknutých typov prirodzených biotopov. Pokiaľ ide o druhy vyskytujúce sa v lokalite, formulár poskytuje informácie o ich populáciách, stave (nestáhovavý, hniezdiaci, prezimujúci, sťahovavý druh) a o hodnote lokality pre dotknuté druhy.

Zahŕňa aj kontextové informácie o lokalite vrátane informácií o:

- všeobecných vlastnostiach, kvalite a význame lokality,
- zraniteľnosti (tlak na lokalitu spôsobený ľudskými a inými vplyvmi a krehkosť biotopov a ekosystémov),
- vplyvoch súvisiacich s ľudskou činnosťou a prírodnými procesmi, ktoré môžu mať pozitívny alebo negatívny vplyv na ochranu a riadenie lokality, ako aj na podiel plochy ovplyvnenej lokality,
- riadiacom orgáne zodpovednom za lokalitu,
- plánoch a postupoch riadenia lokalít vrátane tradičných ľudských činností,
- mape lokality.

Ochranné opatrenia a plány riadenia

Pre osobitné chránené územia musia členské štáty vypracovať ochranné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II vyskytujúcich sa v lokalite (článok 6 ods. 1 smernice o biotopoch). Môže to prípadne zahŕňať plány riadenia osobitne navrhnuté pre jednotlivé lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja a/alebo iné štatutárne, správne alebo zmluvné opatrenia.

Podobne na osobitne chránené územia sa takisto musia vzťahovať cielené ochranné opatrenia. Ak sú k dispozícii plány riadenia sústavy Natura 2000, môžu poskytovať informácie o cieľoch ochrany daných lokalít, umiestnení a stave druhov a biotopov vyskytujúcich sa v lokalite, o ich

ohrozeniach a ochranných opatreniach potrebných na zlepšenie ich stavu ochrany v lokalite. Všetko to môže byť užitočné pre fázu skríningu a fázu primeraného odhadu.

Na webovom sídle Komisie sú k dispozícii údaje a mapy všetkých lokalít sústavy Natura 2000 v EÚ prostredníctvom prehliadača sústavy Natura 2000 a verejnej databázy sústavy Natura 2000: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/data/indexen.htm>. Väčšina členských štátov takisto poskytuje verejne dostupné informácie o lokalitách sústavy Natura 2000 a ich prvkoch. Aj geografické informačné systémy (GIS) môžu pomôcť pri pochopení vzťahu medzi aspektmi plánu alebo projektu a osobitnými prvkami lokality sústavy Natura 2000.

V rôznych krajinách sú dostupné **praktické nástroje a informačné systémy** s cieľom pomôcť identifikovať potenciálne vplyvy rôznych typov projektov a plánov na lokality sústavy Natura 2000. V rámčeku 6 sú uvedené príklady takýchto nástrojov.

Rámček 6: Príklady informačných systémov na identifikáciu potenciálneho vplyvu rôznych typov projektov a plánov na lokality sústavy Natura 2000

Nemecko

Informácie potrebné na posúdenie potenciálnych negatívnych vplyvov takmer všetkých typov projektov poskytuje informačný systém FFH-VP-Info, ktorý vyvinul Spolkový úrad pre ochranu prírody. Obsahuje rozsiahlu databázu potenciálnych vplyvov a účinkov na konkrétne typy biotopov a druhov, ktorú možno využiť na skríning a primeraný odhad. Poskytuje podrobné informácie o citlivosti a potenciálnych vplyvoch faktorov vplyvu pre takmer všetky biotopy a druhy chránené podľa smerníc o ochrane prírody vyskytujúce sa v Nemecku. Zahŕňa aj kontrolný zoznam s posúdeniami závažnosti/relevantnosti každého vplyvu na typy biotopov a druhov.

Pozri: <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Page.jsp>.

Írsko

V Írsku je dostupná aplikácia GeoTool na podporu procesu zhromažďovania údajov vo fáze 1 (skrining) a fáze 2 (primeraný odhad). Umožňuje používateľovi zvoliť si bod na mape a potom vyhľadať osobitné chránené územia a osobitne chránené územia v stanovenej vzdialenosti od tohto bodu, ktorú si používateľ môže zvoliť v závislosti od úrovne potenciálneho vplyvu plánu alebo projektu na životné prostredie. Informácie poskytované o každej lokalite sústavy Natura 2000 nachádzajúcej sa v zvolenom rozsahu zahŕňajú zoznam biotopov a druhov, pre ktoré boli lokality označené ako chránené, a odkaz na ciele ochrany každej lokality.

Pozri: <https://gis.epa.ie/EPAMaps/AAGeoTool>.

Holandsko

Holandská vláda vyvinula nástroj na rýchle posúdenie potenciálneho vplyvu projektu počas počiatočnej fázy. Poskytuje opis procesných krokov potrebných v prípade, že je posúdenie vplyvov na lokality sústavy Natura 2000 alebo chránené druhy súčasťou postupu na získanie povolenia. Pomáha identifikovať potenciálne vplyvy na jednotlivé druhy a typy biotopov

a poskytuje informácie o citlivosti druhov a typov biotopov na rozličné činnosti.

Pozri: www.natura2000.nl (v sekcii *routeplanner beschermde natuur a effectenindicator Natura 2000-gebieden*).

Belgicko

Belgicko na posúdenie acidifikácie a eutrofizácie prostredníctvom depozície z ovzdušia (depozícia NO_x a NH₃ súvisiaca s činnosťami ako intenzívne poľnohospodárstvo, priemyselné vykurovanie, procesy výroby energie a mobilita) poskytuje interaktívnu online aplikáciu na vykonanie prvého skríningu. Je to rýchly diagnostický nástroj na identifikáciu potenciálnych vplyvov. Ak je výsledkom skenu zelené svetlo, neočakáva sa žiadny škodlivý vplyv. Ak nástroj zobrazí červené svetlo, existuje možnosť škodlivého vplyvu, ktorý je potrebné bližšie preskúmať prostredníctvom primeraného odhadu.

Pozri: <https://www.milieuinfo.be/voortoets/>.

Ďalšie podrobnosti týkajúce sa informácií a praktických nástrojov na podporu skríningu a primeraného odhadu pozri v prílohe k tomuto usmerňovaciemu dokumentu (oddiel 1.1).

3.1.4. Krok 4: Posúdenie, či je možné vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy s ohľadom na ciele ochrany lokality

Ďalším krokom fázy skríningu je posúdenie pravdepodobnosti a potenciálneho významu vplyvov identifikovaných v predchádzajúcom kroku, pričom sa zohľadnia potenciálne kumulatívne vplyvy s inými plánmi alebo projektmi.

Posúdenie pravdepodobnosti významných vplyvov

Pravdepodobným významným vplyvom je v tejto súvislosti akýkoľvek vplyv, ktorý možno odôvodnene predvídať v dôsledku plánu alebo projektu a ktorý by negatívne a významne ovplyvnil ciele ochrany stanovené pre biotopy a druhy, ktorých prítomnosť je v danej lokalite sústavy Natura 2000 významná. Môže to vyplývať buď z činností v lokalite alebo mimo nej, alebo zo spojenia s inými plánmi alebo projektmi.

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že ak nemožno bez akejkoľvek dôvodnej pochybnosti vylúčiť pravdepodobné významné vplyvy, plán alebo projekt sa bude musieť podrobiť úplnému primeranému odhadu podľa článku 6 ods. 3 (ďalšie podrobnosti o posudzovaní potenciálnych vplyvov pozri v oddiele 3.2.2 písm. b).

Význam vplyvov sa bude líšiť v závislosti od faktorov, ako je závažnosť vplyvu, typ, rozsah, trvanie, intenzita, časový rozvrh, pravdepodobnosť, kumulatívne vplyvy a zraniteľnosť príslušných biotopov a druhov.

V rámciku 7 sú uvedené príklady ukazovateľov na kvantifikáciu významu týchto vplyvov.

Rámček 7: Príklady ukazovateľov významu

Typ vplyvu	Ukazovateľ významu
Strata plochy biotopu	Hektáre strateného biotopu, percentuálny podiel strateného biotopu.
Degradácia	Plocha (v absolútnom vyjadrení a ako percentuálny podiel), na ktorej sa zhoršili atribúty používané na určenie stavu ochrany druhu alebo biotopu, ako aj rozsah degradácie každého z týchto atribútov.
Rušenie	Stupeň intenzity, trvanie alebo pretrvávajúce faktora rušenia, jeho vzdialenosť od miest na párenie.
Fragmentácia	Zmena v porovnaní s pôvodným a požadovaným stavom (napr. vytvorenie niekoľkých malých plôch biotopu namiesto jednej veľkej plochy, hektáre biotopu vystavené okrajovému vplyvu).
Nepriame vplyvy	Miera, do akej je oblasť náchylná na iné ohrozenia (invázne nepôvodné druhy, prenikanie ľudí a živočíchov, ďalší rozvoj).

Zdroje informácií na posúdenie významu vplyvov zahŕňajú dôkazy z podobných činností s vplyvom na lokality s podobnými označenými prvkami v podobnom stave ochrany alebo lokality s podobnými cieľmi ochrany a odborné posudky založené na dostupných dôkazoch. Keďže je však každý prípad nevyhnutne odlišný, je potrebné zohľadniť miestne okolnosti. Posudzovanie sa preto vždy musí vykonávať individuálne.

Ako sa uvádza v usmerneniach k článku 6, to, čo môže byť významné pre jednu lokalitu, nemusí byť významné pre druhú lokalitu. Napríklad strata sto metrov štvorcových biotopu môže byť významná vo vzťahu k malej lokalite vzácných orchideí, zatiaľ čo podobná strata vo veľkej stepnej lokalite môže byť nevýznamná, ak nemá vplyv na ciele ochrany lokality.

V prípade plánov v závislosti od úrovne vymedzenia a podrobnosti rôznych aspektov a zložiek plánu môže byť v tejto fáze ťažké posúdiť závažnosť a význam všetkých potenciálnych vplyvov na jednotlivé lokality. **Pravdepodobnosť** významných vplyvov na lokalitu sústavy Natura 2000 sa však stále môže posúdiť napríklad z hľadiska typu plánu alebo projektu a jeho potenciálnej zóny vplyvu.

Plány sa preto musia preskúmať s dostatočnou opatrnosťou (bez dôvodnej pochybnosti) a so zreteľom na zásadu predbežnej opatrnosti, aby sa zabránilo vylúčeniu zložiek alebo činností s potenciálnym vplyvom na lokalitu sústavy Natura 2000 a ich nezaradeniu do ďalšej kontroly v rámci primeraného odhadu.

Pokiaľ ide o posudzovanie **zmierňujúcich opatrení**¹⁸ pri vykonávaní postupu podľa článku 6 ods. 3, Súdny dvor rozhodol, že „na účely zistenia, či treba vykonať neskôr primerané posudzovanie vplyvov plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu, netreba v rámci štádia skríningu zohľadniť opatrenia, ktorých cieľom je vyhnúť sa škodlivým účinkom tohto plánu alebo tohto projektu na túto lokalitu alebo ich zmierniť“ (vec C-323/17).

¹⁸ Pozri: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=sk&num=C-323/17>.

Navrhovatelia projektov však niekedy môžu navrhovať projekty tak, aby sa od začiatku predišlo potenciálnym vplyvom alebo aby sa tieto vplyvy minimalizovali. Dá sa to dosiahnuť využitím najlepších dostupných technológií alebo uplatňovaním preventívnych opatrení vrátane štatutárnych opatrení (napr. zóny so zákazom vstupu), ktoré sú stanovené napr. v sektorových predpisoch, plánoch riadenia sústavy Natura 2000 alebo v priestorových/územných plánoch.

Takéto všeobecné zložky projektu sa môžu pri skríningu zohľadniť na rozdiel od zmierňujúcich opatrení špecifických pre jednotlivé plány alebo projekty, ktoré sa v tejto fáze nesmú zohľadniť. Tieto zložky by sa mali jasne identifikovať v opise projektu. Osobitné zmierňujúce opatrenia, napr. budovanie zelených mostov s cieľom umožniť migráciu druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, najmä ak ich nariadi príslušný orgán, by sa mali zohľadniť len počas primeraného odhadu, ako sa uvádza v oddiele 3.2.5.

Posúdenie možných kumulatívnych vplyvov s inými plánmi a projektmi

Počas skríningu by sa posúdenie pravdepodobnosti potenciálne významných vplyvov plánu alebo projektu malo vykonať *či už samostatne, alebo v kombinácii s inými projektmi alebo plánmi*. Posúdenie takýchto **kumulatívnych vplyvov** je vo fáze skríningu často menej podrobné ako vo fáze primeraného odhadu. Naďalej však existuje potreba identifikovať všetky iné plány alebo projekty, ktoré by mohli viesť ku kumulatívnym vplyvom príslušného plánu alebo projektu.

Skríning „v kombinácii“ si vyžaduje identifikáciu iných plánov a projektov, ktoré môžu mať potenciálne vplyvy na tie isté lokality sústavy Natura 2000, a potom posúdenie ich schopnosti spôsobiť významné vplyvy, ak sa zohľadňujú spolu s posudzovaným plánom alebo projektom. Ak táto analýza nevedie ku konečným záverom, mali by sa ňou aspoň identifikovať akékoľvek iné relevantné plány a projekty, ktoré by sa mali podrobnejšie preskúmať počas primeraného odhadu.

Posúdenie kumulatívnych vplyvov vo fáze skríningu

Rad samostatných vplyvov nízkej úrovne môže mať v kombinácii za následok významný vplyv. Pri určovaní pravdepodobných významných vplyvov by sa malo zohľadniť aj spojenie s inými plánmi a/alebo projektmi, aby sa počas posudzovania plánu alebo projektu zohľadnili kumulatívne vplyvy.

*Ustanovenie o posúdení kombinovaných vplyvov sa týka iných plánov alebo projektov, ktoré už boli **dokončené, schválené, ale nedokončené, alebo navrhnuté** (t. j. v prípade ktorých bola podaná žiadosť o schválenie alebo povolenie). Okrem toho je dôležité poznamenať, že posúdenie kumulatívnych vplyvov sa **neobmedzuje na posúdenie podobných typov plánov alebo projektov**, ktoré sa týkajú rovnakého sektora činností. Počas posudzovania treba zahrnúť všetky typy plánov alebo projektov, ktoré by mohli mať v kombinácii s posudzovaným plánom alebo projektom významný vplyv.*

*Podobne by sa pri posúdení mali zvážiť kumulatívne vplyvy nielen medzi samotnými projektmi alebo medzi samotnými plánmi, ale aj **medzi projektmi a plánmi (a naopak)**.*

Nový projekt výstavby veľkej diaľnice nemusí mať napríklad sám osebe nepriaznivý vplyv na lokalitu, ale keď sa zohľadní v kombinácii s už schváleným plánom rozvoja bývania pre to isté územie, vplyvy môžu byť dostatočne významné nato, aby lokalitu nepriaznivo ovplyvnili. Na druhej strane plán nemusí mať sám osebe na lokality sústavy Natura 2000 žiadny významný vplyv, ale môže sa zohľadniť iným spôsobom, ak sa posúdi v kombinácii s už navrhnutým alebo povoleným rozsiahlym projektom rozvoja, ktorý nebol do uvedeného plánu zahrnutý.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.5.3.

Získanie informácií o iných plánoch a projektoch, ktoré môžu v kombinácii vytvoriť kumulatívne vplyvy na lokalitu sústavy Natura 2000, môže byť náročné. Je veľmi užitočné mať databázy alebo informačné systémy, ktoré dokážu poskytnúť tieto informácie vo zvolenej oblasti, keďže niektoré krajiny ich už vyvinuli alebo sú v procese ich vývoja¹⁹. Existujúce databázy na informovanie verejnosti o strategickom environmentálnom hodnotení a posudzovaní vplyvov na životné prostredie, pokiaľ ide o plány a projekty, možno využiť aj na identifikáciu možných kumulatívnych vplyvov²⁰.

V každom prípade by sa malo konzultovať s príslušnými orgánmi (orgánmi na ochranu prírody alebo sektorovými orgánmi), ktoré by mali byť schopné poskytnúť informácie o iných plánoch/projektoch, ktoré sa majú zohľadniť počas skríningu.

V tabuľke 2 sú uvedené kľúčové kroky na posúdenie kumulatívnych vplyvov na lokalitu sústavy Natura 2000.

Tabuľka 2: Posudzovanie kumulatívneho vplyvu

Postup posudzovania	Činnosti, ktoré sa majú vykonať
Vymedzenie geografických hraníc a časového rámca posúdenia	Vymedziť hranice na preskúmanie kumulatívnych vplyvov; upozorňujeme, že tieto sa budú líšiť pre rôzne typy vplyvu (napr. vplyvy na vodné zdroje, hluk) a môžu zahŕňať vzdialené miesta (mimo lokality).
Identifikácia všetkých projektov/plánov, ktoré by mohli pôsobiť v kombinácii	Identifikovať všetky možné zdroje vplyvov posudzovaného plánu alebo projektu spolu s inými zdrojmi v existujúcom prostredí a inými možnými vplyvmi ďalších navrhovaných projektov alebo plánov; časový rozvrh a fázovanie projektov alebo plánov.
Identifikácia vplyvu	Identifikovať typy vplyvu (napr. hluk, zníženie zásob vody, emisie chemických látok), ktoré môžu ovplyvniť štruktúru

¹⁹ Napríklad v Nemecku databáza a informačný systém na testovanie kompatibility systému FFH v Severnom Porýní-Vestfálsku: <http://ffh-vp.naturschutzhinformatoren.nrw.de/ffh-vp/de/start>.

²⁰ Napríklad v Česku existuje informačný systém s databázou plánov a projektov, ktoré sa podrobili posudzovaniu vplyvov na životné prostredie a strategickému environmentálnemu hodnoteniu vrátane tých, ktoré podliehajú primeranému odhadu: <https://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100cr>; <https://portal.cenia.cz/eiasea/view/SEA100koncepte>.

	a funkcie lokality citlivé na zmeny.
Identifikácia ciest	Identifikovať potenciálne cesty kumulácie ²¹ (napr. vodou, vzduchom; akumulácia vplyvov v čase alebo priestore). Preskúmať podmienky lokality s cieľom identifikovať, kde sú ohrozené citlivé aspekty štruktúry a funkcie lokality.
Predpoklad	Stanoviť predpoklad závažnosti alebo rozsahu zistených pravdepodobných kumulatívnych vplyvov.
Posúdenie	Vysvetliť, či je pravdepodobné, že potenciálne kumulatívne vplyvy môžu byť významné, pričom sa zohľadnia informácie zhromaždené počas kroku <i>posúdenie významu</i> .

Ak je chránený biotop alebo druh v lokalite už v nepriaznivom stave alebo ak sa prekročia kritické prahové hodnoty vplyvov pre špecifické atribúty biotopov alebo druhov (alebo ak lokalita podlieha kumulatívnym vplyvom, ktoré povedú k niektorému z týchto stavov), akýkoľvek ďalší plán alebo projekt, ktorý či už samostatne, alebo v kombinácii pridáva k týmto úrovniám ďalšie vplyvy, môže mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000.

3.1.5. Závery: rozhodnutie na základe výsledku skríningu

Rozhodnutie, či plán alebo projekt bude mať významný vplyv na lokalitu Natura 2000, bude mať praktické aj právne dôsledky. Posudzované plány a projekty, pri ktorých sa dospelo k záveru, že pravdepodobne nebudú mať významný vplyv bez dôvodnej pochybnosti, možno spracovať bez uplatnenia následných krokov podľa článku 6 ods. 3.

Rovnako ako vo fáze primeraného odhadu musí byť fáza skríningu ukončená písomným odôvodneným rozhodnutím príslušného orgánu s cieľom poskytnúť záznam o dôvodoch, na základe ktorých sa dospelo k tomuto záveru. Pri vypracúvaní záverov by sa malo zohľadniť aj stanovisko riadiaceho orgánu lokality sústavy Natura 2000.

Rozhodnutie by sa takisto malo zverejniť. Hoci v znení smernice sa na to výslovne neodkazuje, Súdny dvor uznal, že účasť verejnosti sa vyžaduje aj vo fáze skríningu článku 6 ods. 3 (vec C-243/15, body 46 – 49). Súdny dvor okrem toho uznal právo mimovládnych organizácií napadnúť rozhodnutie o skríningu prijaté orgánmi (vec C-243/15, body 56 – 61).

Keďže samotná možnosť existencie významného vplyvu na lokalitu bude mať za následok potrebu primeraného odhadu, toto rozhodnutie sa môže prijať buď po dôkladnom preskúmaní plánu alebo projektu, alebo na základe jednoduchej analýzy,

²¹ Pri tejto úlohe môže byť užitočný model postupnosti zdroj – cesta – receptor.

ak sa už predpokladá, že môžu mať významné vplyvy (vzhľadom na typ, veľkosť alebo rozsah plánu alebo projektu, vlastností lokality sústavy Natura 2000 alebo z dôvodu vysokého rizika kombinovaných vplyvov s inými plánmi alebo projektmi). To umožní, aby sa primeraný odhad začal čo najskôr.

V prípade pochybností, t. j. ak na základe dostupných informácií nemožno vylúčiť, že plán alebo projekt môže mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000, či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi, plán alebo projekt musí podliehať primeranému odhadu.

V rozhodnutí o skríningu by sa mali v ideálnom prípade poskytnúť aj určité usmernenia týkajúce sa rozsahu následného primeraného odhadu a pravdepodobných významných vplyvov, ktoré sa majú preskúmať²². V prípade plánu by sa to malo vzťahovať aj na všetky lokality sústavy Natura 2000, ktoré by mohli byť plánom ovplyvnené.

V rámčeku 8 sa uvádza vzor skríningovej analýzy.

Rámček 8: Vzor skríningovej analýzy

Stručný opis plánu alebo projektu a hlavné aspekty, ktoré môžu spôsobiť vplyvy

Ciele plánu alebo projektu a jeho hlavné charakteristiky/činnosti počas rôznych fáz (napr. výstavba, prevádzka a vyradovanie z prevádzky, ak je to vhodné).

Stručný opis lokalít sústavy Natura 2000 a ich kľúčové prvky

Biotopy a druhy, pre ktoré boli lokality označené ako chránené, a ich ciele ochrany.

Opis jednotlivých aspektov plánu alebo projektu, ktoré by mohli vytvoriť vplyvy na lokality sústavy Natura 2000, vrátane:

- veľkosti a rozsahu,
- vzdialenosti od lokalít sústavy Natura 2000,
- záberu pôdy (priameho/nepriameho),
- požiadaviek na zdroje (napr. odber vody, ťažba zeminy/nerastných surovín),
- emisií (vypúšťanie do zeme, vody alebo ovzdušia),
- požiadaviek na prepravu,
- trvania a časového rozvrhu výstavby, prevádzky, vyradovania z prevádzky,
- škály faktorov vplyvu (napr. hluk, depozícia dusíka, zakalenie).

Opis pravdepodobných vplyvov na lokality sústavy Natura 2000 vzhľadom na osobitné ciele ochrany stanovené pre určujúce prvky vrátane:

- zmenšenia plochy biotopu, degradácie alebo fragmentácie biotopu,
- rušenia druhov, zníženia populácií a hustoty druhov,
- zmien ekologických funkcií a/alebo prvkov, ktoré sú zásadné, pokiaľ ide o ekologické požiadavky biotopov a druhov (napr. kvalita a množstvo vody),

²² Pozri oddiel 3.2.1. týkajúci sa určenia rozsahu.

- zasahovania do kľúčových vzťahov, ktoré definujú štruktúru a funkciu lokality.

Opis pravdepodobných vplyvov v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi:

- faktory vplyvu, ktoré sa majú zohľadniť pri kumulatívnych vplyvoch,
- zoznam a opis projektov, ktoré môžu prispieť ku kumulatívnym vplyvom,
- posúdenie rozsahu a významu kumulatívnych vplyvov vzhľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu.

Kritériá na posúdenie významu, ukazovatele významu vzhľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu, napr.:

- stupeň straty biotopov (absolútna, relatívna), zmeny v štruktúre biotopov,
- riziko vytlačania populácií druhov, úroveň rušenia, zmenšenie domovského okrsku druhov, miesta na kŕmenie, útočiskových oblastí, zmena priaznivého stavu na párenie,
- význam ovplyvnených biotopov a druhov, napr. zastúpenie, miestna rozmanitosť,
- význam lokality (napr. hranica oblasti rozšírenia určitých biotopov a druhov, odrazový mostík, význam pre ekologické prepojenie),
- narušenie alebo zmena ekologických funkcií,
- zmeny kľúčových ekologických prvkov lokality (napr. kvalita vody).

Záver: Na základe uvedených informácií opis aspektov plánu alebo projektu alebo kombinácie aspektov, ktoré pravdepodobne spôsobia významné vplyvy, a opis aspektov, v súvislosti s ktorými nie je známa povaha ani závažnosť vplyvov.

Pravdepodobné významné vplyvy: ☐ nie ☐ áno alebo neisté

3.2. Fáza 2: Primeraný odhad

Účelom primeraného odhadu je posúdiť dosahy plánu či projektu s ohľadom na ciele ochrany lokality, či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi či projektmi.

Záver by mali príslušným orgánom pomôcť zistiť, či bude mať plán alebo projekt nepriaznivý vplyv na integritu príslušnej lokality. Primeraný odhad sa teda zameriava osobitne na druhy a/alebo biotopy, pre ktoré bola lokalita sústavy Natura 2000 označená za chránenú.

Usmernenia k článku 6 – oddiel 4.6.1.

Primeraný odhad sa vzťahuje na projekty, ako aj plány. Môže sa koordinovať s inými environmentálnymi posúdeniami, ako sú posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) v prípade projektov, strategické environmentálne hodnotenie (SEA) v prípade plánov a programov a posudzovania vykonané v súvislosti s rámcovou smernicou o vode (pozri oddiel 5.2), alebo sa môže do nich začleniť.

Rovnako ako pri postupoch posudzovania vplyvov na životné prostredie a strategického environmentálneho hodnotenia navrhovateľ plánu alebo projektu zvyčajne predkladá príslušnému orgánu na kontrolu správu o primeranom odhade. Ak sa pri posudzovaní identifikujú negatívne vplyvy alebo pravdepodobnosť takýchto vplyvov, navrhovateľ môže v tejto fáze zaviesť aj zmierňujúce opatrenia na zmiernenie vplyvu.

Je potom na príslušnom orgáne, aby zistil, či plán alebo projekt nepriaznivo ovplyvní alebo neovplyvní integritu danej lokality, a teda či plán alebo projekt môže byť schválený. Príslušný orgán môže takisto stanoviť podmienky schválenia a v prípade potreby vopred získať stanovisko verejnosti. Ďalšie informácie o konzultáciách v súvislosti s primeraným odhadom sú uvedené v oddiele 3.2.7.

Proces posudzovania zahŕňa zhromažďovanie a posudzovanie informácií od viacerých zainteresovaných strán vrátane vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov na ochranu prírody, vedeckých odborníkov a mimovládnych organizácií. Príslušný orgán môže použiť aj informácie, ktoré predložil navrhovateľ projektu alebo plánu na konzultáciu s internými a externými odborníkmi a inými zainteresovanými stranami.

Príslušný orgán si možno bude musieť v niektorých prípadoch vyžiadať ďalšie informácie, aby konečné posúdenie bolo čo najkomplexnejšie a najobjektívnejšie. Treba pripomenúť, že primeraný odhad musí byť dostatočne podrobný a odôvodnený, aby preukazoval *neexistenciu* nepriaznivých vplyvov vzhľadom na najlepšie vedecké poznatky v danej oblasti.

Primeraný odhad teda zahŕňa tieto kroky:

1. zhromažďovanie informácií o projekte a o príslušnej lokalite sústavy Natura 2000;
2. posúdenie dosahov plánu alebo projektu z hľadiska cieľov ochrany lokality či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi;

3. zistenie, či plán alebo projekt môže mať nepriaznivé vplyvy na integritu lokality;
4. zohľadnenie zmierňujúcich opatrení (vrátane ich monitorovania).

Môže byť potrebné, aby sa tieto kroky vykonali opakovane, teda niektoré kroky sa prehodnotia vzhľadom na výsledky nadchádzajúcich krokov. V nasledujúcich oddieloch sa uvádza opis jednotlivých krokov. Ďalšie aspekty, ako je verejná konzultácia a zabezpečenie kvality primeraného odhadu, sú uvedené na konci tejto kapitoly.

3.2.1. Krok 1: Zhromažďovanie informácií o projekte a o príslušnej lokalite sústavy Natura 2000

Informácie požadované na účely primeraného odhadu zahŕňajú opis lokalít sústavy Natura 2000, ktoré môžu byť ovplyvnené, opis druhov a biotopov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná (tzv. určujúce prvky), a ich cieľov ochrany, ako aj opis plánu alebo projektu a jeho možných vplyvov na ciele ochrany lokality. Časť týchto informácií mohla byť zhromaždená už počas fázy skríningu, na účely primeraného odhadu sa však zvyčajne budú požadovať podrobnejšie informácie.

Podľa článku 5 ods. 2 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článku 5 ods. 4 smernice o strategickom environmentálnom hodnotení by mal príslušný orgán na žiadosť navrhovateľa určiť rozsah posudzovania vplyvov na životné prostredie (**určenie rozsahu**). Účelom určenia rozsahu je identifikovať tie prvky, ktoré by mali byť zahrnuté v správe o environmentálnom hodnotení vypracovanej navrhovateľom a predloženej príslušnému orgánu. Určenie rozsahu by malo najmä pomôcť identifikovať najdôležitejšie prvky, ktoré je potrebné preskúmať, aby sa mohli podrobnejšie rozpracovať.²³

Určenie rozsahu sa bude líšiť v závislosti od plánu alebo projektu a dotknutých lokalít. Zvyčajne však bude obsahovať opis lokality, opis plánu alebo projektu a identifikáciu jeho potenciálnych vplyvov na lokalitu s ohľadom na ciele ochrany lokality. Bez ohľadu na to, či sa primeraný odhad začlení do posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia, pri určení rozsahu by sa mali uviesť základné podmienky v lokalite (t. j. podmienky chránených biotopov a druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu, ako aj ďalšie prvky, ktoré určujú jej integritu, a význam lokality pre koherenciu sústavy), ktoré bude treba identifikovať a preskúmať počas primeraného odhadu, úroveň podrobnosti analýzy, metódy, kritériá hodnotenia významu, typy zmierňujúcich opatrení a alternatívy, ktoré sa majú analyzovať, atď.

²³ Európska komisia, Posudzovanie vplyvov projektov na životné prostredie, usmernenia týkajúce sa určenia rozsahu, 2017.

Článok 5 ods. 2 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (smernica 2011/92/EÚ zmenená smernicou 2014/52/EÚ)

Na žiadosť navrhovateľa príslušný orgán po zohľadnení informácií poskytnutých navrhovateľom, najmä o špecifických vlastnostiach projektu vrátane jeho umiestnenia a technickej kapacity a jeho pravdepodobného vplyvu na životné prostredie, vydá stanovisko o rozsahu a úrovni podrobnosti informácií, ktoré má navrhovateľ uviesť v správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie v súlade s odsekom 1 tohto článku. Príslušný orgán uskutoční pred vydaním svojho stanoviska konzultácie s orgánmi uvedenými v článku 6 ods. 1.

Členské štáty môžu tiež požadovať od príslušných orgánov, aby vydali stanovisko uvedené v prvom pododseku bez ohľadu na to, či o to žiada navrhovateľ.

Článok 5 ods. 4 smernice o strategickom environmentálnom hodnotení (smernica 2001/42/ES)

Keď sa rozhoduje o rozsahu a úrovni podrobnosti informácií, ktoré musí environmentálna správa obsahovať, uskutočnia sa porady s orgánmi uvedenými v článku 6 ods. 3.

Rozsah a úroveň podrobnosti informácií potrebných na zhromažďovanie údajov, prieskumy a preskúmania sa budú líšiť v závislosti od projektu a dotknutej lokality (lokalít). Musí sa preto rozhodovať individuálne. Môžu napríklad závisieť od zložitosti projektu a lokality, ako aj od významu lokality pre druhy a biotopy, pre ktoré bola označená za chránenú. Budú závisieť aj od dostupných údajov o lokalite a druhoch a biotopoch, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, ako aj od informácií z predchádzajúcich posúdení atď.

Harmonizované a vysokokvalitné geografické informácie zvyčajne uľahčujú prácu navrhovateľov, orgánov a zainteresovaných strán a majú osobitný význam v súvislosti s cezhraničnými projektmi a vplyvmi. Napríklad v prípade projektu, ktorý ovplyvňuje cezhraničnú rieku alebo zariadenie, ktoré môže potenciálne spôsobiť cezhraničné znečistenie, je veľmi dôležité, aby sa na identifikáciu, posúdenie a zmiernenie týchto vplyvov používali spoločné normy. Cieľom smernice EÚ Inspire (Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európe) je zabezpečiť dostupnosť a používanie takýchto štandardizovaných údajov.²⁴

V tabuľke 3 je uvedený orientačný kontrolný zoznam základných informácií požadovaných na účely primeraného odhadu a v tabuľke 4 je uvedený príklad informácií, ktoré sa majú zhromaždiť pri posudzovaní vplyvov plánov alebo projektov na sústavu Natura 2000.

²⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (Inspire) (Ú. v. EÚ L 108, 25.4.2007, s. 1).

Tabuľka 3: Orientačný kontrolný zoznam základných informácií požadovaných na účely primeraného odhadu

Základné informácie o lokalitách sústavy Natura 2000 a ich prvkoch	Zdroje informácií	Dostupné tu
Ciele ochrany lokalít sústavy Natura 2000. Ochranné opatrenia zavedené pre lokality. Využívanie pôdy, zakázané a povolené činnosti v lokalitách. Hlavné ohrozenia a tlaky identifikované v lokalitách. Mapy lokalít sústavy Natura 2000 (s označením hraníc lokalít a umiestnenia relevantných prvkov).	Štandardné formuláre údajov sústavy Natura 2000 Štatutárne akty na označovanie osobitného chráneného územia alebo osobitne chráneného územia Plány riadenia a iné dokumenty/nástroje správy lokality (nariadenia, zmluvy, dohody)	Národné/regionálne online portály Úradné vestníky Orgány/agentúry na ochranu prírody Prehliadač sústavy Natura 2000²⁵ Databáza sústavy Natura 2000²⁶ Vnútroštátne databázy
Typy biotopov a druhov vyskytujúcich sa v lokalitách a ich stav: stupeň ochrany, zastúpenie atď. Význam lokalít pre prítomné biotopy a druhy. Hlavné ekologické požiadavky, zraniteľnosť a citlivosť typov biotopov a druhov.	Štandardné formuláre údajov sústavy Natura 2000 Plány riadenia lokalít Akty o označovaní Štatutárne plány a politiky ochrany prírody na celoštátnej/regionálnej/miestnej úrovni Akčné plány na ochranu druhov a biotopov Súčasná a historická mapy, prieskumy atď.	Národné/regionálne online portály Prehliadač sústavy Natura 2000 Databáza sústavy Natura 2000 Vnútroštátne databázy Príslušné orgány Dostupná literatúra Vedecké inštitúcie

²⁵ <http://natura2000.eea.europa.eu/>.

²⁶ Európska databáza sústavy Natura 2000 obsahuje súbor údajov, ktoré členské štáty predložili Európskej komisii. Táto európska databáza sa vo všeobecnosti aktualizuje raz ročne, aby sa zohľadnili aktualizácie obsahu vnútroštátnych databáz členských štátov. Je prístupná na: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura-10>.

	Odborné informácie	
Stav ochrany biotopov a druhov, trendy, hlavné ohrozenia a tlaky, ktorým čelia (v biogeografickom regióne a na celoštátnej úrovni).	Národné správy o stave ochrany podľa článku 17 smernice o biotopoch a článku 12 smernice o vtákoch	Online správy ²⁷
Základné informácie o projekte/pláne	Zdroje informácií	Dostupné tu
Celková charakteristika plánu alebo projektu: celková plocha ovplyvnená projektom, projektové činnosti, emisie, využívanie prírodných zdrojov, fázy, časový harmonogram atď. Vzťah (napr. kľúčové vzdialenosti alebo cesty) medzi plánom alebo projektom a lokalitou sústavy Natura 2000.	Dokumentácia k plánu alebo projektu Mapy, GIS	Realizátor projektu/plánu Prehliadač sústavy Natura 2000
Charakteristika iných plánov alebo projektov (realizovaných, schválených alebo navrhnutých), ktoré môžu spôsobiť kombinované alebo kumulatívne vplyvy v súvislosti s projektom, ktorý sa posudzuje v lokalitách sústavy Natura 2000.	Databázy, napr. o strategickom environmentálnom hodnotení, posudzovaní vplyvov na životné prostredie, primeraných odhadoch plánov/projektov, regionálnych a obecných plánov, žiadostiach miestneho orgánu týkajúcich sa plánovania	Príslušné orgány Online platformy
Informácie o iných posúdeniach vyžadovaných na povolenie projektu alebo plánu.	Vnútroštátne právne predpisy	Príslušné orgány Úradné vestníky
Organizácie, ktoré sú zapojené do odvetvia/činnosti plánu alebo projektu alebo sa ich týka.	Odvetvové organizácie/združenia	Navrhovateľ projektu/plánu Príslušné orgány

²⁷ <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>.

Posúdenia podobných plánov alebo projektov.	Vyhlasenia o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a strategickom environmentálnom hodnotení, správy o primeranom odhade a iné listinné dôkazy z podobných plánov alebo projektov posudzovaných v minulosti	Úradné vestníky Príslušné orgány, relevantné agentúry a iné subjekty
---	---	---

Tabuľka 4: Informácie, ktoré sa majú zhromaždiť pri posudzovaní vplyvov plánov a projektov na lokality sústavy Natura 2000 (usmernenia v Španielsku)

Prvky		Rozsah	Informácie, ktoré sa majú zhromaždiť
Lokality sústavy Natura 2000	Biotopy	Všeobecné	- kód, názov, prioritný charakter, - charakteristické druhy, - relevantné premenné týkajúce sa štruktúry a funkcie a ekologické požiadavky.
		Biogeografický región (na úrovni krajiny)	- stav ochrany biotopu v biogeografickom regióne (vnútroštátna úroveň), - úloha a význam lokality pre ochranu biotopu.
		Lokalita sústavy Natura 2000	- stupeň ochrany a zastúpenie biotopu v lokalite, - cieľ ochrany stanovený pre biotop v lokalite, - oblasť rozšírenia biotopu v lokalite (vrátane mapovania), % celkovej plochy (krajina/región), - tlaky, ohrozenia a vplyvy ovplyvňujúce biotop v lokalite, - zraniteľnosť voči potenciálnym vplyvom projektu.
	Druhy	Všeobecné	- kód, názov, prioritný charakter, stav ochrany v regióne/krajine, - ekologické požiadavky a faktory, ktoré ovplyvňujú dynamiku populácie druhov.
		Biogeografický región	stav ochrany druhov v biogeografickom regióne (vnútroštátna úroveň),

		(na úrovni krajiny)	▪ úloha a význam lokality pre ochranu druhov.
		Lokalita sústavy Natura 2000	▪ stav ochrany druhov v lokalite, ▪ cieľ ochrany stanovený pre druhy v lokalite, ▪ oblasť rozšírenia druhov a využívania lokality (vrátane mapovania), ▪ populácia a trendy v lokalite, % celkovej populácie v krajine/regióne, ▪ existujúce tlaky a ohrozenia, ktorým čelia druhy v lokalite, ▪ zraniteľnosť druhov voči potenciálnym vplyvom (napr. citlivosť na rušenie).
Krajinné prvky, ktoré sú dôležité pre koherenciu sústavy Natura 2000		Biogeografický región (na úrovni krajiny)	▪ typ (ekologický koridor, odrazový mostík atď.), ▪ sústava Natura 2000 a iné oblasti, ktoré sú prepojené alebo ekologicky príbuzné (vrátane mapovania), ▪ druhy (alebo biotopy), pre ktoré je dôležitý, a význam pre ich ochranu, ▪ tlaky, ohrozenia a vplyvy ovplyvňujúce prvok, ▪ zraniteľnosť voči projektu a potenciálnemu vplyvu.

Upravené na základe: Odporúčania v súvislosti s informáciami, ktoré sa majú zahrnúť do primeraného odhadu projektov týkajúcich sa sústavy Natura 2000 v dokumentoch o posudzovaní vplyvov na životné prostredie štátnej správy v Španielsku (Ministerio de Agricultura y Pesca, Alimentación y Medio Ambiente, 2018). Dostupné na adrese: <https://www.miteco.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/temas/evaluacion-ambiental/guias-directrices/>.

3.2.2. Krok 2: Posúdenie dosahov plánu alebo projektu z hľadiska cieľov ochrany lokality či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi

Primeraný odhad by mal obsahovať komplexnú identifikáciu všetkých možných vplyvov plánu alebo projektu, ktoré môžu mať význam pre lokalitu, pričom sa zohľadnia kumulatívne vplyvy a iné vplyvy, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku spoločnej realizácie posudzovaného plánu alebo projektu a iných plánov alebo projektov.

(Usmernenia k článku 6 – oddiel 4.6.2)

Primeraným odhadom by sa malo zabezpečiť, aby sa všetky štrukturálne a funkčné aspekty, ktoré prispievajú k integrite lokality, zohľadnili v plnom rozsahu, a to tak pri vymedzení základných podmienok, ako aj vo fázach vedúcich k identifikácii potenciálnych vplyvov, zmierňujúcich opatrení a akýchkoľvek zostávajúcich vplyvov po uplatnení zmierňujúcich opatrení.

Krok 2 zahŕňa tieto činnosti:

- identifikáciu cieľov ochrany lokalít sústavy Natura 2000 ovplyvnených plánom alebo projektom,
- identifikáciu a posúdenie vplyvov plánu alebo projektu s ohľadom na ciele ochrany lokalít,
- zohľadnenie kumulatívnych vplyvov s inými plánmi a projektmi.

a) Identifikácia cieľov ochrany lokalít sústavy Natura 2000 ovplyvnených plánom alebo projektom

V rámci primeraného odhadu sa vplyvy plánu alebo projektu musia posúdiť vzhľadom na ciele ochrany stanovené pre chránené biotopy a druhy vyskytujúce sa v lokalitách sústavy Natura 2000.

Príslušné orgány musia stanoviť ciele ochrany pre každú lokalitu. Ciele sa musia stanoviť pre všetky druhy a typy biotopov európskeho významu podľa smernice o biotopoch a pre druhy vtákov uvedené v prílohe I k smernici o vtákoch, ktorých prítomnosť je v danej lokalite sústavy Natura 2000 významná, ako aj pre pravidelne sa vyskytujúce sťahovavé druhy vtákov.

Ciele ochrany na úrovni lokality sú súborom špecifických cieľov, ktoré sa majú splniť v lokalite, aby mohla táto lokalita vďaka tomu prispieť najlepším možným spôsobom k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany na primeranej úrovni (pričom sa zohľadní prirodzený výskyt príslušných druhov alebo typov biotopov).

V cieľoch ochrany na úrovni lokality by sa mal vymedziť želaný stav ochrany druhov a typov biotopov v lokalite s cieľom maximalizovať jej príspevok k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany na primeranej úrovni. Niekedy sa vymedzujú ako súbor cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť za isté časové obdobie. Tieto ciele by sa mali stanoviť

na základe funkcie posúdenia ochrany každého druhu a typu biotopov v lokalite, ako je zaznamenané v štandardnom formulári údajov.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 2.3.1 a oznámení Komisie týkajúcom sa stanovenia cieľov ochrany (dostupné na adrese:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm).

Ciele ochrany lokality sústavy Natura 2000 sú zvyčajne stanovené v plánoch riadenia alebo príslušných nástrojoch riadenia alebo v iných dokumentoch uverejnených pre dané lokality (napr. aktoch o označovaní uverejnených v úradných vestníkoch). Mali by byť verejne dostupné.

Ciele ochrany pre každý z typov biotopov a druhov vyskytujúcich sa v lokalite by mali súvisieť s ich ekologickými požiadavkami a mali by sa stanoviť s odkazom na parametre používané na určenie ich stavu ochrany v danej lokalite (napr. ich plocha, štruktúra a funkcie alebo populácie). Mali by spresniť ciele, ktoré sa majú dosiahnuť pre každý z týchto atribútov/parametrov. Mali by zahŕňať aj ciele/obmedzenia, pokiaľ ide o ekologické funkcie a procesy, od ktorých závisia biotopy a druhy (napr. vymedzenie požadovanej kvality a množstva vody pre vodné druhy).

Ciele ochrany musia byť:

- **špecifické** – t. j. vzťahovať sa na konkrétny prvok (druh alebo typ biotopu) a stanoviť podmienku (-y) potrebnú (-é) na splnenie cieľa ochrany,
- **merateľné a preukázateľné** – t. j. zahŕňať kvantitatívne ciele (prípadne doplnené kvalitatívnymi cieľmi, ako je opis dobrého stavu biotopu alebo štruktúry populácie), ktoré umožňujú monitorovanie s cieľom posúdiť, či sa darí plniť ciele ochrany, a na účely článku 17 smernice o biotopoch,
- **realistické** – t. j. vzhľadom na primeraný časový rámec a využívanie zdrojov,
- **jednotné v prístupe** – t. j. štruktúra cieľov ochrany by mala byť čo najviac rovnaká vo všetkých lokalitách a v lokalitách, ktoré sa vyznačujú rovnakým prvkom, používať podobné atribúty a ciele na opis priaznivého stavu, a
- **komplexné** – t. j. atribúty a ciele by sa mali týkať vlastností prvku nevyhnutných na opis jeho stavu, či už priaznivého, alebo nepriaznivého.

V cieľoch treba takisto spresniť, či sú zamerané na „obnovu“ alebo „zachovanie“ stavu ochrany daného prvku lokality (úroveň ambícií, ktorá predurčuje potrebné ochranné opatrenia).

Upravené na základe oznámenia Komisie týkajúceho sa stanovenia cieľov ochrany (dostupné na adrese: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm).

Nestanovenie cieľov ochrany pre konkrétnu lokalitu alebo stanovenie takých cieľov ochrany, ktoré nie sú v súlade s uvedenou normou, ohrozuje súlad s požiadavkami článku 6 ods. 3.

V rámčeku 9 sa uvádzajú príklady cieľov ochrany lokality.

Rámček 9: Príklady cieľov ochrany pre typy biotopov a druhy v lokalitách sústavy Natura 2000

Útesy (1170)

- trvalá plocha biotopu (xx ha) je stabilná alebo sa zväčšuje, podlieha prírodným procesom,
- rozšírenie útesov je stabilné alebo sa zväčšuje (je dostupná mapa),
- Tieto typy spoločenstiev sa zachovali v prirodzenom stave: exponovaný komplex spoločenstiev útesov medzi úrovňou prílivu a odlivu (xx ha); exponovaný komplex spoločenstiev pod úrovňou odlivu (xx ha) (je dostupný opis každého typu spoločenstva).

Pohyblivé duny pozdĺž pobrežnej čiary s *Ammophila arenaria* („biele duny“) (2120)

- plocha biotopu (xx ha) je stabilná alebo sa zväčšuje a nezaznamenalo sa žiadne zmenšenie jeho rozšírenia (je dostupná mapa), podlieha prírodným procesom,
- prirodzená cirkulácia sedimentov a organického materiálu je zachovaná, bez akýchkoľvek fyzických prekážok (napr. fyzických zábran),
- výskyt druhovo chudobných spoločenstiev, ktorým dominuje *Ammophila arenaria*, je zachovaný,
- druhy, ktoré sú negatívnym indikátorom (vrátane nepôvodných druhov, druhov, ktoré naznačujú zmeny stavu živín, a druhov, ktoré sa nepovažujú za charakteristické pre biotop), tvoria menej než 5 % pokrytia.

Suché vresoviská (4030)

- súčasná plocha (xx ha) a rozšírenie biotopu v lokalite sa zväčšilo o x % (je dostupná mapa),
- rozmanitosť typických druhov je zachovaná (je dostupný zoznam),
- nízke pokrytie pôvodnými solitérmi a krovinami (< 10 % pokrytia) je zachované,
- aspoň 1 %, ale maximálne 10 % pokrytia plochy biotopu tvorí plocha bez porastu,
- depozícia dusíka je pod kritickými hodnotami zaťaženia stanovenými pre lokalitu (napr. 10 – 20 kgN/ha/rok).

Bezkolencové lúky na vápencových, rašelinových alebo ílovito-siltových pôdach (*Molinion caeruleae*) (6410)

- súčasná plocha (xx ha) a rozšírenie biotopu v lokalite sa zväčšilo o x % (je dostupná mapa),
- zloženie vegetácie je zlepšené: aspoň xx druhov, ktoré sú pozitívnym indikátorom, vrátane jedného druhu, ktorý je indikátorom vysokej kvality, druhy, ktoré sú negatívnym indikátorom, tvoria spoločne maximálne 20 % pokrytia, pričom jednotlivé druhy tvoria menej ako 10 % a nepôvodné druhy maximálne 1 % pokrytia,
- zloženie vegetácie je zlepšené: pokrytie drevinami a papraďami (*Pteridium aquilinum*) nie je väčšie ako 5 %, podiel širokolistých bylín vo vegetácii sa pohybuje medzi 40 a 90 %. aspoň 30 % porastu má výšku od 10 do 80 cm,

- fyzická štruktúra je zachovaná: maximálne 10 % pôdy bez porastu.

Aktívne (živé) vrchoviská (7110)

- plocha biotopu v lokalite sa rozširuje (napr. zväčšenie súčasnej plochy o 10 % – z xx ha na yy ha) a jeho stav sa zlepšuje (napr. zvýšením úrovne pokrytia charakteristickými rašelinníkmi – druhu *Sphagnum* na minimálne x %),
- primeraná hladina vody sa obnovuje v celej lokalite (priemerná hladina vody musí byť v blízkosti povrchu alebo nad povrchom rašeliniskových tráv po väčšinu roka, sezónne výkyvy by nemali presiahnuť 20 cm a mali by byť len 10 cm pod hladinou, s výnimkou veľmi krátkych období),
- pH pôdy a primerané úrovne živín sú zachované (pre lokalitu sú uvedené príslušné živiny a ich prirodzený rozsah),
- pokrytie pôvodnými solitérmi a krovinami je menšie ako 10 %.

Bukové lesy *Luzulo-Fagetum* (9110)

- súčasný stav ochrany je zachovaný (priaznivý),
- súčasná plocha biotopu v lokalite: xx ha je zachovaných,
- charakteristické druhy stromov sú zachované: najmenej 70 % úrovne klenby pozostávajúcej z *Picea abies*, *Fagus sylvatica* ssp. *sylvatica*, *Abies alba* v rôznych pomeroch, so zriedkavým výskytom *Betula pendula*, *Sorbus aucuparia*, s pokrytím 80 – 90 % a výškou 22 – 30 m pre smrek a jedľu, 18 – 24 m pre buk vo veku 100 rokov,
- charakteristické druhy vrstvy bylín sú zachované: vrstva bylín, ktorú tvoria aspoň tri druhy/1000 m² z týchto acidofilných druhov *Calamagrostis arundinacea*, *Luzula luzuloides*, *Vaccinium myrtillus*, *Hieracium rotundatum*, *Athyrium filix-femina*, *Digitalis grandiflora*, *Dryopteris filix-mas*, *Festuca drymeia*, *Galium odoratum*, *Galium schultesii*, *Lamium galeobdolon*, *Luzula luzuloides*, *Oxalis acetosella*, *Poa nemoralis*, *Pteridium aquilinum*, *Veronica officinalis*,
- invázne a alochtónne druhy stromov vrátane pokrytia nesúvisiacimi ekotypmi menej než 20 %, stromy potrebné na zachovanie plochy: aspoň tri stromy/ha, objem odumretého dreva: aspoň 20 m³/ha.

Bukové lesy *Asperulo-Fagetum* (9130)

- súčasná plocha (xx ha) a rozšírenie biotopu v lokalite sa zväčšilo o x % (je dostupná mapa),
- kvalita biotopu (z hľadiska ekologickej štruktúry a funkcie) sa zlepší tým, že sa zabezpečí, aby: najmenej 95 % stromov tvoriacich klenbu predstavovali lokálne pôvodné druhy, ako sú buky, topole a duby, pričom najmenej 50 % tvorili *Fagus sylvatica*, približne 10 % klenby zahŕňa dynamické striedanie vzoru medzier, ktoré podporuje prirodzenú regeneráciu druhov stromov rôzneho veku, aspoň X dospelých stromov/ha a aspoň X relevantných prízemných rastlinných druhov/ha (je dostupný zoznam relevantných druhov),
- objem odumretého dreva, stojaceho a spadnutého, sa tam, kde je to možné, zväčšuje tak, aby poskytovalo biotop bezstavovcom, hubám a iným lesným druhom (spadnuté stromy a konáre, odumreté konáre na živých stromoch alebo stojace odumreté stromy, všetky s priemerom > 20 cm, minimálny objem je uvedený).

Vydra riečna (*Lutra lutra*)

- súčasná populácia (xx jedincov) je zachovaná,
- ekologická kvalita sladkovodného (riečneho) biotopu je zlepšená (na ploche xx km),

- počet miest na párenie a nôr (uvedený počet) je zachovaný a nedochádza k žiadnemu významnému poklesu dostupnej biomasy rýb (xx kg),
- prepojenie s inými populáciami vydry pozdĺž rieky sa zlepšuje.

Sviňucha tuponosá (*Phocoena phocoena*)

- súčasná populácia druhov v lokalite je zachovaná (xx jedincov),
- maximálna úroveň podmorského hluku je obmedzená na xx dB,
- výskyt druhov v lokalite sa zachová tým, že sa zabezpečí, aby neexistovali umelé prekážky, ktoré by mohli obmedziť využívanie lokality,
- dostupnosť a hustota koristi v lokalite je zachovaná (napr. vrátane úhora pískového, belice, haringa a šprota),
- vedľajšiemu úlovku sviňuchy tuponosej v rybochovných zariadeniach v danej lokalite sa zamedzuje.

Podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*)

- populácia je zachovaná, s minimálnym počtom xx netopierov pre letné hniezdiská,
- počet a stav letných a pomocných hniezdisk je zachovaný,
- rozsah potenciálneho biotopu na hľadanie potravy (xx ha) a lineárnych prvkov (xx km) je zachovaný bez významného poklesu alebo straty vo vzdialenosti 2,5 km od hniezdiska (je dostupná mapa),
- vo vzdialenosti 2,5 km od hniezdiska nedochádza k významnému zvýšeniu intenzity umelého svetla v blízkosti hniezdiska alebo pozdĺž prístupových trás.

Pri neexistencii cieľov ochrany²⁸ by sa pri primeranom odhade malo minimálne predpokladať, že cieľom je zabezpečiť, aby sa stav typov biotopov alebo biotopov druhov, ktorých prítomnosť v danej lokalite je významná, nezhoršil pod súčasnú úroveň alebo aby druhy neboli podstatne rušené, a to v súlade s požiadavkami článku 6 ods. 2²⁹.

Hoci by sa posúdenie malo zamerať na vtáky a druhy a typy biotopov európskeho významu, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, nemalo by sa zabúdať na to, že tieto cieľové prvky komplexným spôsobom súvisia aj s ostatnými druhmi a typmi biotopov a s prírodným prostredím. V tejto súvislosti môžu byť pri skúmaní potenciálnych vplyvov na chránené biotopy relevantné aj iné druhy, ak predstavujú

²⁸ Členské štáty majú od zaradenia lokality na zoznam EÚ šesť rokov na to, aby prijali ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu a označili lokalitu s európskym významom ako osobitne chránené územie. V prípade osobitne chránených území sa musia zaviesť primerané ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu odo dňa ich klasifikácie.

²⁹ Súdny dvor potvrdil toto stanovisko vo veci C-127/02: „Povolenie plánu alebo projektu nevyhnutne predpokladá, že bolo posúdené, že plán alebo projekt nemôže nepriaznivo ovplyvniť integritu dotknutej lokality a ani nie je spôsobilý vyvolať poškodzovanie alebo podstatné rušenie v zmysle článku 6 ods. 2“ (bod 36).

typické rastlinné a živočíšne druhy daného typu biotopu³⁰ alebo zohrávajú významnú úlohu v potravinovom reťazci, od ktorého závisí cieľový prvok lokality sústavy Natura 2000. To sa odrazí v cieľoch ochrany lokality a v primeranom odhade by sa mali preskúmať aj možné vplyvy plánu alebo projektu na tieto iné druhy, ak je to vhodné.

Krajinné prvky, ktoré prispievajú k ekologickej koherencii sústavy vrátane jej prepojenia, by sa mali v prípade potreby zohľadniť aj pri posudzovaní vplyvov plánov a projektov na sústavu Natura 2000 (pozri tabuľku 4).

b) Identifikácia a posúdenie vplyvov plánu alebo projektu s ohľadom na ciele ochrany lokality

Všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré môžu či už samostatne, alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany lokality, sa musia identifikovať na základe najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti.

Vyhodnotenie vplyvov sa musí zakladať na objektívnych a podľa možnosti kvantifikovateľných kritériách. Vplyvy by sa mali predpokladať čo možno najpresnejšie a základ týchto predpokladov by mal byť jasne vysvetlený a zaznamenaný v správe o primeranom odhade.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.6.

V posúdení treba zohľadniť vplyv celého predmetného plánu alebo projektu vrátane všetkých činností, ktoré zahŕňa, a to vo všetkých fázach (príprava, výstavba, prevádzka a v prípade potreby vyradovanie z prevádzky alebo obnova). V posúdení sa musia identifikovať a rozlíšiť rôzne typy vplyvu vrátane priamych a nepriamych vplyvov, dočasných alebo trvalých vplyvov, krátkodobých a dlhodobých vplyvov a kumulatívnych vplyvov.

Posúdenie obvykle zahŕňa analýzu týchto možných vplyvov:

- **Priama strata:** zníženie pokrytia biotopu v dôsledku fyzického zničenia (t. j. v dôsledku jeho odstránenia alebo usadzovania stavebných materiálov alebo sedimentov), strata miest na párenie, miest na získavanie potravy, miest na oddych pre živočíšne a rastlinné druhy.
- **Degradácia:** zhoršenie kvality biotopu, čo vedie k zníženej abundancii charakteristických druhov alebo zmenenej štruktúre spoločenstva (zloženie druhov). Môže byť spôsobená zmenami abiotických podmienok (napr. hladina vody, zvýšenie objemu suspendovaných sedimentov, znečisťujúcich látok alebo usadzovania prachu), zhoršenie miest na párenie, miest na získavanie potravy, miest na oddych pre živočíšne a rastlinné druhy.

³⁰ Vysvetlenie konkrétnych pojmov sa nachádza vo Výkladovej príručke biotopov Európskej únie – EUR28 na adrese

<http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/indexen.htm#interpretation>.

- **Rušenie:** zmena existujúcich environmentálnych podmienok (napr. zvýšený hluk alebo svetelné znečistenie, častejší výskyt ľudí a vozidiel). Rušenie môže okrem iného spôsobiť vytlačanie jedincov druhov, zmeny v správaní druhov alebo riziko chorobnosti alebo úmrtnosti.
- **Fragmentácia:** vedie k zmene rozšírenia plôch príslušných biotopov a druhov, napr. vytvorením fyzických alebo ekologických prekážok v oblastiach, ktoré sú fyzicky alebo funkčne prepojené, alebo ich rozdelením na menšie izolovanejšie jednotky.
- **Iné nepriame vplyvy:** nepriama zmena kvality životného prostredia (vyplývajúca napríklad zo zmeny dostupnosti živín a svetla alebo zo zvýšenia zraniteľnosti lokality voči iným novým ohrozeniam, ako sú invázne nepôvodné druhy, prienik ľudí a živočíchov).

Tieto vplyvy by sa mali analyzovať s ohľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu, čo znamená, že analýza sa musí vykonať nielen vo vzťahu k súčasnému stavu biotopov a druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, ale aj vo vzťahu k ich želanému stavu vymedzenému v cieľoch ochrany (napr. zvýšenie veľkosti populácie alebo pokrytia biotopov o x %).

Analýza vplyvov s ohľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu sa preto musí vykonať aj na základe osobitných atribútov alebo parametrov, ktoré určujú stav ochrany chránených prvkov (napr. rozsah, biotop, štruktúra a funkcia, veľkosť populácie, vyhliadky do budúcnosti).

Každý aspekt plánu alebo projektu by sa mal následne preskúmať a jeho potenciálne vplyvy by sa mali posúdiť s ohľadom na ciele ochrany lokality. Preto by sa vplyvy na všetky ovplyvnené biotopy a druhy mali skúmať spoločne a v ich vzájomnom vzťahu, aby bolo možné zohľadniť aj interakcie medzi nimi.

Na predpoklad potenciálneho vplyvu plánu alebo projektov možno použiť rozličné metódy. V rámcu 10 sú uvedené niektoré príklady metód, ktoré možno použiť na predpoklad vplyvov, ako aj rozsahu daného vplyvu.

Rámček 10: Príklady metód predpokladu vplyvu

Priamymi meraniami, napríklad plochy strateného alebo ovplyvneného biotopu, možno identifikovať pomerné straty populácií druhov, biotopov a spoločenstiev.

Vo **vývojových diagramoch, sieťových a systémových schémach** sa identifikujú reťazce vplyvu vyplývajúce z priamych a nepriamych vplyvov v súlade s tým, ako k nim dochádza, čo ilustruje vzájomné vzťahy a cesty procesov.

Kvantitatívne prediktívne modely poskytujú matematicky odvodené predpoklady založené na údajoch a prognózach o sile a smere vplyvu. Modely môžu extrapolovať predpoklady, ktoré sú konzistentné s minulými a súčasnými údajmi (analýza trendov, scenáre, analógie, ktoré prenášajú informácie z iných relevantných lokalít) a intuitívne prognózovanie. Niektoré bežne používané modely predpovedajú rozptýlenie znečisťujúcich látok v ovzduší, pôdnu eróziu, zaťaženie tokov sedimentmi a pokles kyslíka v znečistených riekach.

Geografické informačné systémy (GIS) možno použiť na vypracovanie modelov priestorových vzťahov, ako je napríklad prekrývanie obmedzení, alebo na mapovanie citlivých území a lokalít so stratami biotopu. Systémy GIS sú kombináciou počítačovej kartografie, ktorá uchováva mapové údaje, a systému spravovania databáz, ktorý slúži na ukladanie atribútov, napríklad využitie pôdy alebo sklon terénu. Systémy GIS umožňujú rýchle zobrazenie, kombinovanie a analýzu uložených premenných.

Informácie z predchádzajúcich podobných projektov môžu byť užitočné, najmä ak boli najprv vytvorené kvantitatívne predpoklady a boli monitorované počas prevádzky.

Odborné stanovisko a posudok možno odvodiť z predchádzajúcich skúseností a konzultácií.

V tabuľke 5 sa uvádza príklad systematickej krížovej analýzy medzi prvkami projektu a chránenými prvkami v lokalite sústavy Natura 2000.

Tabuľka 5: Príklad systematickej krížovej analýzy medzi zložkami projektu a chránenými prvkami v lokalite sústavy Natura 2000 – zjednodušený príklad pre rybiu farmu

Fáza projektu	Zložka projektu	Biotop 1 Rieka	Biotop 2 Lužné lesy	Biotop 3 Vlhké vresoviská	Druh 1 Ryby	Druh 2 Bezstavovce	Druh 3 Vtáky
Výstavba	Rybníky	Riečisko a zmena riečného toku (xx m – dĺžka)	Strata plochy (xx m ²)	Strata plochy (xx m ²)		Zmeny spoločenstiev druhov	Rušenie, vytlačanie jedincov Strata biotopu na párenie
	Budovy			Strata plochy (xx m ²)		Strata a poškodenie biotopov	
	Cesty		Miestne zmeny vodného toku	Strata plochy (xx m ²)		Strata a poškodenie biotopov	
Prevádzka	Kŕmenie rýb a ošetrovanie	Znečistenie vody ekologickými a chemickými produktmi			Zmena kvality biotopu v dôsledku znečistenia vody		Rušenie, vytlačanie jedincov
	Odber vody	Zmena biotopov v dôsledku zníženia prietoku		Degradácia biotopov v dôsledku zníženia prietoku	Degradácia biotopov v dôsledku zníženia prietoku		
	Osvetlenie					Rušenie, vytlačanie	Rušenie, vytlačanie jedincov

						jedincov	
	Hluk						Vytlačanie jedincov

Posúdenie musí vychádzať z najlepších dostupných vedeckých poznatkov v oblasti. To znamená, že informácie musia byť úplné a aktuálne. Z tohto dôvodu je často potrebné vykonávať **prieskumy v teréne**, aby sa vyplnili informačné medzery a zhromaždili presné údaje. To môže zahŕňať napríklad prieskum oblasti (pomocou metód odberu vzoriek, súpisov, inventárov atď.) na identifikáciu alebo potvrdenie presného výskytu a rozšírenia prírodných prvkov vo vzťahu k plánovaným činnostiam posudzovaného plánu alebo projektu a ich stavu ochrany.

Predchádzajúca predbežná štúdia môže byť užitočná na preskúmanie dostupných poznatkov a identifikáciu informačných potrieb, ktoré si vyžadujú ďalší prieskum v teréne. Tento postup môže byť užitočný napríklad vtedy, keď z predbežnej štúdie vyplýva, že existujú zraniteľné biotopy, ktoré majú pridružené vzácne zoskupenie flóry a/alebo fauny, alebo že v oblasti, ktorá má byť ovplyvnená, sa vyskytujú druhy kritické pre ciele ochrany lokality.

Údaje získané z prieskumov v teréne by mali poskytovať objektívny základ pre proces posudzovania, ktorý sa musí vykonať so zreteľom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu. Na to, aby boli údaje z terénu úplné, je potrebné stanoviť dostatočný časový rámec, napr. jednoročnú alebo viacročnú štúdiu, ktorá pokrýva celý vegetačný cyklus, pričom sa zohľadní sezónnosť voľne žijúcich živočíchov, alebo prieskumy fauny, ktoré bude možno potrebné opakovať na potvrdenie populácií a trendov počas určitého obdobia.

Pokiaľ ide o veľkú výstavbu, ako sú diaľnice, železnice, veterné parky, prístavy, vodné cesty atď., v prípade ktorej sa vzhľadom na jej rozsah a povahu predpokladá významný vplyv na lokalitu, sú takmer vždy potrebné prieskumy v teréne. Budú musieť zahŕňať podrobné mapovanie chránených biotopov alebo miest na párenie alebo oddych druhov atď. (pokiaľ sa niektoré z týchto prieskumov a štúdií už nevykonali nedávno, napríklad počas prípravy alebo aktualizácie plánu riadenia alebo pri posudzovaní inej veľkej výstavby v danej oblasti).

Vplyv by sa mal kvantifikovať alebo zaznamenať pomocou parametrov, ktoré umožňujú posúdiť rozsah a závažnosť vplyvu na špecifické ciele ochrany biotopov a druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná (pozri aj rámček 7 v oddiele 3.1.4, pokiaľ ide o ukazovatele významu). Mohlo by to napríklad zahŕňať tieto parametre:

- plochu biotopu alebo biotopu trvalo strateného druhu (napr. odstránením vegetácie alebo odstránením vhodných miest na párenie/hniezdenie) posudzovanú na základe plochy biotopu v danej lokalite na regionálnej, vnútroštátnej a biogeografickej úrovni (percentuálny podiel stratenej plochy biotopu) a na základe cieľa stanoveného v celi ochrany špecifickom pre danú lokalitu (ktorý môže zahŕňať cieľ obnovy),
- plochu biotopu alebo biotopu ovplyvneného druhu (napr. znečistením, hlukom, zhoršovaním iných ekologických podmienok) posudzovanú na základe percentuálneho podielu plochy biotopu v danej lokalite na regionálnej, vnútroštátnej a biogeografickej úrovni (percentuálny podiel ovplyvnenej plochy

biotopu) a na základe cieľa stanoveného v celi ochrany špecifickom pre danú lokalitu (ktorý môže zahŕňať cieľ obnovy),

- veľkosť ovplyvnených populácií nestahovavých a sťahovavých druhov posudzovanú na základe miestnych, regionálnych, celoštátnych a medzinárodných populácií (percentuálny podiel ovplyvnenej populácie) a na základe cieľa stanoveného v celi ochrany špecifickom pre danú lokalitu (ktorý môže zahŕňať cieľ zvýšenia veľkosti populácie v lokalite),
- rozsah vplyvu (napr. znečistením, hlukom, zhoršením iných ekologických podmienok) na kvalitu biotopu alebo biotopu druhov alebo na prežitie ovplyvnených druhov vzhľadom na ich ekologické požiadavky v lokalite, ako sa vymedzuje v celi ochrany špecifickom pre danú lokalitu (ktorý môže zahŕňať cieľ obnovy).

Ako už bolo uvedené v predchádzajúcich bodoch, pri posudzovaní možných nepriaznivých vplyvov by sa v posúdení mali zohľadniť nielen negatívne zmeny súčasného stavu, ale aj zmeny, ktoré môžu zabrániť dosiahnutiu cieľov ochrany, pokiaľ si vyžadujú zlepšenie súčasného stavu.

c) Posúdenie kumulatívnych vplyvov s inými plánmi a projektmi

Kumulatívne vplyvy môžu vyplývať z postupných, prírastkových a/alebo kombinovaných vplyvov rozvoja (plán, projekt), ak sa prirátajú k inému existujúcemu, plánovanému a/alebo dôvodne očakávanému rozvoju (pozri aj oddiel 3.1.4 tabuľku 2 týkajúcu sa kľúčových krokov na posúdenie kumulatívnych vplyvov na lokalitu sústavy Natura 2000). Príklady kumulatívnych vplyvov zahŕňajú:

- zvýšené koncentrácie znečisťujúcich látok (najmä vo vode a v pôde) nad úroveň zlučiteľnú s ekologickými požiadavkami biotopu alebo druhov chránených v lokalite,
- zníženie prietoku vody v povodí v dôsledku viacnásobného čerpania pod úroveň, ktorá je zlučiteľná s ekologickými požiadavkami biotopu alebo druhov chránených v lokalite,
- zasahovanie do migračných trás alebo pohybu voľne žijúcich živočíchov,
- zvýšený tlak na biotopy a druhy v ekosystéme v dôsledku rozličného rozvoja.

Kumulatívne vplyvy zahŕňajú široké spektrum vplyvov na rôzne geografické meradlá a časové rámce. V niektorých prípadoch dochádza ku kumulatívnej vplyvu, pretože sa realizuje celý rad *projektov rovnakého typu*. Medzi hlavné príklady patrí:

- keď sa na tej istej rieke alebo v tom istom povodí realizuje alebo plánuje viacero projektov vodných elektrární,
- keď sa v tesnej blízkosti realizujú viaceré projekty ťažby ropy a zemného plynu alebo projekty ťažby nerastných surovín, alebo

- keď sa v rámci tej istej migračnej trasy alebo regiónu buduje alebo plánuje niekoľko veterných parkov.

V iných prípadoch ku kumulatívne vplyvu dochádza v dôsledku kombinovaných vplyvov rôznych typov projektov v tej istej oblasti, ako je rozvoj miesta ťažby nerastných surovín, prístupových ciest, prenosového vedenia a iné využívanie príľahlej pôdy. V niektorých situáciách sa rôzne zložky toho istého rozvoja vykonávajú a posudzujú samostatne, čo znamená, že kumulatívne vplyvy týchto zložiek by takisto mali podliehať posúdeniu kumulatívneho vplyvu.

Počas primeraného odhadu treba brať do úvahy iné plány alebo projekty, ktoré by mohli mať v kombinácii s posudzovaným plánom alebo projektom významný vplyv. Napríklad navrhovaná cesta povedie v určitej vzdialenosti od lokality sústavy Natura 2000 a rušenie, ktoré spôsobí (napr. hluk), významne neovplyvní druhy vtákov chránené v lokalite. Ak však jestvujú iné existujúce alebo navrhované projekty alebo plány (napr. cesta na opačnej strane lokality sústavy Natura 2000), potom celkové hladiny hluku zo všetkých týchto projektov v kombinácii môžu spôsobiť významnú úroveň rušenia týchto druhov vtákov (hladiny hluku nad úrovňou, ktorá je zlučiteľná s ekologickými požiadavkami daného druhu).

Treba takisto poznamenať, že kumulatívne vplyvy by sa mohli vyskytnúť, ak dotknuté oblasti vzájomne súvisia. Príkladom toho by bolo, keď navrhovaný projekt môže spôsobiť zníženie hladiny vody v lokalite sústavy Natura 2000. Hoci toto zníženie zdrojov samo osebe nemusí byť významné, ak sa existujúce rezíduá hnojív a pesticídov dostanú do lokality z neďalekej oblasti intenzívneho poľnohospodárstva, nižšia hladina vody môže znamenať vyššie koncentrácie znečisťujúcich látok v prípade odtoku, a to do tej miery, že kombinovaný vplyv sa stane významným, t. j. koncentrácie znečisťujúcich látok prekročujú úroveň, ktoré sú zlučiteľné s ekologickými požiadavkami biotopu alebo druhov chránených v lokalite.

„Kombinované“ vplyvy by sa mali preskúmať už vo fáze skríningu (oddiel 3.2) a mali by sa identifikovať všetky iné plány a projekty, ktoré môžu pôsobiť v kombinácii. Posúdenie vo fáze skríningu sa mohlo zjednodušiť, ale vo fáze primeraného odhadu by sa mali riadne vyhodnotiť identifikované vplyvy iných projektov alebo plánov, ktoré môžu pôsobiť v kombinácii s posudzovaným plánom alebo projektom. To si vyžaduje kvantifikáciu a/alebo kvalifikáciu závažnosti týchto iných vplyvov a identifikáciu ovplyvnených prvkov lokalít sústavy Natura 2000.

Ako sa uvádza v oddiele 3.1.4, ustanovenie o posúdení kombinovaných vplyvov sa týka **iných plánov alebo projektov, ktoré už boli dokončené, schválené, ale ešte nedokončené, alebo predložené na udelenie povolenia.**

Okrem vplyvov plánov alebo projektov, ktoré sú hlavným predmetom posúdenia, môže byť primerané posúdiť aj vplyvy už dokončených plánov a projektov vrátane tých, ktoré predchádzali dátumu transpozície smernice alebo dátumu označenia lokality za chránenú. Vplyvy takýchto dokončených plánov a projektov bežne tvoria súčasť základných podmienok lokality, ktoré sa zohľadňujú v tejto fáze.

Plány a projekty, ktoré boli schválené v minulosti, ale zatiaľ sa nevykonali alebo nedokončili, by sa takisto mali zahrnúť do ustanovenia o posúdení kombinovaných vplyvov. Pokiaľ ide o ďalšie navrhované plány alebo projekty, z dôvodov právnej istoty by bolo vhodné obmedziť ustanovenie o posúdení kombinovaných vplyvov na plány, ktoré boli skutočne navrhnuté, t. j. na tie, v prípade ktorých bola podaná žiadosť o schválenie alebo povolenie. Zároveň musí byť zjavné, že pri posudzovaní navrhovaného plánu alebo projektu členské štáty nevytvárajú prezumpciu v prospech iných, zatiaľ nenavrhnutých plánov alebo projektov v budúcnosti.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.5.3.

Geografický rozsah, ktorý sa má použiť pri skúmaní kumulatívnych vplyvov, bude závisieť od typu plánu alebo projektu a od biotopov a druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná. Mohlo by to byť napríklad v určitom pásme, na ploche povodia alebo pozdĺž migračnej trasy vtákov. Nemalo by to zahŕňať geografickú oblasť, v ktorej všetky činnosti súvisiace s plánom alebo projektom a ich kumulatívne vplyvy pravdepodobne budú mať dosah na ciele ochrany dotknutých lokalít sústavy Natura 2000.

Posudzovania na **úrovni plánu** sú obzvlášť vhodné na posúdenie kumulatívnych a synergických vplyvov, keďže sa nimi môže zabrániť problémom v ďalších fázach projektu, napr. v prípade plánov pre špecifické sektory, ako je doprava, energetika, vodné hospodárstvo, ako aj regionálnych plánov a stratégií, územných plánov atď. V tejto súvislosti môže byť obzvlášť užitočné nahliadnuť do environmentálnych posúdení iných existujúcich plánov a projektov, ktoré majú vplyv na tú istú oblasť (strategické environmentálne hodnotenie a primeraný odhad, ak je to možné).

V primeranom odhade vykonanom v súvislosti s týmito plánmi sa môže určiť aj rozsah primeraného odhadu jednotlivých zložiek plánu (projektov) z hľadiska ich kumulatívnych vplyvov. Napríklad pri určovaní rozsahu primeraného odhadu plánu ťažby nerastných surovín môže byť užitočné určiť rozsah alebo mieru, v akej širšia sieť prístupových ciest k miestam ťažby môže prispieť ku kumulatívnym vplyvom, napr. vo vzťahu k fragmentácii biotopov ovplyvňujúcej populácie druhov.

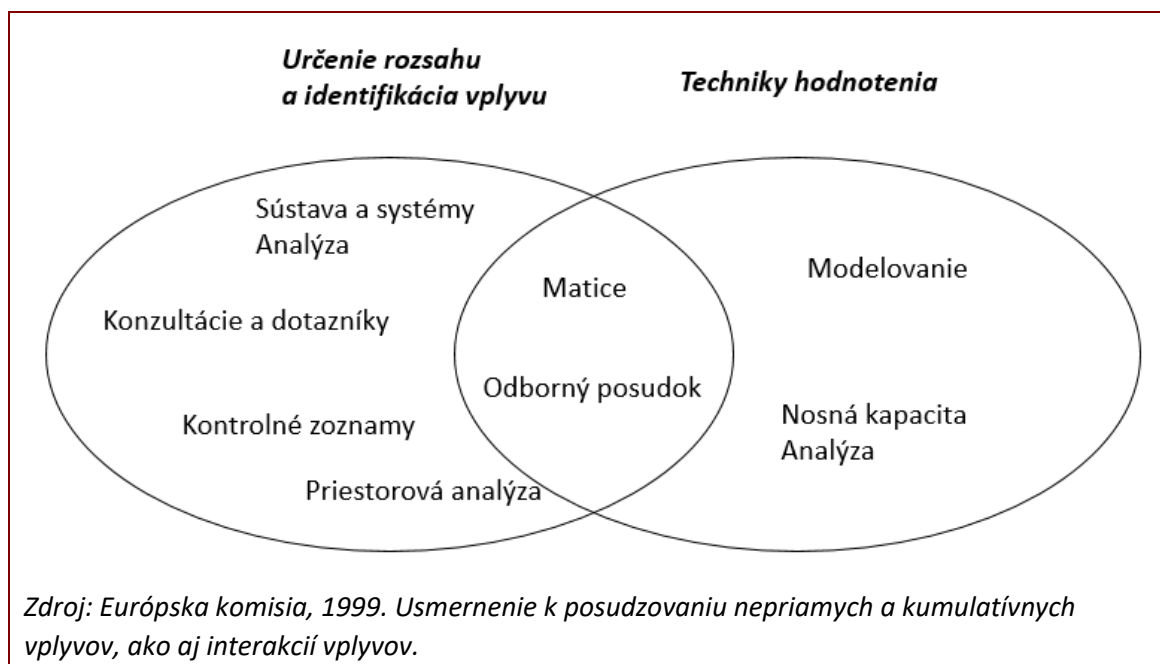
V tabuľke 3 sú znázornené zdroje, ktoré môžu poskytnúť informácie o iných plánoch a projektoch, ktoré môžu spôsobiť kumulatívne vplyvy. Nástroje na zhromažďovanie kumulatívnych vplyvov, ako sú **databázy** zaznamenávajúce projekty a plány, ktoré sa majú posúdiť, sú užitočné na zjednodušenie posudzovania kumulatívnych vplyvov. Napríklad získanie prehľadu o rôznych činnostiach je značne uľahčené, ak existuje aktualizovaná vnútroštátna alebo regionálna databáza, podľa možnosti vrátane dynamickej mapy, ktorá umožňuje používateľom vyhľadávať všetky projekty vrátane tých, ktoré sú ešte vo fáze plánovania. Aby boli tieto databázy užitočné pre primeraný odhad, príslušné orgány by sa mali sústrediť na uchovávanie príslušných dokumentov online (napr. posúdenie vplyvu, zavedené zmierňujúce opatrenia alebo stanovené podmienky schválenia) aj po udelení povolení.

Malo by sa konzultovať s **príslušnými orgánmi** (orgánmi na ochranu prírody, sektorovými orgánmi) s cieľom zhromaždiť informácie o iných plánoch/projektoch, ktoré by sa mali zohľadniť počas posudzovania. Príslušné orgány môžu takisto prispieť alebo podporiť posúdenie kumulatívnych vplyvov, keďže majú najlepší prehľad a znalosti o iných činnostiach v rámci širších oblastí. Môžu takisto zhromažďovať všetky relevantné informácie a poskytovať ich navrhovateľom projektu a konzultantom.

Posudzovanie kumulatívnych vplyvov môže vychádzať z informácií z rôznych **zdrojov** vrátane environmentálnych štúdií a programov, strategických, sektorových a regionálnych environmentálnych posúdení, environmentálnych posúdení na úrovni projektov, posúdení kumulatívneho vplyvu z podobných situácií a cielených štúdií o osobitných otázkach. Dobrým zdrojom informácií o kumulatívnych vplyvoch môže byť aj odborné poradenstvo.

Na posúdenie kumulatívnych vplyvov sa môže použiť široká škála **metód a nástrojov**, ktoré zvyčajne zahŕňajú aj určenie rozsahu a fázu hodnotenia (pozri obrázok č. 2).

Obrázok 2. Metódy a nástroje na posudzovanie kumulatívnych vplyvov a interakcií vplyvov



Konzultácie, kontrolné zoznamy, mapy prekrývania, analýza siete a systémov môžu byť vhodnými nástrojmi pri určovaní rozsahu, ktorými sa identifikujú potenciálne vplyvy, ktoré sa majú bližšie preskúmať v posúdení kumulatívnych vplyvov.

- *Analýzy sústavy a systémov* sú založené na koncepcii, že existujú prepojenia a cesty interakcie medzi jednotlivými prvkami prostredia a že keď je osobitne ovplyvnený jeden prvok, bude to mať vplyv aj na iné prvky, ktoré s ním súvisia.
- Pri *priestorových analýzach* sa využívajú geografické informačné systémy (GIS) a mapy prekrývania s cieľom identifikovať, kde sa môžu vyskytnúť kumulatívne

vplyvy viacerých rôznych opatrení, a identifikovať interakcie vplyvu. Môže sa tým takisto prekryť vplyv projektu na vybrané receptory, prvky alebo zdroje s cieľom identifikovať, kde by bol vplyv najväčší.

- *Mapovanie citlivosti* môže byť takisto užitočné, pretože môže pomôcť predpokladať potenciálne kumulatívne vplyvy určitých činností na prírodné prvky, ktoré sú zraniteľné voči vplyvom týchto činností (ďalšie podrobnosti pozri v oddiele 4.2.2 tohto usmerňovacieho dokumentu)³¹.
- Na identifikáciu a posúdenie kumulatívnych vplyvov sa môžu vytvoriť *panely odborníkov*. Matice sa môžu použiť na hodnotenie vplyvov a na posúdenie kumulatívnych vplyvov viacerých opatrení na lokalitu alebo prvok, ako aj interakcií medzi vplyvmi.
- *Modelovanie* poskytuje analytický nástroj na kvantifikáciu vzťahov medzi príčinou a vplyvom simuláciou environmentálnych podmienok. Môže sem patriť modelovanie kvality ovzdušia alebo hluku až po využívanie modelu predstavujúceho zložitý prírodný systém.
- Pri *analýzach nosnej kapacity*³² sa skúma kumulácia vplyvov v porovnaní s prahovými hodnotami. Nemusí však byť vždy možné stanoviť prahovú hodnotu alebo nosnú kapacitu pre konkrétny prvok alebo receptor.

Bez ohľadu na to, aké metódy sa zvolia, mali by sa prispôbiť dostupným informáciám na analýzu a vždy, keď je to možné, poskytnúť kvantitatívny odhad kumulatívneho vplyvu. Ak sa majú vypracovať kvalitatívne odhady kumulatívneho vplyvu, mali by byť založené na súhlasnom odhade skupiny nezávislých odborníkov, a nie na stanovisku jednotlivých odborníkov. Panel môže byť užitočný a dokonca potrebný, napríklad ak kumulatívne vplyvy, ktoré sa majú posúdiť, pochádzajú z rôznych projektov, napr. výstavby vodnej elektrárne, bagrovania a zavlážovania na tej istej rieke.

Zvolená metóda nemusí byť zložitá. Cieľom by malo byť prezentovať výsledky spôsobom, ktorý je ľahko zrozumiteľný navrhovateľovi, rozhodovaciemu orgánu (t. j. príslušnému orgánu) a verejnosti. Vlády môžu zohrávať významnú úlohu poskytovaním a vykonávaním podporných rámcov na usmerňovanie tejto práce a na pomoc pri identifikácii a riadení kumulatívnych vplyvov.

V rámčeku 11 sa uvádza príklad podrobného postupu na posúdenie kumulatívneho vplyvu. Proces sa musí uplatňovať flexibilne, t. j. kroky možno vyňať z postupnosti a môže byť potrebné vykonať ich opakovane a niektoré kroky prehodnotiť v reakcii na výsledky iných faktorov.

³¹ Príklad online nástroja na mapovanie environmentálnej citlivosti na podporu postupov environmentálneho posúdenia v Írsku je k dispozícii na adrese: <http://airo.maynoothuniversity.ie/mapping-resources/airo-research-maps/environmental-research-projects/environmental-sensitivity>.

³² V ekológii sa nosná kapacita meria ako maximálne zaťaženie životného prostredia. Fyzické prvky vyskytujúce sa v životnom prostredí pôsobia ako obmedzujúce faktory (napr. potrava, voda, konkurencia atď.). <https://www.biologyonline.com/dictionary/carrying-capacity>.

Rámček 11: Príklad postupu na vykonanie posúdenia kumulatívneho vplyvu

Krok 1: Určenie rozsahu

- identifikovať geografické hranice a časový rámec posúdenia kumulatívneho vplyvu,
- identifikovať chránené biotopy a druhy, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, a ekologické procesy, ktoré sa majú zohľadniť,
- identifikovať iné existujúce a zamýšľané plány a projekty (a ľudské činnosti), ktoré majú/mali by vplyv na prírodné prvky, ktoré sa majú zahrnúť do posúdenia kumulatívneho vplyvu,
- identifikovať prírodné environmentálne faktory, ktoré majú vplyv aj na stav prvkov posudzovaných v rámci posúdenia kumulatívneho vplyvu.

Krok 2: Posúdenie kumulatívnych vplyvov na chránené biotopy a druhy

- zhromaždiť dostupné informácie o vplyve iných plánov, projektov, činností a prírodných faktorov na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu stanovené pre prírodné prvky v lokalite,
- odhad kumulatívneho vplyvu na ciele ochrany špecifické pre chránené prvky v danej lokalite – t. j. celkový vplyv na chránené prvky, ak sa vplyvy posudzovaného plánu alebo projektu kombinujú s inými plánmi alebo projektmi.

Krok 3: Posúdenie významu očakávaných kumulatívnych vplyvov

- posúdiť význam očakávaných kumulatívnych vplyvov na príslušné prírodné prvky s prihliadnutím na ich ciele ochrany. Napríklad, ak sa kumulatívny vplyv na stav prírodných prvkov priblíži prahovej hodnote alebo prekročí prahovú hodnotu pre určitý atribút vymedzený v celi ochrany tohto prvku, vplyv je významný.

Krok 4: Riadenie kumulatívnych vplyvov

- v prípade potreby identifikovať dodatočné zmierňujúce opatrenia na zmiernenie odhadovaného kumulatívneho vplyvu na chránené prvky (vykonanie úloh opísaných v krokoch 2 a 3 bude potrebné na posúdenie hodnoty takéhoto dodatočného zmierňujúceho opatrenia).

3.2.3. Krok 3: Zistenie vplyvov plánu alebo projektu na integritu lokality sústavy Natura 2000

Zhromaždené informácie a predpoklady týkajúce sa stupňa a úrovne intenzity vplyvov a zmien, ktoré pravdepodobne vyplynú z rôznych fáz plánu alebo projektu, by teraz mali umožniť posúdiť rozsah vplyvov plánu alebo projektu na integritu lokality.

Opis integrity lokality a posúdenie vplyvu by sa mali zakladať na parametroch, ktoré určujú ciele ochrany a ktoré sú špecifické pre biotopy a druhy lokality a ich ekologické požiadavky. Môže to byť užitočné aj pri následnom monitorovaní vplyvu plánu alebo projektu počas vykonávania.

Pokiaľ ide o konotáciu alebo význam pojmu „integrita“, jednoznačne sa týka ekologickej integrity. Možno ho chápať ako kvalitu či stav celistvosti alebo úplnosti. V dynamických ekologických súvislostiach mu takisto možno prisúdiť význam odolnosti a schopnosti vyvíjať sa spôsobom, ktorý je priaznivý z hľadiska ochrany.

„Integritu lokality“ je možné užitočne vymedziť ako koherentný súhrn ekologickej štruktúry, funkcie a ekologických procesov lokality na celom jej území, čím sa umožňuje udržať biotopy, sústavy biotopov a/alebo populácií druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú.

Lokalita sa dá opísať ako územie s vysokým stupňom integrity, kde sa realizuje prirodzený potenciál na plnenie cieľov ochrany lokality, zachováva sa schopnosť samoopravy a samoobnovy za dynamických podmienok a vyžaduje sa minimum podpory riadenia zvonku.

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 4.6.4.

„Integrita lokality“ sa teda vzťahuje na ciele ochrany lokality, jej kľúčové prírodné prvky, ekologickú štruktúru a funkciu. Ak navrhovaný plán alebo projekt neoslabuje ciele ochrany lokality (samostatne a v kombinácii s inými plánmi a projektmi), integrita lokality sa nepovažuje za nepriaznivo ovplyvnenú.

„Integrita“ lokality sa týka aj hlavných ekologických procesov a faktorov, ktoré podporujú dlhodobý výskyt druhov a biotopov v lokalite sústavy Natura 2000. Na to sa zvyčajne vzťahujú ciele ochrany lokality (napr. zlepšenie kvality biotopu alebo rozšírenie výskytu druhu v lokalite). Zhoršenie uvedených faktorov môže ohroziť dosiahnutie týchto cieľov a mať nepriaznivý vplyv, a to aj v prípade, že druhy alebo biotopy nie sú priamo ovplyvnené. Napríklad hydrologický režim rieky, procesy riečnej morfológie, erózia, preprava a hromadenie sedimentov sú kľúčovými faktormi ochrany riečnych biotopov a druhov, ktoré sa odrážajú v ich cieľoch ochrany. Ovplyvnenie týchto procesov by mohlo mať vplyv na integritu lokality, aj keď nie sú priamo ovplyvnené známe plochy prírodných biotopov a lokalít s potvrdeným výskytom druhov.

Ak sa zistí trvalá strata časti biotopu alebo populácie druhov, ktorých výskyt je v danej lokalite významný, alebo dlhodobé poškodenie ekologickej štruktúry, funkcie a procesov lokality ako vplyv spôsobený projektom alebo plánom, možno dospieť k záveru, že plán alebo projekt bude mať nepriaznivý vplyv na integritu lokality.

Treba však zohľadniť aj to, že schopnosť samoopravy alebo odolnosti by v niektorých prípadoch mohla umožniť, aby sa ekologická štruktúra a funkcie lokality obnovili v relatívne krátkom čase, napr. spoločenstvo alebo populácia druhov by sa po určitom dočasnom rušení mohli prirodzene obnoviť. Ak je to tak, možno sa domnievať, že rozvoj by nemal žiadny nepriaznivý vplyv na integritu lokality. Schopnosť samoopravy by sa obvykle odrazila v cieľoch ochrany chránených prvkov (napr. identifikácia určitých prahových hodnôt alebo obmedzení zmeny, ako napríklad umožnenie určitej úrovne dočasného zakalenia v dôsledku prevádzkových prác na riekach alebo iných vodných útvaroch).

Podľa stupňa dočasných nepriaznivých vplyvov sa dá určiť, či možno dospieť k záveru o nepriaznivom vplyve na lokalitu. Ak sa čas potrebný na obnovu biotopu odhaduje na dni, týždne alebo až niekoľko mesiacov, možno usúdiť, že nenastanú žiadne nepriaznivé vplyvy na integritu lokality. Krátke obdobie rušenia síce ovplyvňuje niektoré biotopy alebo druhy, ale nemusí mať nepriaznivý vplyv na integritu lokality. To sa však musí dôkladne zanalyzovať od prípadu k prípadu so zreteľom na cykly ekosystémov v konkrétnej lokalite, štruktúru spoločenstiev, ekologické funkcie a procesy v lokalite.

Posúdenie vplyvov na integritu lokality môže byť relatívne jednoduché v malých lokalitách s jedným alebo niekoľkými biotopmi alebo druhmi a jasnými ekologickými funkciami. Vo veľkých lokalitách so zložitými ekosystémami a ekologickými funkciami, v ktorých sa vyskytujú mnohé biotopy a druhy, však posúdenie bude ťažšie.

Na systematické a objektívne posúdenie vplyvov na integritu lokality je dôležité stanoviť prahové hodnoty a ciele pre každý z atribútov, ktoré vymedzujú ciele ochrany pre typy biotopov a druhy chránené v danej lokalite. S cieľom pomôcť určiť, či je integrita lokality sústavy Natura 2000 ovplyvnená, sa v rámcu 12 uvádza orientačný kontrolný zoznam, ktorý odráža parametre použité na vymedzenie cieľov ochrany pre biotopy/druhy chránené v lokalitách.

Rámček 12: Posudzovanie vplyvov na integritu lokality: príklad kontrolného zoznamu

Má plán alebo projekt potenciál:

- brániť alebo spôsobiť oneskorenia pri dosahovaní cieľov ochrany lokality?
- zmenšiť plochu alebo znížiť kvalitu chránených typov biotopov alebo biotopov chránených druhov vyskytujúcich sa v lokalite?
- znížiť populáciu chránených druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná?
- viesť k rušeniu, ktoré by mohlo ovplyvniť veľkosť alebo hustotu populácie alebo rovnováhu medzi druhmi?
- spôsobiť vytlačanie chránených druhov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná, a tým zmenšiť oblasť rozšírenia týchto druhov v lokalite?
- viesť k fragmentácii biotopov alebo biotopov druhov uvedených v prílohe I?
- viesť k strate alebo obmedzeniu kľúčových prvkov, prírodných procesov alebo zdrojov, ktoré sú nevyhnutné na zachovanie alebo obnovu relevantných biotopov a druhov v lokalite (napr. pokrytie stromami, expozícia prílivu, každoročné záplavy, korist, zdroje potravy)?
- narušiť faktory, ktoré pomáhajú zachovať priaznivý stav lokality alebo ktoré sú potrebné na obnovu priaznivého stavu v lokalite?
- narušiť rovnováhu, rozšírenie a hustotu druhov, ktoré sú ukazovateľmi priaznivého stavu lokality?

3.2.4. Krok 4: Zmierňujúce opatrenia

Ak sa počas primeraného odhadu zistia nepriaznivé vplyvy na integritu lokality alebo ak tieto nepriaznivé vplyvy nemožno vylúčiť, predmetný plán alebo projekt nemožno schváliť. V závislosti od stupňa identifikovaného vplyvu sa však môžu uplatniť zmierňujúce opatrenia s cieľom predísť týmto vplyvom alebo ich zmierniť na úroveň, na ktorej už nebudú nepriaznivo ovplyvňovať integritu lokality.

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 4.6.6.

Zmierňujúce opatrenia môže navrhnúť navrhovateľ plánu alebo projektu alebo ich môžu vyžadovať príslušné vnútroštátne orgány, aby sa odstránili vplyvy identifikované v primeranom odhade, predišlo sa im alebo sa zmiernili na úroveň, na ktorej už nebudú mať žiadny nepriaznivý vplyv na integritu lokality.

V praxi sa potreba zmierňujúcich opatrení často uznáva už v počiatočnej fáze navrhovania alebo vzniku plánu/projektu (napríklad v diskusii medzi navrhovateľom/žiadateľom a poradcami v oblasti ochrany prírody „pred podaním žiadosti“) a zahŕňa sa do žiadosti o schválenie. Hoci pri skríningu plánu alebo projektu nie je možné zohľadniť zmierňujúce opatrenia, skutočnosť, že boli identifikované ako potrebné, môže vo veľkej miere pomôcť pri efektívnom, účinnom a včasnom vykonávaní fázy primeraného odhadu, a teda aj pri rozhodovaní o tom, či plán/projekt možno schváliť podľa článku 6 ods. 3.

Z hierarchie zmierňujúcich opatrení vyplýva najprv *predchádzanie* (t. j. v prvom rade predchádzanie vzniku významných vplyvov) a potom *zmierňovanie* vplyvu (t. j. zmierňovanie závažnosti a/alebo pravdepodobnosti vplyvu). Príklady sú uvedené v tabuľke 6:

Tabuľka 6: Príklady druhov zmierňujúcich opatrení

Predchádzanie vplyvu:

- technické riešenia na predchádzanie negatívnym vplyvom plánu alebo projektu (napr. zariadenia na obmedzenie hluku alebo svetla alebo prachu),
- umiestnenie prvkov projektu tak, aby sa vyhli citlivým oblastiam (celé lokality sústavy Natura 2000 alebo kľúčové oblasti v rámci lokalít sústavy Natura 2000 alebo spájajúce lokality sústavy Natura 2000),
- ochranné ploty a iné opatrenia na predchádzanie poškodeniu vegetácie alebo voľne žijúcich živočíchov,
- vyhýbanie sa prácam počas citlivých období (napr. v čase párenia druhov),
- optimalizácia koordinácie prác s cieľom predchádzať kumulatívne vplyvu.

Znižovanie vplyvu:

- regulácia emisií,
- protihlukové bariéry, ako sú clony,

- zachytávače znečisťujúcich látok,
- kontrolovaný prístup do citlivých oblastí počas výstavby/prevádzky,
- priechody pre voľne žijúce živočíchy (napr. mosty, tunely a „ekodukty“),
- prispôsobenie opatrení vytvárajúcich vplyv s cieľom čo najviac zmierniť vplyvy (napr. hluk, svetlo, prach...).

Na úrovni plánov môžu zmierňujúce opatrenia zahŕňať napr. premiestnenie alebo odstránenie zložiek plánu, v prípade ktorých sa zistilo, že majú významné nepriaznivé vplyvy na integritu lokality. Navrhované opatrenia možno doladiť v priebehu procesu posudzovania. Na vysokej úrovni plánovania (napr. v národných/regionálnych plánoch) by zmiernenie mohlo znamenať stanovenie potenciálnych opatrení, ktoré sa majú podrobnejšie vypracovať na nižšej úrovni v súlade s ekologickými, lokačnými, časovými, právnymi a finančnými parametrami, ktoré sa majú splniť v rámci každej žiadosti týkajúcej sa plánovania.

Zmierňujúce opatrenia **sa nesmú zamieňať s kompenzačnými opatreniami**, ktoré sa posudzujú len v rámci postupu podľa článku 6 ods. 4 (pozri oddiel 3.3.3 tohto dokumentu).

Zmierňujúce opatrenia sú opatrenia zamerané na minimalizovanie alebo dokonca odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré pravdepodobne vzniknú pri vykonávaní plánu alebo projektu, aby nebola integrita lokality nepriaznivo ovplyvnená. Tieto opatrenia sa posudzujú v súvislosti s článkom 6 ods. 3 a tvoria neoddeliteľnú súčasť špecifikácií plánu či projektu alebo podmienku jeho povolenia.

Kompenzačné opatrenia nezávisia od projektu (týka sa to aj prípadných pridružených zmierňujúcich opatrení). Sú určené na kompenzovanie zostávajúcich negatívnych vplyvov plánu alebo projektu tak, aby sa zachovala celková ekologická koherencia sústavy Natura 2000. Možno ich zohľadniť len v súvislosti s článkom 6 ods. 4.

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 5.4.1.

Konkrétne opatrenia, ktoré nie sú funkčne súčasťou projektu, ako je zlepšenie a obnova biotopov (aj keď prispievajú k čistému zväčšeniu plochy biotopu v ovplyvnenej lokalite³³) alebo vytvorenie a zlepšenie miest na párenie alebo oddych pre daný druh, by sa nemali považovať za zmierňujúce opatrenia, pretože neznižujú negatívny vplyv projektu ako takého. Tento druh opatrení, ak nie sú súčasťou bežnej praxe požadovanej na ochranu lokality, spĺňa skôr kritériá kompenzačných opatrení.

Každé zmierňujúce opatrenie sa musí podrobne opísať, pričom sa uvedie, ako sa ním odstránia alebo znížia identifikované nepriaznivé vplyvy a ako, kedy a kto ho bude vykonávať. Musia sa uviesť tieto aspekty:

- príslušné vplyvy, ktoré majú zmierňujúce opatrenia riešiť, vrátane informácií o relevantných parametroch (napr. ploche biotopov európskeho významu,

³³ Pozri rozsudok SDEÚ vo veci C-521/12.

ktorej sa týka poškodenie, a stupni ich ochrany v lokalite, populácii druhov, ktorých sa týka rušenie),

- očakávané výsledky vykonávania navrhovaných zmierňujúcich opatrení s odkazom na jednotlivé parametre (napr. plochu biotopu, počet populácií druhov alebo štruktúru a funkcie),
- technická a vedecká uskutočniteľnosť a očakávaná miera účinnosti navrhovaných opatrení,
- osoba alebo orgán zodpovedný za vykonávanie,
- riadenie oblasti, v ktorej sa budú vykonávať zmierňujúce opatrenia (metódy, trvanie),
- miesto a načasovanie opatrení vo vzťahu k plánu alebo projektu,
- metódy kontroly vykonávania opatrení,
- financovanie opatrení,
- monitorovací program na overenie účinnosti opatrení a v prípade potreby ich prispôsobenie.

Účinnosť zmierňujúcich opatrení je potrebné preukázať, napr. s odkazom na úspešné vykonávanie v rámci iného podobného rozvoja, a monitorovať, a to zavedením systému na monitorovanie výsledkov, a v prípade zistenia nedostatkov prijať nápravné opatrenia. Na posúdenie účinnosti možno použiť tento kontrolný zoznam:

Rámček 13: Posudzovanie účinnosti zmierňujúcich opatrení

- Sú zmierňujúce opatrenia uskutočniteľné v rámci hodnoteného plánu alebo projektu?
- Sú zmierňujúce opatrenia jasne zamerané na vplyvy identifikované v primeranom odhade? Sú účinné pri znižovaní týchto vplyvov pod úroveň významu?
- Plánujú sa dostatočné prostriedky a zdroje na vykonávanie zmierňujúcich opatrení?
- Existujú záznamy o predchádzajúcom úspešnom vykonávaní navrhovaných zmierňujúcich opatrení?
- Existujú náznaky obmedzujúcich faktorov a miery úspechu či neúspechu navrhovaných opatrení?
- Existuje komplexný plán vykonávania a zachovania zmierňujúcich opatrení (prípadne vrátane monitorovania a hodnotenia)?

Monitorovanie zmierňujúcich opatrení je nevyhnutné na kontrolu ich úspešného a včasného vykonávania a na zistenie akýchkoľvek neočakávaných vplyvov, ktoré si vyžadujú dodatočné opatrenia.

Účinnosť zmierňujúcich opatrení sa musí preukázať pred schválením plánu alebo projektu. Navyše, ak účinnosť zmierňujúcich opatrení závisí od prítomnosti stabilných prírodných podmienok alebo prírodných procesov, ktoré by sa mohli zmeniť (napr.

v dôsledku povodní, sucha, búrok alebo iných udalostí), monitorovanie by sa malo využiť aj na overenie očakávaných výsledkov a zistenie akýchkoľvek možných zmien, ktoré si vyžadujú prispôsobenie alebo preprogramovanie opatrení.

Výsledky monitorovania by sa mali poskytnúť príslušným orgánom s cieľom pomôcť pri formulovaní vhodných spôsobov reakcie, ak je to potrebné, napr. na riešenie akéhokoľvek zjavného zlyhania zmierňujúceho opatrenia alebo reakciu na neočakávané vplyvy alebo účinky, v prípade ktorých sa identifikovalo len riziko. V tabuľke 7 sa uvádza príklad matice na prezentáciu informácií o zmierňujúcich opatreniach.

Očakávané výsledky vykonávania zmierňujúceho opatrenia, pokiaľ ide o predchádzanie vplyvom alebo znižovanie vplyvov identifikovaných v posúdení, by sa mali riadne zdokumentovať.

V tabuľke 8 sa uvádza príklad matice na prezentáciu výsledku posúdenia po zavedení zmierňujúceho opatrenia.

Tabuľka 7: Informácie o zmierňujúcich opatreniach navrhovaných pre plán alebo projekt

Identifikované nepriaznivé vplyvy (zoznam)	Opis opatrení, podrobnosti o vykonávaní, účinnosti, monitorovaní				
Vplyv 1	Opatrenie 1				
Názov/opis	Vysvetliť, ako opatrenie prispeje k predchádzaniu vplyvom/zmierňovaniu vplyvov na integritu lokality	Vysvetliť, kto ho bude vykonávať a ako	Preukázať jeho účinnosť (napr. na základe vedeckých dôkazov/odôvodnenia odborníkov)	Uviesť časový rámec vykonávania vzhľadom na plán alebo projekt	Stanoviť navrhovaný systém monitorovania a požiadavky na podávanie správ vrátane toho, ako sa budú riešiť prípadné neočakávané vplyvy
	<i>Uviesť podrobnosti o zmierňujúcom opatrení, pričom sa vysvetlia prvky, ktorými sa budú riešiť nepriaznivé vplyvy</i>	<i>To môže zahŕňať podrobnosti o právne záväzných dohodách, ktoré by sa mali uzavrieť pred schválením plánu alebo projektu</i>	<i>Môže to zahŕňať hodnotenie: i) správy alebo dôkazy z podobných projektov alebo plánov; ii) stanoviská relevantných odborníkov alebo iii) podporu relevantnej agentúry na ochranu prírody.</i>	<i>Niektoré zmierňujúce opatrenia môžu byť začlenené do plánu alebo projektu. V niektorých prípadoch to bude dodatočné opatrenie, ktoré sa musí zaviesť buď pred schválením plánu alebo projektu, alebo krátko po ňom</i>	<i>Môže sa to vykonať prostredníctvom právne záväzných dohôd pred schválením plánu alebo projektu</i>

Tabuľka 8: Súhrnné výsledky posúdenia po zavedení zmierňujúcich opatrení

Relevantné prvky v lokalite	Stručný opis vplyvov/nepriaznivých vplyvov	Význam/závažnosť vplyvov	Opis navrhovaných zmierňujúcich opatrení	Očakávané výsledky súvisiace so zmierňovaním vplyvov
Biotopy • •				
Druhy • •				
Iné prírodné prvky významné pre integritu lokality				

3.2.5. ZÁVERY PRIMERANÉHO ODHADU

Odhad vykonaný podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch musí na základe najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti obsahovať úplné, presné a definitívne zistenia a závery. Musia sa ním odstrániť všetky dôvodné vedecké pochybnosti, pokiaľ ide o vplyvy navrhovaného plánu alebo projektu na príslušnú chránenú lokalitu.

Závery primeraného odhadu musia jasne súvisieť s integritou lokality a jej cieľmi ochrany. Ak sa v odhade dospeje k záveru, že sa vyskytnú nepriaznivé vplyvy na integritu lokality, malo by sa objasniť, v prípade ktorých aspektov sa pri zohľadnení zmierňujúcich opatrení vyskytnú zostávajúce nepriaznivé vplyvy. Bude to dôležité, ak sa plán alebo projekt bude bližšie skúmať podľa článku 6 ods. 4.

V tabuľke 9 na nasledujúcej strane je uvedený názorný príklad možného formátu na zaznamenanie výsledkov primeraného odhadu.

Tabuľka 9: Príklad záznamu primeraného odhadu						
Lokalita 1: Osobitne chránené územie Xxx	Stručný opis: Na osobitne chránenom území sa nachádza najväčší rozsah močiarov v regióne Xxxxxx. Veľká rozmanitosť pobrežných biotopov, ktorou sa lokalita vyznačuje, podporuje významný počet vodných vtákov v priebehu celého roka.					
Potenciálny vplyv	Ovplyvnený prvok	Ciele ochrany	Nepriaznivý vplyv samotného plánu/projektu na prvok	Nepriaznivý vplyv plánu/projektu v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi na ovplyvnený prvok	Možné predchádzanie nepriaznivým vplyvom alebo ich zmiernenie	Záver: nepriaznivé vplyvy na integritu lokality: áno, nie, neisté, dlhodobé, krátkodobé
Strata biotopov Rušenie druhov	Vtáky pobrežných biotopov (názvy druhov)	Zachovať populáciu a rozšírenie druhov... (podrobnosti vo vzťahu k cieľom ochrany). Zachovať štruktúru a funkcie a podporné procesy, od ktorých sú biotopy druhov závislé... (podrobnosti vo vzťahu k cieľom ochrany).	Zložka X plánu zmenší plochu soľných mokradí, ktorú majú druhy k dispozícii. V primeranom odhade sa uviedla potenciálna strata 110 ha.	Existuje potenciál nepriaznivých vplyvov v kombinácii s inými plánmi, ktoré by zvýšili nepriame tlaky na lokalitu. Zvýšené rušenie spôsobené nárastom rekreačného využívania by malo v spojení s inými projektmi nepriaznivé vplyvy na lokalitu.	Nie	Áno – dlhodobé
Poškodenie biotopov	Vtáky nížinných mokrých travinno-	Zachovať populáciu a rozšírenie druhov...	Zložka Y plánu by mohla spôsobiť zmenu režimu	Neočakávajú sa	Neisté	Neisté (zložka Y nie je podrobne vymedzená, a preto

	bylinných porastov (názvy druhov)	(podrobnosti vo vzťahu k cieľom ochrany). Zachovať štruktúru a funkcie a podporné procesy, od ktorých sú biotopy druhov závislé... (podrobnosti vo vzťahu k cieľom ochrany).	vodného toku, čo by mohlo ovplyvniť mokré travinno- bylinné porasty, ktoré poskytujú vhodný biotop pre druhy... (podrobnosti vo vzťahu k cieľom ochrany).			nie je možné riadne posúdiť a kvantifikovať vplyvy na režim toku).
.....						

Po vykonaní primeraného odhadu by sa jeho závery mali jasne uviesť v správe, v ktorej sa:

- a) dostatočne podrobne opisuje plán alebo projekt tak, aby verejnosť rozumela jeho povahe, rozsahu a cieľom;
- b) opisujú základné podmienky lokality sústavy Natura 2000, ako aj jej ciele ochrany;
- c) identifikujú nepriaznivé vplyvy plánu alebo projektu na lokalitu sústavy Natura 2000 s ohľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu;
- d) vysvetľuje, ako sa týmto vplyvom zabráni alebo ako sa dostatočne zmiernia prostredníctvom zmierňujúcich opatrení;
- e) stanovuje časový rámec a identifikujú mechanizmy, ktorými sa budú zabezpečovať, vykonávať a monitorovať zmierňujúce opatrenia;
- f) vyvodzuje riadne odôvodnený záver, pokiaľ ide o vplyv na integritu lokality.

Správa o primeranom odhade by sa mala vypracovať jasne, pričom obsahuje: i) jednoduché reťazce dôkazov (napr. vedúce od činností k tlakom a citlivým a zraniteľným miestam ovplyvnených prírodných prvkov) a ii) primeranú úroveň dôkazov alebo analýzu vhodnú na konzultáciu s relevantnými agentúrami na ochranu prírody a s verejnosťou.

V prípade niektorých prvkov alebo zložiek plánu môžu byť nepriaznivé vplyvy na integritu lokality neisté alebo ich nemožno určiť s dostatočnou istotou. Takéto aspekty by si však napriek tomu vyžadovali ďalšie preskúmanie. Mnohé národné stratégie obsahujú kľúčové plánované investície, ako sú nové nádrže alebo dopravné koridory, ktoré môžu ovplyvniť lokality sústavy Natura 2000, ale ktorých presné umiestnenie, návrh alebo podrobnosti o prevádzke ešte nie sú určené. Takéto prvky musia byť riadne posúdené na úrovni projektu. V takých prípadoch by sa daná skutočnosť, t. j. pretrvávajúca neistota, mala zaznamenať vo výsledkoch posúdenia, a takéto zložky/prvky plánov sa musia podrobiť primeranému odhadu na úrovni projektu (pozri aj oddiel 4.2).

Závery primeraného odhadu by mali byť spolu s akýmkoľvek schválenými zmierňujúcimi opatreniami alebo podmienkami takisto súčasťou povolenia alebo akéhokoľvek iného rozhodnutia prijatého v súvislosti s posudzovaným plánom alebo projektom.

Prijatie rozhodnutia na základe primeraného odhadu

Úlohou príslušných štátnych orgánov je, aby na základe záverov primeraného odhadu dosahov plánu alebo projektu na príslušnú lokalitu sústavy Natura 2000 tento plán alebo projekt schválili. Môžu tak urobiť až po tom, ako nadobudnú istotu, že tento plán alebo projekt nepriaznivo neovplyvní integritu lokality. Tak je to aj v prípade, keď z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna dôvodná pochybnosť o tom, že nedôjde k takýmto vplyvom.

Príslušný orgán musí teda odprieť súhlas s plánom alebo projektom, ak je tu neistota o tom, že nevzniknú žiadne nepriaznivé vplyvy na lokalitu ako takú (vec C-127/02, bod 57).

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.7.3.

Vzorová správa na prezentáciu výsledkov primeraného odhadu je uvedená v rámciku 16 na konci oddielu 3.2.

Ak príslušný orgán zistí, že sa vyskytnú nepriaznivé vplyvy alebo ich nemožno vylúčiť, potom sa v pláne alebo projekte nemôže pokračovať (pokiaľ sa neuplatňujú podmienky článku 6 ods. 4 – pozri oddiel 3.3).

3.2.6. Ďalšie aspekty: Konzultácie, kvalita primeraného odhadu, prístup k spravodlivosti

Konzultácie

Konzultácie s odborníkmi, inými orgánmi, mimovládnyimi organizáciami, potenciálne ovplyvnenými skupinami alebo so širokou verejnosťou môžu zlepšiť informácie o životnom prostredí dostupné osobám, ktoré vykonávajú primeraný odhad, a subjektom s rozhodovacími právomocami, a to napr. identifikáciou vplyvov na životné prostredie alebo navrhnutím vhodných zmierňujúcich opatrení. Konzultácie môžu takisto pomôcť minimalizovať potenciálne konflikty a oneskorenia.

Vďaka konzultáciám s príslušnými orgánmi, odborníkmi v oblasti biológie a ekológie, ako aj so zástupcami príslušných priemyselných odvetví a oblastí politiky, zainteresovanými stranami a mimovládnyimi organizáciami počas postupu stanového v článku 6 ods. 3 sa zlepšuje dostupnosť informácií a zohľadňovanie rôznych hľadísk.

Orgány na ochranu prírody a sektorové orgány by mali počas primeraného odhadu spolupracovať s cieľom zabezpečiť, že: i) primeraný odhad je založený na najlepších dostupných informáciách a skúsenostiach a ii) všetky relevantné aspekty sa riadne zohľadnia.

Účasť verejnosti na postupe podľa článku 6 ods. 3.

Smernica o biotopoch neobsahuje výslovnú povinnosť získať stanovisko verejnosti pri schvaľovaní plánov alebo projektov, pre ktoré sa vyžaduje primeraný odhad. Podľa znenia článku 6 ods. 3 sa musí uskutočniť iba „v prípade potreby“. Súdny dvor však objasnil, že na základe požiadaviek Aarhuského dohovoru³⁴ má dotknutá verejnosť

³⁴ Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Tento dohovor bol uzatvorený v dánskom Aarhuse

vrátane uznaných environmentálnych mimovládnych organizácií právo zúčastniť sa na procese vydávania povolenia (vec C-243/15, bod 49). Toto právo je konkrétne „právo, účinne sa zúčastňovať na rozhodovacom procese o životnom prostredí tak, že predloží písomné alebo v prípade potreby na verejnom prerokovaní alebo preskúmaní so žiadateľom akékoľvek pripomienky, informácie, analýzy alebo názory, ktoré považuje za dôležité vo vzťahu k navrhovanej činnosti“ (vec C-243/15, bod 46).

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 4.7.2.

Ak sa primeraný odhad koordinuje alebo uskutočňuje spolu s posudzovaním vplyvov na životné prostredie/strategickým environmentálnym hodnotením, môžu sa využiť aj potrebné ustanovenia súvisiace s účasťou verejnosti na základe týchto smerníc. Je však dôležité, aby sa výsledky primeraného odhadu odlišili a oddelili od výsledkov posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia. Vyžaduje sa to, aby sa zabezpečilo správne uplatňovanie článku 6 ods. 3 druhej vety (povolenie možno udeliť až po presvedčení sa o tom, že nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu príslušnej lokality).

V smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (v článku 6) sa od členských štátov vyžaduje, aby: i) zabezpečili konzultácie s príslušnými orgánmi a ii) poskytli včasné a účinné príležitosti na informovanie verejnosti a umožnili dotknutej verejnosti zúčastniť sa na rozhodovacom postupe v záležitostiach životného prostredia. Zahŕňa to stanovenie primeraných časových rámcov pre rozličné fázy účasti. Podobné požiadavky sú stanovené v článku 6 smernice o strategickom environmentálnom hodnotení.

Účasť verejnosti podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení

Smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie:

Preambula:

– Účinná **účasť verejnosti** pri prijímaní rozhodnutí umožňuje verejnosti vyjadrovať stanoviská a záujmy, ktoré môžu byť relevantné k daným rozhodnutiam a umožňuje osobe s rozhodovacou právomocou ich zohľadňovať, a tým zvyšovať zodpovednosť a transparentnosť rozhodovacieho procesu a prispievať k verejnému povedomiu o environmentálnych otázkach a podpore prijímaných rozhodnutí.

– Účasť, vrátane účasti združení, organizácií a skupín, najmä mimovládnych organizácií podporujúcich ochranu životného prostredia by sa podľa toho mala podporovať, vrátane okrem iného aj podporovaním environmentálnej výchovy verejnosti.

– Medzi cieľmi Aarhuského dohovoru je želanie zaručiť práva účasti verejnosti v rozhodovaní o záležitostiach životného prostredia, aby sa prispelo k ochrane práva žiť v prostredí, ktoré je primerané osobnému zdraviu a blahobytu. V článku 6 Aarhuského dohovoru sa stanovuje účasť verejnosti pri rozhodnutiach o vymedzených činnostiach

uvedených v jeho prílohe I a o činnostiach tam neuvedených, ktoré môžu mať významný vplyv na životné prostredie.

Článok 6 ods. 2: V záujme zabezpečenia účinnej účasti dotknutej verejnosti na rozhodovacích postupoch musí byť verejnosť informovaná elektronicky a prostredníctvom verejných oznamov alebo inými vhodnými prostriedkami o nasledujúcich skutočnostiach v skorom štádiu rozhodovacieho postupu v záležitostiach životného prostredia podľa článku 2 ods. 2 a najneskôr ihneď, ako možno informácie rozumne poskytnúť.

Smernica o strategickom environmentálnom hodnotení

Preambula: Aby sa prispelo k transparentnejšiemu rozhodovaniu s cieľom zaistiť komplexnosť a spoľahlivosť informácií poskytovaných pre posudzovanie, je potrebné zabezpečiť, aby sa počas posudzovania plánov a programov uskutočnili porady s orgánmi s príslušnou environmentálnou zodpovednosťou a s verejnosťou a aby sa stanovili vhodné časové rámce, ktoré by poskytovali dostatočný čas na porady, vrátane vyjadrenia stanovísk.

Článok 6 ods. 4: Členské štáty identifikujú verejnosť na účely odseku 2, vrátane zainteresovanej verejnosti, alebo pravdepodobne zainteresovanej verejnosti alebo verejnosti majúcej záujem na veci rozhodovanej podľa tejto smernice, vrátane relevantných mimovládnych organizácií, akými sú organizácie podporujúce ochranu životného prostredia a ďalšie zainteresované organizácie.

Zabezpečenie kvality primeraného odhadu

Ako bolo uvedené, posúdenie musí vychádzať z najlepších vedeckých poznatkov v oblasti. V dôsledku toho musia primeraný odhad pripraviť osoby s požadovanými odbornými znalosťami a skúsenosťami v oblasti ekológie. Štúdiá by sa mala v prípade potreby doplniť dodatočnými odbornými znalosťami a skúsenosťami (napr. v oblasti geológie, hydrológie, inžinierstva alebo plánovania, environmentálneho práva) a vypracovať vedecky úplne, odborne a objektívne.

Zatiaľ čo štúdiu na vypracovanie primeraného odhadu budú vo všeobecnosti predkladať osoby žiadajúce o schválenie plánu alebo projektu, príslušné orgány by sa mali presvedčiť, že štúdiu sa preukazujú dostatočné odborné znalosti, rozsah a zameranie vo vzťahu k príslušným ekologickým a iným otázkam (napr. hydrologickým) a dostatočná spôsobilosť a normy týkajúce sa vedeckej metodiky a posúdenia vplyvu. S cieľom vyhovieť týmto požiadavkám na kvalitu niektoré krajiny prijali systémy certifikácie alebo systém kvalifikácie/povoľovania pre osoby, ktoré vypracúvajú štúdiu o primeranom odhade (pozri rámček 14).

Zabezpečenie kvality správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

Na zabezpečenie úplnosti a kvality správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie:

a) navrhovateľ zabezpečí, aby správu o hodnotení vplyvov na životné prostredie vypracovali spôsobilí odborníci;

b) príslušný orgán zabezpečí, že má dostatočné odborné znalosti na preskúmanie správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie, alebo k nim má v prípade potreby prístup a

c) v prípade potreby si príslušný orgán vyžiada od navrhovateľa doplňujúce informácie v súlade s prílohou IV, ktoré priamo súvisia s dosiahnutím odôvodneného záveru o významných vplyvoch projektu na životné prostredie.

Členské štáty, ak je to potrebné, zabezpečia, aby akýkoľvek orgán, ktorý má príslušné informácie, najmä so zreteľom na článok 3, poskytol tieto informácie navrhovateľovi.

(Článok 5 ods. 3 a 4 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.)

Rámček 14: Využívanie licencovaných odborníkov pri primeranom odhade v Česku

V Česku môžu primeraný odhad vykonávať iba licencovaní odborníci. Licenčný systém je zakotvený v zákone o ochrane prírody a podrobnosti sú spresnené v ministerskej vyhláške. Prvým základným kritériom pre získanie licencie je ukončené vysokoškolské štúdium v odbore biológia alebo ekológia alebo štátna skúška v odbore ekológia. Nie je povolená žiadna výnimka z tohto pravidla, keďže skúsenosti z terénu preukázali, že znalosti ekológie sú základným predpokladom správneho posúdenia.

Skúška, na základe ktorej sa udeľuje licencia, pozostáva z písomného testu z ekológie, zoológie, botaniky a vnútroštátneho práva (posledné uvedené súvisí s otázkami týkajúcimi sa primeraného odhadu a posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia) a ústnej prezentácie prípadovej štúdie. Skúšky sa konajú približne dvakrát za rok a požiadavky sú nastavené veľmi prísne, pričom osobitný dôraz sa kladie na znalosti ekológie. Ministerstvo životného prostredia udeľuje úspešným uchádzačom licenciu na päť rokov.

Licenčný systém mal pozitívny vplyv z hľadiska zlepšenia celkového postupu primeraného odhadu. Licencovaní hodnotitelia organizujú pravidelné stretnutia, v rámci ktorých si vymieňajú skúsenosti a diskutujú o zložitých prípadoch. Ministerstvo životného prostredia ich na základe toho poverilo vypracovaním viacerých praktických usmerňovacích dokumentov s cieľom zlepšiť primeraný odhad a zabezpečiť jednotný prístup.

Bez ohľadu na to, či sa v priebehu existujúcich postupov posudzovania vplyvov na životné prostredie alebo iných osobitných prístupov dodržiava článok 6 ods. 3, výsledky posudzovania podľa článku 6 ods. 3 by mali umožniť úplnú výsledovateľnosť rozhodnutí, ktoré sa nakoniec prijímú.

Rámček 15: Prvky na zabezpečenie kvality primeraného odhadu

V odhade sa:

- preskúmajú všetky prvky prispievajúce k integrite lokality sústavy Natura 2000, ktoré sú uvedené v cieľoch ochrany lokality, pláne riadenia (ak je k dispozícii) a štandardnom formulári údajov, a význam dotknutých biotopov a druhov v kontexte sústavy, pričom odhad sa zakladá na najlepších dostupných vedeckých poznatkoch v oblasti,
- preskúma úloha lokality a jej funkcia v rámci biogeografického regiónu a ekologická koherencia sústavy Natura 2000,
- zahrnie komplexná identifikácia všetkých potenciálnych vplyvov plánu alebo projektu, ktoré môžu byť v lokalite významné, pričom sa zohľadnia kumulatívne vplyvy, ktoré môžu vzniknúť ako dôsledok kombinovaných vplyvov posudzovaného plánu alebo projektu s inými plánmi alebo projektmi,
- v prípade potreby do plánu alebo projektu zahrnú účinné zmierňujúce opatrenia s cieľom zabrániť negatívnemu vplyvu na lokalitu, zmierniť ho alebo dokonca odstrániť,
- uplatňujú najlepšie dostupné techniky a metódy na odhad rozsahu vplyvov plánu alebo projektu na ekologickú integritu lokality (lokalít),
- zahrnú spoľahlivé ukazovatele na monitorovanie vykonávania plánu alebo projektu.

V snahe splniť požiadavky posudzovania podľa článku 6 ods. 3 môžu orgány sústavy Natura 2000 vypracovať formálne špecifikácie týkajúce sa druhu informácií a kritérií, ktoré treba dodržiavať pri vykonávaní primeraného odhadu.

Dôrazne sa odporúča, aby sa všetkým osobám, ktorých sa týka primeraný odhad, poskytla výmena najlepších postupov a odborná príprava (napr. zástupcom relevantných štatutárnych orgánov na všetkých úrovniach vlády, konzultantom, navrhovateľom projektov alebo plánov).

Rámček 16: Príklad obsahu správy o primeranom odhade

Opis plánu alebo projektu

Cieľ, rozsah, miesto, hlavné činnosti

Lokality sústavy Natura 2000, ktoré môžu byť ovplyvnené, a ich ciele ochrany

Prehľad lokalít sústavy Natura 2000, ktoré môžu byť ovplyvnené, druhov a biotopov, pre ktoré boli označené ako chránené, a stavu ich ochrany, ako aj cieľov ochrany lokalít.

Posúdenie vplyvov plánu alebo projektu na integritu lokality

- *opísať prvky plánu alebo projektu (samostatne alebo v kombinácii s inými projektmi alebo plánmi), ktoré môžu spôsobiť významné vplyvy na lokalitu sústavy Natura 2000 (použiť výsledky skriningu),*
- *opísať, ako plán alebo projekt ovplyvní druhy a biotopy chránené v lokalite a dosahy na ciele ochrany lokality (napr. strata biotopu, fragmentácia, rušenie druhov, úmrtnosť druhov, chemické zmeny, hydrologické alebo geologické zmeny), uviesť neistoty a akékoľvek medzery v informáciách,*

- *uviesť, či plán alebo projekt ovplyvní integritu lokality,*
- *uviesť neistoty a akékoľvek medzery v informáciách.*

Zmierňujúce opatrenia

- *opísať, aké zmierňujúce opatrenia sa majú zaviesť s cieľom zabrániť nepriaznivým vplyvom na integritu lokality alebo ich zmierniť a preukázať ich účinnosť pri zmierňovaní vplyvu pod úroveň významu,*
- *uviesť neistoty a akékoľvek medzery v informáciách,*
- *opísať plánované monitorovanie.*

Záver

Uviesť, či plán alebo projekt môže alebo bude mať vplyv na integritu lokality, alebo že na ňu určite nebude mať vplyv (so zreteľom na zásadu predbežnej opatrnosti).

Zdroje, ktoré sa použijú pri vypracúvaní primeraného odhadu

Uviesť zdroje použitých informácií

Výsledky konzultácie

Názov/meno agentúr, orgánov alebo odborníkov, s ktorými sa konzultovalo

Zhrnutie odpovedí

Prístup k spravodlivosti

Súdny dvor Európskej únie takisto uznal právo verejnosti, ako aj environmentálnych organizácií namietat' proti rozhodnutiam orgánov týkajúcich sa primeraného odhadu (vec C-243/15, body 56 – 61) vrátane platnosti záverov vyvedených z odhadu, pokiaľ ide o riziká tohto plánu alebo projektu pre integritu lokality.

3.3. Fáza 3: Postup podľa článku 6 ods. 4

Článkom 6 ods. 4 sa umožňujú výnimky zo všeobecného pravidla článku 6 ods. 3, ale jeho uplatňovanie nie je automatické. O tom, či možno uplatniť výnimku z článku 6 ods. 3, rozhodne orgán. Článok 6 ods. 4 sa musí uplatniť v poradí stanovenom v smernici – teda po uspokojivom vykonaní všetkých ustanovení článku 6 ods. 3.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.2.

Plány alebo projekty, pri ktorých nebolo možné dospieť k záveru, že nebudú mať vplyv na integritu dotknutých lokalít, môžu príslušné orgány schváliť len vtedy, ak sa žiada o výnimku v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 4.

Tieto ustanovenia obsahujú tri kľúčové požiadavky, ktoré musia byť splnené a zdokumentované:

1. zvážili sa alternatívy a možno preukázať, že alternatíva predložená na schválenie je najmenej škodlivá pre biotopy a druhy a pre integritu lokality sústavy Natura 2000 a že neexistuje žiadna iná uskutočniteľná alternatíva, ktorá by nepriaznivo nevlplyvala na integritu lokality;
2. existujú naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane „dôvodov sociálnej alebo ekonomickej povahy“;
3. sú prijaté všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie ochrany celkovej koherencie sústavy Natura 2000.

Tieto tri hlavné požiadavky sa rozoberajú v nasledujúcich oddieloch.

3.3.1. Krok 1: Preskúmanie alternatívnych riešení

Úlohou príslušných vnútroštátnych orgánov je zabezpečiť rovnako podrobné preskúmanie všetkých uskutočniteľných alternatívnych riešení spĺňajúcich ciele plánu/projektu. Toto posúdenie by sa malo týkať druhov a biotopov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, ako aj cieľov ochrany lokality.

Neexistencia alternatív musí byť preukázaná ešte pred preskúmaním toho, či je plán alebo projekt potrebný z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu (rozhodnutie Súdného dvora vo veci Castro Verde, C-239/04, body 36 – 39).

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.3.1.

Prvou povinnosťou v rámci postupu podľa článku 6 ods. 4 je preskúmanie toho, či existujú pre plán alebo projekt alternatívne riešenia. Alternatívne riešenia by sa mohli vzťahovať na alternatívny návrh projektu (napr. odlišné smerovanie cesty alebo iný počet jazdných pruhov). Mohli by sa vzťahovať aj na širšie možnosti na dosiahnutie rovnakého celkového cieľa, napr. zlepšenie železničného spojenia by sa mohlo považovať za alternatívu k novej ceste, rozvoj veternej energie za alternatívu k vodnej elektrárni.

Preskúmanie alternatívnych riešení podľa článku 6 ods. 4 zahŕňa tieto úlohy:

- identifikáciu alternatívnych riešení,
- porovnávacie posúdenie zvažovaných alternatív,
- odôvodnenie neexistencie uskutočniteľných alternatív, o ktorých možno uvažovať podľa článku 6 ods. 4 (ak je to vhodné).

a) Identifikácia alternatívnych riešení

Prvou úlohou je preskúmať možné alternatívy, ktoré by mohli existovať na dosiahnutie cieľov plánu alebo projektu. Rozhodujúce je preskúmanie scenára „nerobiť nič“, známeho aj ako „nulová“ možnosť, ktorý poskytuje východisko pre porovnanie alternatív.

Alternatívy môžu pozostávať z rôznych:

- spôsobov dosiahnutia cieľov navrhovaného rozvoja,
- miest, ktoré môžu byť k dispozícii na rozvoj, pričom sa zohľadnia chránené biotopy a druhy, napríklad vymedzením rôznych koridorov pozemnej dopravy v riadiacich plánoch ciest a diaľnic alebo rôznych zón rozvoja bývania,
- rozsahu a veľkosti rozvoja,
- riešení návrhu rozvoja,
- techník, spôsobov konštrukcie alebo operačných metód na realizáciu rozvoja,
- harmonogramu rôznych činností a úloh v každej fáze realizácie, a to aj počas výstavby, prevádzky, údržby a, ak je to vhodné, vyradovania z prevádzky alebo obnovy.

Riešenia blízke prírode (na rozdiel od tradičnej „sivej infraštruktúry“) môžu byť často rovnako uskutočniteľné a menej škodlivé pre lokality sústavy Natura 2000. Napríklad obnovou prírodnejšieho riečiska s priľahlými mokraďami sa môže zabezpečiť podobná alebo lepšia protipovodňová ochrana, než poskytujú umelé hrádze a/alebo nádrže, pričom má zároveň výrazne menší vplyv na chránené biotopy a druhy alebo dokonca zlepšuje ich stav. Takéto alternatívy by sa preto mali náležite zohľadniť pri analýze dostupných možností.

V prípade plánov poskytujú národné alebo regionálne politiky a stratégie a iné dokumenty, ktorými sa stanovujú sektorové politiky (napr. v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov alebo iného rozvoja infraštruktúry), rámec na posúdenie rozsahu a druhu možných alternatívnych riešení. Proces tvorby plánov je vhodný najmä na analýzu alternatív, pretože ide o iteratívny proces, ktorým možno poskytnúť riešenia na ochranu lokalít sústavy Natura 2000 a zabezpečenie udržateľného rozvoja činností, ktoré uspokojia potreby spoločnosti.

Mali by sa zvážiť alternatívy pre všetky zložky, činnosti a operácie súvisiace s plánom, v prípade ktorých sa identifikoval nepriaznivý vplyv na integritu lokality (lokalít) sústavy Natura 2000.

Ako sa uvádza v oddiele 3.2.6, v prípade plánov môžu byť určité zložky alebo činnosti plánu nedostatočne vymedzené, čím vznikajú obmedzenia pri posudzovaní alternatív. Napriek tomu by sa však mali identifikovať, opísať a vyhodnotiť primerané alternatívy, pričom by sa mali zohľadniť ciele plánu alebo programu a geografický rozsah. Vyžaduje sa to aj v smernici o strategickom environmentálnom hodnotení (článok 5).

Vykonávanie postupov podľa článku 6 ods. 4 môže byť jednoduchšie, ak navrhovatelia plánu alebo projektu prediskutujú možné alternatívy s príslušnými orgánmi a/alebo štatutárnymi orgánmi na ochranu prírody v počiatočnej fáze procesu.

Vhodný rámec pre hľadanie alternatív poskytujú postupy verejných konzultácií, ako napríklad postupy stanovené v smernici o strategickom environmentálnom hodnotení a smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

b) Porovnávacie posúdenie zvažovaných alternatív

Príslušné orgány sú zodpovedné za hodnotenie relatívneho vplyvu alternatívnych riešení s cieľom odôvodniť rozhodnutie podľa článku 6 ods. 4. Príslušné orgány musia určiť, či alternatíva predložená na schválenie je pre biotopy a druhy a pre integritu dotknutej lokality alebo lokalít sústavy Natura 2000 najmenej škodlivá. Posúdenie alternatívnych riešení je potrebné aj vtedy, ak je investícia vopred odôvodnená naliehavými dôvodmi vyššieho verejného záujmu, napr. prostredníctvom vnútroštátneho práva.

Rozličné alternatívy sa musia porovnať vzhľadom na ich vplyvy na biotopy a druhy, ktorých prítomnosť v danej lokalite je významná, ako aj ich ciele ochrany a na integritu lokality a jej význam pre ekologickú koherenciu sústavy Natura 2000.

Identifikované vplyvy každej alternatívy sa musia opísať a kvantifikovať v čo najväčšej možnej miere a čo najpresnejšie z hľadiska týchto aspektov (neúplný zoznam) a vzhľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu:

- ovplyvnené lokality sústavy Natura 2000,
- plocha straty biotopov a degradácia,
- počet populácií ovplyvnených druhov,
- poškodenie dôležitých funkcií,
- rušenie,
- vytlačovanie populácií druhov.

Malo by to poskytnúť základ na porovnanie alternatív a na určenie toho, ktoré alternatívy sú najmenej škodlivé pre lokality sústavy Natura 2000 a druhy a biotopy, ktorých prítomnosť je v nich významná, a to vzhľadom na ciele ochrany špecifické pre danú lokalitu. Je to potrebné identifikovať na základe súboru kvalitatívnych a kvantitatívnych kritérií.

V druhej fáze sa pri výbere alternatívnych riešení môžu zohľadniť iné kritériá, ako sú sociálne aspekty a hospodárske náklady analyzovaných alternatív.

Hospodárske náklady krokov, ktoré možno zohľadniť pri skúmaní alternatív, nemôžu byť jediným určujúcim faktorom výberu alternatívnych riešení. Inými slovami, navrhovateľ projektu nemôže tvrdiť, že alternatívy neboli preskúmané, pretože by boli príliš nákladné.

(Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 5.3.1.)

Úlohy, ktoré sa majú vykonať pri posudzovaní alternatív, sú zhrnuté v rámciku 17.

Rámček 17: Ako posudzovať alternatívne riešenia:

- konzultovať s relevantnými agentúrami a organizáciami,
- využívať zhromaždené informácie na vykonanie fázy skríningu a fázy primeraného odhadu v rámci posudzovaní podľa článku 6 ods. 3,
- identifikovať a charakterizovať kľúčové ciele plánu alebo projektu, a to aj zo všeobecného (strategického) hľadiska³⁵,
- identifikovať všetky alternatívne prostriedky na dosiahnutie cieľov projektu alebo plánu,
- poskytovať čo najviac informácií, uviesť, čo v informáciách chýba, a poskytovať zdroje informácií,
- posudzovať vplyvy (kvalitatívnym a kvantitatívnym spôsobom) jednotlivých alternatív na ciele ochrany lokality.

Matica na identifikáciu a posúdenie alternatív je uvedená v tabuľke 10. Maticu možno použiť aj na podávanie správ o výsledkoch posúdenia alternatív.

³⁵ Ciele plánu alebo projektu by sa mali analyzovať nielen vo vzťahu k jednej konkrétnej technológii, ale vo vzťahu k dosiahnutiu určitého cieľa (napr. v prípade plánu alebo projektu vodnej elektrárne by sa mal cieľ analyzovať z hľadiska „výroby x MW energie z obnoviteľných zdrojov“, aby sa mohli posúdiť aj možnosti využitia iných technológií (napr. veterná, slnečná alebo geotermálna energia).

Tabuľka 10: Matica posúdenia alternatívnych riešení

Posúdenie alternatívnych riešení		
Opis a ciele plánu alebo projektu	Scenár „nerobiť nič“	
Predpokladané nepriaznivé vplyvy plánu alebo projektu na lokalitu sústavy Natura 2000 na základe primeraného odhadu		
Porovnanie s plánom alebo projektom		
Možné alternatívne riešenia	Dôkazy o tom, ako boli posudzované alternatívne riešenia	Opísať relatívne vplyvy na ciele ochrany sústavy Natura 2000 (viac alebo menej nepriaznivých vplyvov)
Alternatívne miesta/cesty		
Alternatíva 1		
Alternatíva 2		
Alternatíva 3		
Alternatívna veľkosť a rozsah		
Alternatíva 1		
Alternatíva 2		
Alternatíva 3		

Alternatívne spôsoby splnenia cieľov (napr. riadenie dopytu)

Alternatíva 1		
Alternatíva 2		
Alternatíva 3		

Tabuľka 10: Matica posúdenia alternatívnych riešení (pokračovanie)

	<i>Porovnanie s plánom alebo projektom (pokračovanie)</i>	
Možné alternatívne riešenia	Dôkazy o tom, ako boli posudzované alternatívne riešenia	Opísať relatívne vplyvy na ciele ochrany sústavy Natura 2000 (viac alebo menej nepriaznivých vplyvov)
	<i>Alternatívne spôsoby (výstavby, prevádzky, vyraďovania z prevádzky)</i>	
Alternatíva 1		
Alternatíva 2		
Alternatíva 3		
	<i>Alternatívny časový rámec</i>	
Alternatíva 1		
Alternatíva 2		
Alternatíva 3		

Závery o posúdení alternatív

V rámcu 18 sú zhrnuté príklady alternatív, ktoré sa posudzovali v súvislosti s oznámeniami stanovísk Komisie v súlade s článkom 6 ods. 4 smernice o biotopoch³⁶.

Rámček 18: Príklady alternatív zvažovaných v rámci postupu podľa článku 6 ods. 4

Prípad 1: Prehĺbenie a rozšírenie plavebnej dráhy rieky

Projekt zahŕňal prehĺbenie a rozšírenie plavebnej dráhy rieky Mohan pozdĺž úsekov Wipfeld, Garstadt a Schweinfurt v Bavorsku (Nemecko).

V primeranom odhade sa dospelo k záveru, že by došlo k významnému vplyvu na dve lokality sústavy Natura 2000 a dva typy biotopov by boli poškodené priamo, čo by znamenalo stratu plochy 9 460 m² v prípade prioritného biotopu 91E0* a 6 440 m² v prípade biotopu 6510.

Okrem nulovej alternatívy sa preskúmali tri alternatívy. Nulová alternatíva ukázala význam cieľov riečnej dopravy. Jedna z alternatív bola vylúčená, pretože by negatívne ovplyvnila inú lokalitu sústavy Natura 2000 a predĺžila čas výstavby, ako aj priestorový rozsah projektu. Ďalšia alternatíva bola zamietnutá, pretože hoci by mala menej nepriaznivý vplyv na životné prostredie, nezlepšila by plavebné vlastnosti rieky, čo je jedným z cieľov projektu.

Zvolená alternatíva by vytvorila súvislý plavebný kanál s jednotnou minimálnou šírkou a hĺbkou a obmedzovala by sa najmä na existujúce riečisko. Aj keď by to malo vplyv na oba uvedené typy biotopov európskeho významu, príslušné orgány sa domnievali, že navrhovaným riešením sa dosiahla optimálna rovnováha medzi cieľmi ekologickej a riečnej dopravy. Strata biotopov by sa náležite vykompenzovala.

Prípad 2: Diaľkové a prímestské železničné spojenie

Projekt sa týkal diaľkového a prímestského železničného spojenia z Bad Cannstattu do Stuttgartu (Nemecko). Významne by ovplyvnil lokalitu sústavy Natura 2000, v ktorej sa vyskytuje významný biotop pižmovca hnedého (*Osmoderma eremita*), ktorý je chráneným prioritným druhom.

Orgány preskúmali alternatívy trasy pokrývajúce celý úsek, časti úseku a „nulovú“ možnosť. „Nulová“ možnosť by nespĺnila kritériá projektu, a to prepojiť stanice v Stuttgarte a Bad Cannstatte a obnoviť železničný most cez rieku Neckar. Všetky ostatné alternatívne riešenia by významne ovplyvnili lokalitu sústavy Natura 2000 vrátane zón s prioritnými druhmi a ich porovnanie ukázalo, že niektoré by pokrývali väčšiu plochu lokality sústavy Natura 2000 než zvolená alternatíva alebo by viedli k odstráneniu väčšieho počtu stromov, ktoré poskytujú potenciálne biotopy pre druhy. Navrhované riešenie preto poskytlo najlepšiu rovnováhu medzi ekologickými a hospodárskymi cieľmi.

Prípad 3: Výstavba nového prístavu

Projekt sa týkal výstavby nového prístavu v Granadille na Tenerife (Kanárske ostrovy). Projekt by nepriaznivo ovplyvnil dve lokality sústavy Natura 2000 označené za chránené pre karetu obyčajnú (*Caretta caretta*), ktorá je prioritným druhom, a pre prioritný typ biotopu 2130 (spevnené duny s bylinnou vegetáciou „sivé duny“).

Španielske orgány preskúmali viacero alternatív vrátane možnosti ďalej nerozvíjať prístavnú kapacitu („nulová možnosť“), ako aj ďalšieho rozšírenia a rozvoja existujúceho prístavu v Santa Cruz. Nulová možnosť bola vylúčená, pretože existujúce prístavné zariadenia by nedokázali zvládnuť očakávaný nárast námornej dopravy a pretože pre hospodársky rozvoj ostrova bola potrebná zvýšená prístavná kapacita. Rozšírenie existujúcich prístavných zariadení v Santa

³⁶ <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinionen.htm>.

Cruz by nebolo možné z viacerých technických dôvodov. Iné alternatívne miesta nebolo možné vybrať z dôvodu rôznych faktorov, ako je hĺbka morského dna na pobreží, chýbajúci lom v dostatočnej blízkosti plánovanej lokality, dostupnosť voľnej priľahlej plochy na manipuláciu a logistické činnosti, primeranosť dopravných spojení s vnútrozemím a blízkosť k používateľom prístavu.

c) Výsledky – odôvodnenie neexistencie alternatív

Po vykonaní posúdenia alternatívnych riešení by sa mali zaznamenať všetky zvažované alternatívy, výsledky ich posúdenia a agentúry a iné orgány, s ktorými sa konzultovalo. Cieľom je určiť, či možno objektívne dospieť k záveru, že neexistujú alternatívne riešenia. Ak sa identifikovali alternatívne riešenia, ktoré buď zabránia akýmkoľvek nepriaznivým vplyvom, alebo povedú k menej závažným vplyvom na lokalitu, bude potrebné posúdiť ich potenciálny vplyv prostredníctvom primeraného odhadu. Na druhej strane, ak možno odôvodnene a objektívne dospieť k záveru, že neexistujú žiadne alternatívy, bude potrebné pristúpiť k ďalšiemu kroku postupu podľa článku 6 ods. 4.

3.3.2. Krok 2: Preskúmanie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu

V prípade neexistencie alternatívnych riešení bez akéhokoľvek nepriaznivého vplyvu na integritu dotknutej lokality sústavy Natura 2000 alebo v prípade riešení, ktoré majú ešte negatívnejšie environmentálne vplyvy na lokalitu, musia príslušné orgány preskúmať, či existujú naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane záujmov sociálnej alebo hospodárskej povahy, ktoré by odôvodňovali vykonávanie predmetného plánu alebo projektu.

Pojem „naliehavý dôvod vyššieho verejného záujmu“ nie je v smernici vymedzený. V článku 6 ods. 4 druhom pododseku sa však spomína zdravie ľudí, bezpečnosť ľudí a priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie ako príklady takýchto naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu.

Pokiaľ ide o „iné naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu“ sociálnej alebo ekonomickej povahy, zo znenia je zrejmé, že iba verejné záujmy, bez ohľadu na to, či sú podporované verejnými, alebo súkromnými subjektmi, sa môžu vyrovnáť s cieľmi ochrany uvedenými v smernici. Projekty vypracované súkromnými subjektmi možno brať do úvahy len vtedy, keď slúžia verejným záujmom a demonštrujú takéto verejné záujmy.

Je odôvodnené predpokladať, že „naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane dôvodov sociálnej a ekonomickej povahy“ sa vzťahujú na situácie, keď sa ukáže, že zamýšľané plány alebo projekty sú nenahraditeľné:

- ako súčasť opatrení alebo politík na ochranu základných hodnôt života občanov (zdravie, bezpečnosť, životné prostredie),
- ako súčasť základných politík štátu a spoločnosti,
- ako súčasť vykonávania činností hospodárskej alebo sociálnej povahy, ktoré plnia osobitné povinnosti služby vo verejnom záujme.

Úlohou príslušných orgánov je zvážiť naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu v rámci plánu alebo projektu v porovnaní s cieľom ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Plán alebo projekt môžu schváliť len vtedy, ak naliehavé dôvody plánu alebo projektu prevažujú nad jeho vplyvom na ciele ochrany.

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 5.3.2.

Pri určovaní naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu musí príslušný orgán zvážiť všetky prvky, t. j. či sú:

- **naliehavé:** plán alebo projekt slúži základnému verejnému záujmu, a nie súkromným záujmom,
- **vyššieho záujmu:** záujem, ktorému slúži plán alebo projekt, prevažuje nad poškodením (alebo rizikom poškodenia) integrity lokality, ako sa uvádza v primeranom odhade,
- **verejného záujmu:** napríklad je základnou súčasťou verejných politík štátu a spoločnosti.

Verejné záujmy sa môžu vyskytnúť na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, ale bez ohľadu na úroveň musia byť splnené aj ostatné prvky testu. V praxi budú plány a projekty, ktoré sú v súlade s národnými alebo regionálnymi strategickými plánmi alebo politikami (napr. identifikované v rámci národného plánu pre infraštruktúru), pravdepodobnejšie vo verejnom záujme. Napriek tomu by však bolo potrebné zvážiť, či v konkrétnom prípade tento záujem prevažuje nad poškodením, ktoré vznikne v ovplyvnených lokalitách, a teda či možno preukázať naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu. V prípade plánov alebo projektov, ktoré nepatria do národných strategických plánov, vrátane plánov menšieho geografického rozsahu možno takisto preukázať naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu.

Naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu sa musia posúdiť jednotlivo s ohľadom na: i) cieľ konkrétneho plánu alebo projektu a ii) jeho osobitný vplyv na ovplyvnené lokality sústavy Natura 2000, ako sa uvádza v primeranom odhade.

Zváženie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu vzhľadom na ciele ochrany

Opis cieľov plánu alebo projektu už môže obsahovať prvky, ktoré možno použiť na posúdenie prítomnosti naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu. Toto posúdenie, rovnako ako posúdenie týkajúce sa identifikácie menej škodlivých

alternatív, si vyžaduje zváženie všetkých naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu vzhľadom na škody spôsobené v lokalite sústavy Natura 2000 v dôsledku vykonávania posudzovaného plánu alebo projektu, a to s ohľadom na jej ciele ochrany a so zreteľom na celkový význam lokality pre druhy a biotopy, pre ktoré bola lokalita označená ako chránená.

Čím sú hodnoty ochrany ovplyvnenej lokality významnejšie alebo zraniteľnejšie, tým obmedzenejší bude rozsah, v akom sa naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu budú považovať za prijateľné a v akom bude škoda v danej lokalite, ako sa určilo v primeranom odhade, odôvodnená.

Ak je ovplyvnený prioritný typ prirodzeného biotopu alebo prioritný druh, jedinými dôvodmi, ktoré možno uviesť ako naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia ľudí alebo verejnej bezpečnosti alebo priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie. Ak sa odvoláva na iné naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu, vyžaduje sa stanovisko Komisie.

Prvky, ktoré podporujú skutočnosť, že ide o naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu, sa môžu do určitej miery zahrnúť v opise plánov alebo programov, najmä vo vyhlásení o cieľoch, ktoré podnecujú činnosť rozvoja. Takéto dôvody sa musia spresniť aj vo formálnom rozhodnutí na príslušnej úrovni vlády (napr. na regionálnej, národnej úrovni) a musia byť jasne zdokumentované.

Posúdenie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu môže byť neoddeliteľnou súčasťou strategického plánovania určitých oblastí politiky (napr. manažmentu povodňových rizík), ktoré sú relevantné pre zdravie ľudí, verejnú bezpečnosť alebo ochranu verejných statkov. V prípade činností, ktoré by mohli byť odôvodnené ako naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu, je preto možné v počiatočnej fáze procesu plánovania zvážiť potrebu posúdiť alternatívy a kompenzáciu (pozri príklad v rámciku 20).

Príklady naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu uplatnených v súvislosti so žiadosťami o stanoviská Komisie podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch³⁷ sú uvedené v rámciku 19.

³⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinion_en.htm.

Rámček 19: Príklady naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu podľa článku 6 ods. 4

Prípad 1 Prehĺbenie a rozšírenie plavebnej dráhy rieky³⁸

Rieka Mohan je súčasťou transeurópskej siete (TEN) a je jedinou vnútrozemskou vodnou cestou spájajúcou viaceré členské štáty s juhovýchodnou Európou. Plní dôležité funkcie ako cezhraničná trasa pre tovar spájajúca Rotterdam (NL) a Constanțu (RO), a preto má hospodársky význam.

Projekt predstavuje jedno z posledných chýbajúcich spojení potrebných na prispôsobenie tejto plavebnej dráhy novému politickému a hospodárskemu vývoju a požiadavkám rozšírenej Európskej únie. Táto časť rieky Mohan v súčasnosti vytvára úzke miesto dlhé 30 km, kde sú lode stále obmedzené z hľadiska ich šírky a výšky.

Prípad 2: Diaľkové a prímestské železničné spojenie³⁹

Podľa orgánov sa vďaka projektu zlepšia služby regionálnej a diaľkovej osobnej dopravy, čím sa vytvoria a posilnia medziregionálne spojenia s inými oblasťami rozvoja. Projekt by bol súčasťou kruhového systému potrebného na zlepšenie železničnej dopravy v regióne. Zahŕňalo by to aj obnovu mosta, ktorý má viac ako 100 rokov.

Prípad 3: Výstavba nového prístavu⁴⁰

Ostrov Tenerife (Kanárske ostrovy, Španielsko) je vo veľkej miere závislý od námornej dopravy a efektívneho systému prístavov. Hlavný prístav, ktorý sa v súčasnosti nachádza v hlavnom meste, je čoraz preťaženejší.

Nový prístav by zvýšil veľmi potrebnú kapacitu na: i) zvládnutie rastu námornej dopravy v budúcnosti, najmä v súvislosti s kontajnerovou dopravou, ktorá sa má podľa predpokladov na ostrove výrazne zvýšiť a ii) odstránenie preťaženia existujúceho prístavu. Očakáva sa, že nový prístav prinesie dobrú hospodársku mieru návratnosti a ostrovu takisto poskytne možnosť pritiahnuť medzinárodnú kontajnerovú prekládkovú dopravu.

3.3.3. Krok 3: Identifikácia, posudzovanie a prijímanie kompenzačných opatrení

Hneď ako sa komplexne zistí a zdokumentuje, že neexistujú alternatívy menej škodlivé pre lokalitu a že naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu sú odôvodnené, musia sa prijať všetky kompenzačné opatrenia na zabezpečenie ochrany celkovej koherencie sústavy Natura 2000.

Kompenzačné opatrenia predstavujú opatrenia špecifické pre plán alebo projekt, ktoré sú doplnkom k bežným povinnostiam vyplývajúcim zo smernice o biotopoch a smernice

³⁸ Stanovisko Komisie C(2013) 1871 final z 5. apríla 2013

<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Commission%20Opinion%20Main%20EN%20SEC-2013-1871.pdf>.

³⁹ Stanovisko Komisie C(2018) 466 final z 30. januára 2018

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/C2018466F1COMMISSIONOPINIONENV5P1961037.pdf>.

⁴⁰ Stanovisko Komisie v súvislosti s projektom výstavby nového prístavu v Granadille (Tenerife), 2006

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/granadillaen.pdf>.

o vtákoch. Tieto opatrenia sú zamerané presne na kompenzovanie negatívneho vplyvu plánu alebo projektu na príslušné druhy alebo biotopy. Predstavujú „poslednú možnosť“ a využívajú sa len vtedy, keď sa vyčerpali ostatné ochranné opatrenia uvedené v smernici a prijalo sa rozhodnutie o tom, že sa napriek tomu plán/projekt s negatívnym vplyvom na lokalitu sústavy Natura 2000 zväži, alebo ak takýto vplyv nemožno vylúčiť.

Kompenzácia by sa mala týkať cieľov ochrany lokality sústavy Natura 2000 a biotopov a druhov, ktorých kvalita, kvantita, funkcie a stav boli negatívne ovplyvnené v porovnateľných rozsahoch. Súčasne sa musí primerane nahradiť úloha, ktorú zohráva príslušná lokalita vo vzťahu k biogeografickému rozdeleniu.

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 5.4.

a) Hlavné druhy kompenzačných opatrení

Kompenzačné opatrenia v kontexte článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch by mali: i) byť špecifické pre posudzovaný plán alebo projekt a ii) ísť nad rámec opatrení potrebných na označenie, ochranu a správu lokalít sústavy Natura 2000, ktoré sú stanovené v cieľoch ochrany danej lokality.

Za kompenzačné opatrenia *nemožno* považovať: i) vykonávanie plánu riadenia lokality; ii) opatrenia na zlepšenie stavu ochrany typu biotopu v lokalite, ktoré sa už naplánovali bez ohľadu na plán/projekt; alebo iii) označenie oblasti za osobitné chránené územie, ktorá už bola identifikovaná ako oblasť európskeho významu. Namiesto toho by kompenzačné opatrenia mali dopĺňať ochranné opatrenia, ktoré je potrebné zaviesť a vykonávať v lokalite sústavy Natura 2000, a dopĺňať iné ustanovenia o ochrane požadované smernicou o biotopoch a smernicou o vtákoch alebo povinnosťami stanovenými v právnych predpisoch EÚ.

Príklady druhov kompenzačných opatrení spolu so sprievodnými opatreniami, ktorými sa môže umožniť a uľahčiť ich vykonávanie, sú uvedené v tabuľke 11. Je dôležité poznamenať, že všetky tieto **opatrenia musia ísť nad rámec bežných povinností** podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch vrátane tých, ktoré sa týkajú označenia, správy a obnovy lokalít.

Tabuľka 11: Príklady druhov kompenzačných opatrení vyhovujúcich článku 6 ods. 4

Kompenzačné opatrenie	Opis
Obnova biotopu alebo zlepšenie v existujúcich lokalitách	Zväčšenie plochy biotopu v dotknutej lokalite alebo obnova biotopu v inej lokalite sústavy Natura 2000 úmerne k strate v dôsledku plánu alebo projektu, ak to ešte nie je plánované v cieľoch ochrany špecifických pre danú lokalitu.
Obnova biotopu	Vytvorenie alebo obnova biotopu v novej alebo rozšírenej lokalite, ktorá sa má začleniť do sústavy Natura 2000 vzhľadom na jej ochranu/správu.
Označenie novej lokality sústavy Natura 2000 s vykonávaním sprievodných správnych opatrení	Označenie novej lokality dostatočnej kvality podľa smernice o vtákoch alebo smernice o biotopoch a vykonávanie vhodných opatrení na ochranu a zachovanie.
Opätovné zavádzanie, obnova a posilnenie druhov vrátane posilnenia dravcov	Opätovné zavádzanie druhov do lokalít, z ktorých druhy vymizli (za predpokladu vedeckej spoľahlivosti takéhoto opätovného zavedenia) alebo obnova stavu populácií druhov v oblastiach, v ktorých klesajú, a následná ochrana a správa týchto lokalít v prospech uvedených druhov.
Možné sprievodné opatrenia	Opis
Kúpa pozemku a zavedenie/vykonávanie vhodných opatrení na ochranu a zachovanie	Nadobudnutie územia na ochranu prírody a zavedenie/vykonávanie vhodných opatrení na ochranu a zachovanie.
Nadobudnutie práv na ochranu prírody a zavedenie/vykonávanie vhodných opatrení na ochranu a zachovanie	Nadobudnutie práv na správu územia pevniny alebo mora a zavedenie/vykonávanie vhodných opatrení na ochranu a zachovanie.
Tvorba rezerv	Stanovenie obmedzení vo využívaní plochy pevniny alebo mora nad rámec obmedzení požadovaných na dosiahnutie súladu s inými ustanoveniami smernice o vtákoch a smernice o biotopoch.
Zmiernenie ohrození	Zmiernenie (iných) ohrození, či už pôsobením na jeden zdroj, alebo prostredníctvom koordinovaného pôsobenia na všetky faktory ohrozenia.

Možnosť navrhovania a vykonávania účinných kompenzačných opatrení sa bude líšiť v závislosti od rôznych dotknutých biotopov a druhov a miestnych podmienok. Hoci existuje mnoho dobrých príkladov úspešnej obnovy alebo vytvorenia nových biotopov pre mokraďové vtáky alebo na reprodukciu obojživelníkov, v prípade mnohých druhov a biotopov ešte stále nie sú dobre známe alebo dostupné účinné techniky obnovy.

Vo všetkých prípadoch musí byť obnova a ozdravenie ekosystémov a biotopov druhov na účely kompenzácie založené na spoľahlivých poznatkoch v oblasti ekológie obnovy⁴¹.

V niektorých prípadoch nemusí byť primeraná kompenzácia prostredníctvom obnovy možná. To môže nastať najmä v týchto situáciách:

- Ak sa kľúčové lokality pre ohrozené druhy alebo typy biotopov majú zničiť, ale nemôžu sa nahradiť podobnými kľúčovými lokalitami (napr. vhodnými lokalitami, ktoré zohrávajú podobnú úlohu vo výskyte druhov ako dotknuté lokality).
- Ak obnova nie je možná, či už preto, že by si to vyžadovalo mimoriadne dlhý čas (napr. účinná obnova rašeliniska by si vyžadovala niekoľko tisíc rokov), alebo vzhľadom na súčasný nedostatok poznatkov v oblasti ekológie obnovy rastlinného či živočíšneho druhu alebo typu biotopu (napr. v prípade vápencových prameňov alebo zásaditých slatín).

Ak neexistuje záruka účinnej obnovy alebo uvedenia poškodených biotopov a druhov do pôvodného stavu, súlad s článkom 6 ods. 4 nie je zabezpečený. V uvedených situáciách možno však v rámci kompenzačného opatrenia označiť, chrániť a spravovať novú lokalitu, v ktorej sa nachádza vhodná plocha toho istého dotknutého biotopu či biotopov (pozri tabuľku 12).

b) Hlavné zásady stanovovania kompenzačných opatrení a cieľov

Hlavným cieľom kompenzačných opatrení podľa článku 6 ods. 4 je zachovať celkovú koherenciu sústavy Natura 2000. V dôsledku toho je potrebné zaoberať sa dvoma aspektmi, ktoré sú rozhodujúce pre navrhovanie a vykonávanie kompenzačných opatrení: *primeranosť a ekologická funkčnosť*.

Týmito dvoma zásadami sa určuje rozsah a úroveň ambícií opatrení potrebných na kompenzáciu nepriaznivých vplyvov plánu alebo projektu. Cieľom kompenzačných opatrení by malo byť aj preváženie najhorších scenárov pravdepodobných nepriaznivých vplyvov.

Na zabezpečenie celkovej koherencie sústavy Natura 2000 by kompenzačné opatrenia navrhnuté pre projekt teda mali: a) byť v porovnateľnom rozsahu orientované na negatívne ovplyvnené biotopy a druhy a b) zabezpečiť funkcie porovnateľné s tými funkciami, ktoré oprávnili kritériá pre výber pôvodnej lokality, a to najmä tie, ktoré sa týkajú primeraného geografického rozdelenia. Nestačí teda, aby sa kompenzačné opatrenia týkali rovnakého biogeografického regiónu v tom istom členskom štáte.

⁴¹ Relevantné zdroje zahŕňajú vedecké časopisy alebo špecializované webové sídla (napr. <http://www.restorationevidence.org/>), ako aj projekty obnovy podporované programom LIFE (dostupné na adrese: <https://ec.europa.eu/easme/en/life>).

Vzdialenosť pôvodnej lokality od miesta uplatnenia kompenzačných opatrení nie je nevyhnutne prekážkou, pokiaľ neovplyvňuje funkčnosť lokality, jej úlohu v geografickom rozdelení a dôvody jej pôvodného výberu.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.4.2.

Primeranosť kompenzačných opatrení

Zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000 znamená zabezpečiť, aby sa navrhovanými kompenzačnými opatreniami riešili biotopy a druhy v pomere porovnateľnom s nepriaznivými vplyvmi na lokalitu. Príslušné orgány preto musia určiť relatívny význam ovplyvnených prvkov sústavy Natura 2000 a negatívne vplyvy, ktoré na ne pôsobia, podľa kvantitatívnych a kvalitatívnych kritérií. Tým sa stanoví základ kompenzácie.

Kompenzačné pomery sa najlepšie stanovujú individuálne. Musia sa určiť na začiatku na základe informácií vyplývajúcich z primeraného odhadu podľa článku 6 ods. 3, pričom musia zabezpečovať ekologickú funkčnosť. Tieto pomery sa môžu neskôr opätovne vymedziť podľa výsledkov zistených pri monitorovaní účinnosti. Konečné rozhodnutie o podieloch kompenzácie sa musí odôvodniť.

Vo všeobecnosti platí, že pomery by mali byť podstatne vyššie ako 1:1. Kompenzačné pomery 1:1 alebo menšie by sa teda mali zvažovať len vtedy, ak sa preukáže, že s takýmto rozsahom budú opatrenia plne účinné pri uvedení štruktúry a funkčnosti do pôvodného stavu za krátky čas (napr. bez ústupkov týkajúcich sa zachovania biotopov alebo populácie kľúčových druhov, ktoré budú pravdepodobne ovplyvnené plánom alebo projektom, alebo ich cieľov ochrany).

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.5.4.

Ekologická funkčnosť a umiestnenie kompenzačných opatrení

Okrem potreby riešiť v porovnateľnej miere negatívne ovplyvnené biotopy a druhy sa musia v rámci kompenzácie poskytovať aj ekologické funkcie porovnateľné s tými, ktoré v prvom rade odôvodňovali výber lokality sústavy Natura 2000.

Rozsah kompenzačných opatrení je určený špecifickými požiadavkami na uvedenie určitých ekologických funkcií a štruktúr do pôvodného stavu, ktoré buď pravdepodobne vymiznú, alebo sa poškodia v dôsledku vykonávania plánu alebo projektu. Osobitná pozornosť sa musí venovať typom biotopov alebo biotopom druhov, ktoré potrebujú dlhý čas na dosiahnutie rovnakej úrovne ekologickej funkčnosti.

Existuje všeobecná dohoda, že miestne podmienky potrebné na uvedenie predmetného ekologického bohatstva do pôvodného stavu majú byť čo najbližšie k územia ovplyvnenému plánom alebo projektom. Zdá sa teda, že vykonanie kompenzácie v príslušnej lokalite sústavy Natura 2000 alebo v jej blízkosti na mieste vykazujúcom vhodné podmienky pre úspešnosť opatrení bude najviac uprednostňovanou možnosťou. Nie vždy je to však možné, a preto by sa mali uplatniť rôzne priority pri hľadaní miest, ktoré spĺňajú požiadavky smernice o biotopoch:

1. kompenzácia v rámci lokality sústavy Natura 2000 pod podmienkou, že v lokalite existujú potrebné prvky na zabezpečenie ekologickej koherencie a funkčnosti sústavy;
2. kompenzácia mimo príslušnej lokality sústavy Natura 2000, ale v rámci spoločnej topografickej alebo krajinnej jednotky pod podmienkou, že je uskutočniteľný rovnaký príspevok k ekologickej štruktúre a/alebo funkcii sústavy. Nové miesto môže byť inou lokalitou sústavy Natura 2000 označenou za chránenú alebo to môže byť neoznačené miesto. V prípade neoznačeného miesta sa toto územie musí označiť za chránenú lokalitu sústavy Natura 2000 a musí vyhovovať všetkým podmienkam smerníc o ochrane prírody;
3. kompenzácia mimo lokality sústavy Natura 2000 a v rozdielnej topografickej alebo krajinnej jednotke. Nové miesto môže byť inou lokalitou sústavy Natura 2000 označenou za chránenú. Ak sa kompenzácia uskutočňuje v lokalite neoznačenej za chránenú, toto miesto sa musí označiť za chránenú lokalitu sústavy Natura 2000 a vyhovovať všetkým podmienkam smerníc o ochrane prírody.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.5.5.

V rámciku 20 sa uvádza zjednodušený príklad vymedzenia rozsahu kompenzačných opatrení vo vzťahu k ekologickým funkciám.

Rámček 20: Vymedzenie rozsahu kompenzačných opatrení vo vzťahu k ekologickým funkciám – príklad na osobitne chránenom území

Ekologická funkcia ovplyvnená plánom alebo projektom: územie na oddych pre sťahovavé druhy vtákov na ich trase smerom na sever, ktoré sa nachádza na osobitne chránenom území.

Zameranie kompenzačného opatrenia:

- a) Kompenzačné opatrenia musia poskytnúť alternatívne územie na oddych pre populácie sťahovavých druhov vtákov.
- b) Nové vhodné územie na oddych pre cieľové druhy musí byť správne umiestnené na tej istej migračnej trase.
- c) Nové vhodné územie na oddych musí byť ľahko prístupné vtákom, ktoré využívajú pôvodnú lokalitu sústavy Natura 2000 ovplyvnenú projektom⁴². Nosná kapacita nového biotopu sa musí prinajmenšom rovnať nosnej kapacite ovplyvnenej lokality. Nové územie na oddych by malo byť chránené pred realizáciou tohto projektu.

⁴² Umiestnenie lokality musí byť dostatočne blízko, aby sa zabránilo tomu, že druh bude musieť vynaložiť dodatočnú energiu na to, aby sa dostal do novej lokality, čo môže zase znížiť jeho odolnosť a zvýšiť jeho zraniteľnosť.

Nové územie na oddych pre ten istý druh, ale umiestnené mimo migračnej trasy, alebo v rámci migračnej trasy, ale ďaleko od ovplyvneného miesta na oddych, by nebolo vhodným kompenzačným opatrením. Dôvodom je, že obnovená ekologická funkčnosť by nepostačovala na zabezpečenie ekologickej koherencie sústavy.

Na konci tejto kapitoly je uvedený súhrnný kontrolný zoznam kľúčových otázok, ktoré je potrebné zvážiť pri navrhovaní kompenzačných opatrení (tabuľka 15).

c) Časový rozvrh kompenzácií

Čas je hlavným rozmerom pri plánovaní kompenzačných opatrení, keďže by mali byť zavedené, plne funkčné a účinné pred tým, ako dôjde k poškodeniu lokality.

Časový rozvrh kompenzačných opatrení si vyžaduje individuálny prístup. Prijatým harmonogramom sa musí zabezpečiť kontinuita ekologických procesov dôležitých pre zachovanie biologickej štruktúry a funkcií, ktoré prispievajú k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. To si vyžaduje úzku koordináciu medzi vykonávaním plánu alebo projektu a vykonávaním kompenzačných opatrení. Závisí to aj od takých aspektov, akými sú čas potrebný na rozvoj biotopu a/alebo obnovu či zavedenie populácií druhov na danom území.

Okrem toho sa musia zvážiť aj iné faktory a procesy:

- lokalita nesmie byť pred vykonaním kompenzácie nezvratne ovplyvnená,*
- výsledok kompenzácie by mal byť účinný v tom čase, keď došlo k poškodeniu v príslušnej lokalite; za určitých okolností, keď sa to nedá úplne dosiahnuť, možno vyžadovať nadmernú kompenzáciu dočasných strát,*
- oneskorenia možno pripustiť, len keď sa zistí, že by sa nimi neohrozil cieľ „žiadnych čistých strát“ celkovej koherencie sústavy Natura 2000,*
- oneskorenia nemožno povoliť napríklad vtedy, ak by viedli k strate populácií druhov chránených v lokalite podľa prílohy II k smernici o biotopoch alebo prílohy I k smernici o vtákoch, väčšina prioritných druhov v prílohe II k smernici o biotopoch si vyžaduje osobitnú pozornosť,*
- je možné časom postupne zmierňovať kompenzačné opatrenia v závislosti od toho, či by významné negatívne vplyvy mohli vzniknúť v krátkodobom, strednodobom alebo dlhodobom časovom horizonte.*

Možno odporučiť osobitné opatrenia na preváženie dočasných strát, ktoré by vznikali, kým sa nespĺnia ciele ochrany. Všetky technické, právne alebo finančné ustanovenia potrebné na vykonávanie kompenzačných opatrení sa musia ukončiť pred začiatkom vykonávania plánu alebo projektu, aby sa zabránilo akýmkoľvek nepredvídaným oneskoreniam, ktoré by mohli prekážať účinnosti opatrení.

Podrobnejšie informácie pozri v usmerneniach k článku 6 – oddiele 5.5.6.

Čas potrebný na zlepšenie, obnovu alebo uvedenie ekologickej funkčnosti do pôvodného stavu závisí od biológie a ekológie biotopov a druhov. Treba ho preto posudzovať individuálne a tento proces si môže vyžadovať preskúmanie alebo vyhľadávanie dôkazov o obnove v podobných situáciách.

Príklad možného oneskorenia pri obnove travinno-bylinných spoločenstiev je uvedený v rámciku 21.

Rámček 21: Čas potrebný na obnovu travinno-bylinných spoločenstiev

22 štúdií zo siedmich európskych krajín obsahuje informácie o dĺžke obdobia potrebného na obnovu travinno-bylinných spoločenstiev. Zahŕňajú 16 opakovaných pokusov, z ktorých deväť bolo aj kontrolovaných a tri boli preskúmané. V šiestich štúdiách sa zaznamenali pozitívne znaky obnovy za menej než päť rokov, v 11 štúdiách za 10 rokov a v dvoch štúdiách sa zistilo, že obnova trvala viac než 10 rokov. V šiestich štúdiách sa po obnove zistili obmedzené alebo pomalé zmeny rastlinných spoločenstiev.

Zdroj: Restoration Evidence. Opatrenie: Obnoviť/vytvoriť druhovo bohaté poloprírodné travinno-bylinné porasty, <http://www.restorationevidence.org>.

d) Hodnotenie a monitorovanie kompenzačných opatrení podľa článku 6 ods. 4

Na splnenie povinnosti zachovať koherenciu sústavy Natura 2000 sa musí v programe kompenzačných opatrení podľa článku 6 ods. 4 preukázať ich účinnosť a poskytnúť dokumentácia na tento účel.

Geografická poloha, rozsah a časový rozvrh sú rozhodujúcimi faktormi úspešnej kompenzácie. Primerané kompenzačné pomery sú takisto kľúčové na zabezpečenie účinnosti kompenzácie pred tým, ako sa vyskytnú vplyvy plánu alebo projektu.

Návrh a vykonávanie kompenzačných opatrení musí byť **komplexné** a **vedecky podložené**, t. j.:

- ciele ochrany, kľúčové prvky a ekologická funkčnosť, ktoré sa majú kompenzovať, sú cielené v správnom pomere,
- zapracovali sa potrebné sprievodné opatrenia vrátane technických, administratívnych a finančných opatrení,
- harmonogram vykonávania jednotlivých úloh v rámci každého opatrenia vrátane zabezpečenia prevádzkových prác a monitorovania je dostatočne podrobný,
- vedecký základ preukazujúci účinnosť každého kompenzačného opatrenia je vysvetlený a podložený osobitne pre ten vplyv, ktorý má kompenzovať,
- uvádza sa časový rozsah na dosiahnutie očakávaných výsledkov každého z navrhovaných opatrení,

- prioritácia vykonávania opatrení je odôvodnená na základe cieľov ochrany sústavy Natura 2000 a vedeckých dôkazov.

Niektoré kľúčové prvky účinných kompenzačných opatrení v súvislosti s ich umiestnením, časovým rozvrhom a rozsahom sú uvedené ďalej. Príklady uplatňovania týchto prvkov v praxi sú uvedené v oddiele 3 prílohy.

Tabuľka 12: Kľúčové prvky účinných kompenzačných opatrení

Umiestnenie	Musí sa zabezpečiť zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000.
	Mali by sa v ňom vyskytovať – alebo by mali byť schopné sa rozvíjať – osobitné prvky, štruktúra a funkcie potrebné pre kompenzáciu podľa výsledkov primeraného odhadu.
	Musia sa náležite zohľadniť kvalitatívne ekologické aspekty, ako je jedinečnosť prvkov, ktoré budú poškodené.
	Musí sa určiť dôkladnou analýzou miestnych ekologických podmienok tak, aby kompenzácia bola uskutočniteľná a čo najbližšie k ploche ovplyvnenej plánom alebo projektom.
	Musí sa nachádzať v rovnakom biogeografickom regióne (pre lokality označené ako chránené podľa smernice o biotopoch) alebo v rovnakom pásme, na migračnej trase alebo v oblasti prezimovania druhov vtákov (t. j. lokality označené ako chránené podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva) v príslušnom členskom štáte.
Rozsah	Určuje sa podľa: – rozsahu negatívnych vplyvov plánu alebo projektu na kľúčové prvky a ekologické procesy, ktoré narúšajú integritu lokality sústavy Natura 2000, – vedeckých dôkazov o schopnosti opatrení dosiahnuť očakávané výsledky na zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000.
	Najlepšie sa stanovuje individuálne na základe informácií získaných v rámci primeraného odhadu podľa článku 6 ods. 3.
	Je na začiatku stanovený s cieľom prevážiť najhoršie scenáre pravdepodobných nepriaznivých vplyvov.
	Zisťuje sa monitorovaním ekologickej funkčnosti a podávaním správ o nej.
Časový rozvrh	Musí sa zabezpečiť kontinuita ekologických procesov dôležitých pre zachovanie biologickej štruktúry a funkcií, ktoré prispievajú k celkovej koherencii sústavy Natura 2000.
	Zohľadňuje sa potrebná koordinácia medzi vykonávaním plánu alebo projektu a vykonávaním kompenzačných opatrení.
	Určuje sa na základe času potrebného na rozvoj biotopu a/alebo obnovu či zavedenie populácií druhov na danom území.
	Musí zahŕňať právne záruky potrebné na zabezpečenie dlhodobého

	vykonávania a ochrany, monitorovania a zachovania lokalít pred tým, ako sa prejaví vplyv na biotopy a/alebo druhy.
	Môže sa vyžadovať uplatnenie osobitných opatrení s cieľom prevážiť dočasné straty, ktoré by vznikali, kým sa nesplnia ciele ochrany.
	Vyžaduje sa vytvorenie spoľahlivých a úplných monitorovacích programov schopných posúdiť úspešnosť kompenzačných opatrení.

Poskytovanie účinnej kompenzácie by sa malo overiť primeraným **monitorovaním**.

Účinný proces monitorovania si môže vyžadovať tieto prvky:

- plán monitorovania dohodnutý s príslušným orgánom,
- uzatvorenie zmlúv so špecializovanou spoločnosťou alebo iným subjektom na vykonávanie monitorovania,
- identifikáciu prvkov, ktoré sa majú monitorovať, prvky fauny, flóry, vodných tokov, kvality pôdy atď.
- dohodu o harmonograme podávania správ (jednoročne, dvojročne atď.),
- dohodu o monitorovacej správe,
- dokumentáciu o postupe prác (obrázky, správy z terénu atď.),
- nástroj na uchovávanie a výmenu výsledkov,
- spoluprácu s vedcami s cieľom zverejniť výsledky kompenzácie vo vedeckom dokumente.

V monitorovaní a hodnotení kompenzačných opatrení sa musí poskytnúť možnosť zohľadniť aj nepriaznivé negatívne vplyvy na lokality sústavy Natura 2000, ktoré nebolo možné predpokladať v primeranom odhade. Okrem toho, ak sa ukáže, že kompenzačné opatrenia nie sú dostatočné na to, aby prevážili tieto nové vplyvy, môže byť potrebné ich zmeniť tak, aby konečný cieľ zabezpečiť celkovú koherenciu sústavy Natura 2000 bol naďalej uskutočniteľný.

Monitorovanie kompenzačných opatrení by sa malo úzko koordinovať s celkovým monitorovaním vplyvov a zmierňujúcimi opatreniami (pozri oddiel 3.2.4). Tento prístup je v súlade s požiadavkou politiky EÚ koordinovať monitorovacie programy vyplývajúce z rôznych právnych predpisov, aby sa zlepšila efektívnosť ich správy.

V niektorých prípadoch môže byť potrebné prostredníctvom právnej dohody zabezpečiť adaptabilné riadenie, ktoré je systematickým prístupom k zlepšeniu a prispôsobeniu ochranných opatrení, poučením sa z výsledkov riadenia. V tejto súvislosti možno adaptabilné riadenie využiť na zlepšenie vykonávania kompenzačných opatrení v prípade neistôt, ktoré môžu vyvolať potrebu pravidelného hodnotenia skutočných výsledkov opatrení. To je obzvlášť dôležité v prípade, keď rozsah vplyvu, a teda rozsah kompenzácie nie je jasný (napr. pri kompenzácii vplyvov vyplývajúcich z rozvoja pobrežnej protipovodňovej ochrany smerom k chránenej lokalite).

e) Stanovenie kompenzačných opatrení pre plány

Vo fáze plánovania môžu existovať určité obmedzenia, pokiaľ ide o stanovenie potrebných kompenzačných opatrení. Posúdenie a identifikácia nepriaznivých vplyvov plánu na cieľové prvky určitých lokalít sústavy Natura 2000 poskytuje základ pre vymedzenie potreby kompenzačných opatrení. Ak existuje dostatočná istota, pokiaľ ide o predpokladané vplyvy na biotopy, druhy alebo prírodné procesy, a dobré znalosti rozsahu a závažnosti týchto vplyvov, môžu sa vymedziť primerané kompenzačné opatrenia, identifikovať vhodné miesto a primeraný časový rozvrh.

V samotných plánoch však môžu chýbať podrobné informácie o vplyvoch niektorých zložiek plánu. V takýchto prípadoch sa môže vymedziť len druh kompenzačných opatrení, ktoré budú potrebné na úrovni projektu, napr. na kompenzáciu straty určitých biotopov alebo na zabezpečenie dodatočných biotopov pre určité druhy. Ak je to možné, mala by sa poskytnúť kvantifikácia potrieb, napríklad plocha na obnovu biotopu.

Vo všetkých prípadoch by sa malo zabezpečiť, aby sa na primeranej úrovni vymedzili, naplánovali a zaviedli potrebné kompenzačné opatrenia. Do plánu by sa mohlo zahrnúť dočasné vymedzenie kompenzačných opatrení. Mali by ho dopĺňať usmernenia, kritériá a prístupy, ktoré by si vyžadovali úplnejšie a podrobnejšie vymedzenie, keď realizácia plánu umožní vykonanie tejto úlohy.

V tabuľke 13 sa uvádza prehľad otázok týkajúcich sa návrhu, vykonávania a monitorovania programu kompenzačných opatrení.

Tabuľka 13: Aspekty, ktoré je potrebné zvážiť v programe kompenzačných opatrení

Oblasť kompenzácie:

- miesto a plocha kompenzácie (vrátane máp) a
- stav a podmienky v oblasti kompenzácie.

Druhy a biotopy, na ktoré sa vzťahuje kompenzácia

- predchádzajúci stav a podmienky druhov a biotopov v oblasti kompenzácie, na ktorú sa vzťahuje kompenzácia, a
- vysvetlenie, ako majú navrhované kompenzačné opatrenia prevážiť nepriaznivé vplyvy na integritu lokality a ako sa nimi umožní zachovať súdržnosť sústavy Natura 2000.

Technické aspekty:

- techniky a metódy na zavedenie navrhovaných kompenzačných opatrení a
- hodnotenie ich očakávanej úrovne účinnosti.

Administratívne opatrenia:

- vykonanie zavedených administratívnych opatrení na uľahčenie vykonávania kompenzačných opatrení (napr. akékoľvek záruky týkajúce sa plánovania) a
- identifikácia akýchkoľvek dodatočných administratívnych opatrení, ktoré môžu byť

potrebné na zabezpečenie účinnosti kompenzačných opatrení v plnom rozsahu.

Časový rozvrh kompenzácií:

- harmonogram vykonávania kompenzačných opatrení (vrátane dlhodobého vykonávania – pozri oddiel o nákladoch) s uvedením informácie o tom, kedy sa dosiahnu očakávané výsledky,
- harmonogram na poskytnutie výsledkov monitorovania príslušným orgánom a
- harmonogram prevzatia monitorovacích povinností týkajúcich sa programu kompenzačných opatrení.

Náklady na kompenzáciu:

- skutočné náklady na vykonané opatrenia,
 - odchýlky v nákladoch v porovnaní s nákladmi plánovanými v programe kompenzačných opatrení, a
 - akékoľvek časové rozlíšenie medzi nákladmi v závislosti od administratívnych koordinačných činností (napr. kúpa pozemkov, jednorazové platby týkajúce sa práv na využívanie zdrojov; a/alebo pravidelné platby na osobitné opakované opatrenia).
-

Tabuľka 14: Súhrnný kontrolný zoznam kľúčových otázok, ktoré je potrebné zvážiť pri navrhovaní kompenzačných opatrení

Línia činností	Opis	Prvky, ktoré sa majú zahrnúť
Technické	Technický plán Činnosti, ktoré sa majú vykonať, s uvedením ich významu vzhľadom na: – ciele ochrany pôvodnej lokality a – ich vzťah k zachovaniu celkovej koherencie sústavy Natura 2000.	Ciele a cieľové hodnoty v súlade s cieľmi ochrany lokality
		Opis navrhovaných kompenzačných opatrení
		Preukázanie technickej uskutočniteľnosti opatrení vo vzťahu k ich cieľom ochrany – ekologickej funkčnosti
		Vedecky podložené vysvetlenie účinnosti činností pri kompenzovaní negatívnych vplyvov plánu alebo projektu
		Priorizácia činností podľa cieľov ochrany prírody – harmonogram v súlade s cieľmi ochrany prírody
		Náčrt monitorovania – podľa činností a celkovo
Finančné	Finančný plán Hospodárske náklady na vykonávanie programu kompenzačných opatrení	Rozdelenie rozpočtových prostriedkov podľa kategórie nákladov
		Rozdelenie rozpočtových prostriedkov podľa harmonogramu vykonávania
		Preukázanie finančnej uskutočniteľnosti opatrení podľa požadovaného časového rozvrhu a harmonogramu schvaľovania finančných prostriedkov
Právne a administratívne	Záruky pre ochranu prírody	Analýza uskutočniteľnosti riadiacich práv: podľa typu činnosti a podľa vhodného miesta (kúpa, prenájom, správa atď.)
		Preukázanie právnej a/alebo finančnej uskutočniteľnosti opatrení podľa požadovaného časového rozvrhu
		Identifikácia požiadaviek na komunikáciu s verejnosťou
Koordinácia a spolupráca verejných orgánov	Úlohy a zodpovednosť pri vykonávaní a podávaní správ	Potreby konzultácií, koordinácie a spolupráce v súlade s harmonogramom: dohodnutie a schválenie kompenzačného programu orgánmi sústavy Natura 2000, orgánmi posudzovania a navrhovateľom
		Plán monitorovania založený na ukazovateľoch pokroku podľa cieľov ochrany,

		s harmonogramom a prípadnými odkazmi na existujúce povinnosti posudzovania a monitorovacie povinnosti
--	--	---

4. STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE A PRIMERANÝ ODHAD PLÁNOV

4.1 Strategické plánovanie

Účinným spôsobom, ako predchádzať konfliktom s lokalitami sústavy Natura 2000 a chránenými druhmi a biotopmi EÚ, je zvážiť dôsledky nového rozvoja na životné prostredie včas na úrovni strategického plánovania. To možno vykonať prostredníctvom regionálneho alebo národného plánu rozvoja pre sektorové činnosti (napr. v sektore energetiky, dopravy, ťažobných činností, akvakultúry) alebo prostredníctvom územných plánov alebo iných priestorových plánov. Strategický plán umožňuje začleniť environmentálne podmienky a požiadavky, najmä tie, ktoré sa týkajú ochrany prírody, v počiatočnej fáze plánovania tak, aby bolo možné predísť riziku možných konfliktov neskôr na úrovni projektu, a stanoviť uskutočniteľnosť a prostriedky na realizáciu jednotlivého rozvoja náležitým spôsobom.

V kontexte uplatňovania článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch strategické plánovanie veľmi uľahčuje zváženie možných dosahov plánovaných činností na lokality sústavy Natura 2000 v širšom rozsahu a komplexne. Takto sa citlivé miesta lokalít zohľadňujú už v počiatočnej fáze, keď je k dispozícii viac možností na splnenie cieľov rozvoja, a zároveň zmierňujú ich potenciálne vplyvy na životné prostredie. Pomôže to napríklad pri identifikácii vhodných alebo nevhodných lokalít pre konkrétne činnosti a pri minimalizácii rizika potenciálnych konfliktov s lokalitami sústavy Natura 2000 na úrovni jednotlivých projektov.

Strategické plánovanie môže:

- podporovať interaktívnejší a transparentnejší proces plánovania a podnecovať včasný a iteratívny dialóg s príslušnými orgánmi, záujmovými skupinami atď., čo môže výrazne skrátiť celkový čas potrebný na postup povoľovania,
- poskytovať širší a vhodnejší rámec na zváženie potenciálnych kumulatívnych vplyvov s inými plánmi alebo projektmi a uskutočniteľných alternatív,
- pomôcť zabrániť potenciálnym konfliktom v konkrétnych lokalitách alebo znížiť ich počet, a to v neskoršej fáze procesu prípravy, keď už sa uplatnili finančné a právne zdroje a je menší priestor na manévrovanie,
- poskytnúť navrhovateľom relevantné informácie a právnu istotu v súvislosti s environmentálnymi otázkami, ktoré môže byť potrebné zvážiť už pri počiatočnom návrhu projektu,
- byť nákladovo efektívnejšie z dlhodobého hľadiska (ak sa zmierňujúce opatrenia zohľadnia v počiatočnej fáze plánovania, je pravdepodobné, že ich začlenenie bude technicky jednoduchšie a lacnejšie),
- analyzovať široké alternatívy, ako je zavádzanie zelenej infraštruktúry namiesto „sivej infraštruktúry“, viesť k rozvoju nových, kreatívnych a inovačných riešení (vrátane riešení založených na prírode) a potenciálnym situáciám prospešným pre obe strany,

- prispieť k lepšiemu obrazu projektu a zodpovedných inštitúcií v očiach verejnosti.

Príklady strategického plánovania relevantné pre sústavu Natura 2000 sú uvedené v oddiele 5 prílohy k tomuto dokumentu.

4.2 PRIMERANÝ ODHAD PLÁNOV

Celkový procesný rámec pre integráciu environmentálnych úvah na úrovni strategického plánovania je stanovený v strategickom environmentálnom hodnotení (SEA), ako sa určuje v smernici o strategickom environmentálnom hodnotení⁴³. Podľa článku 3 ods. 2 písm. b) smernice o strategickom environmentálnom hodnotení sa plán musí podrobiť strategickému environmentálnemu hodnoteniu, ak sa predpokladá, že si vyžaduje primeraný odhad podľa smernice o biotopoch (t. j. ak plán môže mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000⁴⁴).

Článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa uplatňuje na všetky plány, v prípade ktorých sa predpokladá, že významným spôsobom ovplyvnia lokality sústavy Natura 2000. Ako bolo vysvetlené v predchádzajúcom texte a v usmerneniach k článku 6, pojem „plán“ má širší zmysel, pričom doň patria aj územné plány a námorné priestorové plány⁴⁵, ako aj sektorové plány alebo programy.

Posudzovanie takýchto plánov podľa článku 6 ods. 3 a ich primeraný odhad sa riadia rovnakými krokmi, ako sú opísané v kapitole 3 tohto dokumentu. Existujú však aj určité osobitosti pri posudzovaní plánov, ktoré sú opísané ďalej. Tieto osobitosti sa týkajú možných obmedzení a prekážok a vhodných prístupov, ktoré možno použiť na prekonanie ťažkostí a neistôt spojených s nedostatkom podrobných informácií alebo nedostatočným vymedzením všetkých prvkov, zložiek a činností plánu.

Úroveň podrobnosti samotného plánu určí rozsah a mieru primeraného odhadu, ale vo všetkých prípadoch sa posúdenie musí zamerať na identifikáciu citlivých alebo zraniteľných miest alebo iných potenciálnych rizík alebo konfliktov s lokalitami sústavy Natura 2000, aby sa mohli zohľadniť v neskorších fázach procesu plánovania.

Napríklad obecné alebo mestské plány môžu obsahovať dostatočné podrobné informácie, ktoré umožnia určiť potenciálne nepriaznivé vplyvy na lokality sústavy Natura 2000 s dobrou úrovňou istoty. Na druhej strane v prípade širších priestorových alebo sektorových plánov na regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni, ak sa ešte nerozhodlo o umiestnení a návrhu všetkých ich hlavných zložiek, sa potenciálne vplyvy

⁴³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie.

⁴⁴ Vec C-177/11, bod 24, v ktorom sa takisto uvádza, že: „Preskúmanie vykonané na účely overenia, či je táto posledná uvedená podmienka splnená, sa nevyhnutne obmedzuje na otázku, či je na základe objektívnych skutočností možné vylúčiť, že uvedený plán alebo projekt významným spôsobom ovplyvní dotknutú lokalitu“.

⁴⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/89/EÚ z 23. júla 2014, ktorou sa ustanovuje rámec pre námorné priestorové plánovanie.

určitých činností alebo zložiek plánu môžu identifikovať len na všeobecnej úrovni bez toho, aby sa spresnili na úrovni lokality. V rámci širších plánov sa však môže ďalší rozvoj zamerať do oblastí, v ktorých existuje menšie riziko potenciálnych konfliktov so sústavou Natura 2000 (napr. mapy citlivosti voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín).

Posúdenie by malo byť primerané geografickému rozsahu, úrovni podrobnosti plánu a povahe a rozsahu pravdepodobných vplyvov. V niektorých prípadoch nemusí byť v tejto fáze možné podrobne zanalyzovať všetky možné vplyvy na jednotlivé lokality; je však potrebné vykonať dostatočnú analýzu s cieľom identifikovať:

- hlavné vplyvy na úrovni sústavy Natura 2000 vrátane identifikácie lokalít sústavy Natura 2000, ktoré môžu byť ovplyvnené, ako aj možné vplyvy na prepojenie lokalít, a vzhľadom na vnútroštátne alebo regionálne ciele ochrany druhov a biotopov chránených smernicou o vtákoch a smernicou o biotopoch, ak existujú,
- možné rozsiahle zmierňujúce opatrenia, ako je vylúčenie oblastí s citlivou biodiverzitou alebo uplatňovanie určitých noriem a najlepších postupov (napr. minimálna hustota priechodov pre voľne žijúce živočíchy, používanie zvukových clon, rešpektovanie období párenia),
- možné alternatívy vrátane rôzneho umiestnenia projektov alebo rôznych metód na dosiahnutie očakávaných výsledkov (napr. využívanie rôznych druhov dopravy alebo technológií na výrobu energie),
- potenciálne kumulatívne vplyvy so zreteľom na iné existujúce alebo navrhované plány, programy a stratégie.

V prípade strategických plánov, pri ktorých nie je možné identifikovať vplyvy na jednotlivé lokality, by sa analýza mala zamerať minimálne na potenciálne vplyvy a hlavné riziká. Vplyvy špecifické pre danú lokalitu bude potom potrebné zanalyzovať na úrovni projektu. V takýchto prípadoch by sa primeraný odhad mal zamerať aspoň na určenie lokalít sústavy Natura 2000, ktoré by mohli byť nepriaznivo ovplyvnené, ako aj všetkých biotopov a druhov chránených v EÚ, ktoré by mohli byť ovplyvnené (aj mimo sústavy Natura 2000), vplyvy na prepojenie, fragmentáciu a iné vplyvy v rámci sústavy. Malo by to slúžiť na určenie rozsahu a zamerania posudzovania jednotlivých projektov.

Ak existuje neistota, pokiaľ ide o nepriaznivé vplyvy na relevantné prvky lokalít sústavy Natura 2000 a ich ciele ochrany, môže byť vhodné vykonať a zaznamenať posúdenie rizika, v ktorom sa môžu zohľadniť tieto aspekty:

- potenciálne nebezpečenstvá plánu a ich pravdepodobné dôsledky na ciele ochrany osobitného chráneného územia alebo lokality európskeho významu/prvky osobitne chráneného územia,
- pri každom nebezpečenstve pravdepodobnosť, že nebezpečenstvo ovplyvní osobitné chránené územie/ciele ochrany osobitne chráneného územia,

- pri každom nebezpečenstve závažnosť, pravdepodobné trvanie a ireverzibilitu alebo reverzibilitu vplyvu (stručne sa zaznamenajú predpoklady alebo dôkazy použité na dosiahnutie tohto záveru).

Treba však mať na pamäti, že základným cieľom je vždy zabrániť akémukoľvek riziku nepriaznivého vplyvu na integritu lokalít sústavy Natura 2000 alebo ho odstrániť alebo odstrániť akékoľvek opodstatnené dôvody na obavy, že sa takýto nepriaznivý vplyv môže vyskytnúť pri vykonávaní plánu.

Posúdením vplyvov plánov podľa článku 6 ods. 3 a posúdením vykonaným v súlade s uplatniteľnými postupmi strategického environmentálneho hodnotenia sa môžu identifikovať činnosti alebo prvky plánu, ktoré určite poškodia integritu lokalít sústavy Natura 2000, a to aj keď sa vykonajú zmierňujúce opatrenia. Takéto činnosti alebo prvky by sa preto mali v tomto bode z plánu vylúčiť. Posúdenie by okrem toho mohlo poskytnúť prehľad o tom, ktoré iné činnosti môžu byť škodlivé pre chránené biotopy a druhy, a tým lepšie zamerať posúdenie na úrovni projektu.

Budúce projekty, ktoré sa majú realizovať v rámci plánu, by však mali byť v súlade s výsledkom primeraného odhadu strategického priestorového/sektorového plánu. Nenahrádza sa tým požiadavka na primeraný odhad budúcich projektov vyplývajúcich z tohto plánu.

Existuje jasná súvislosť a analógia medzi primeraným odhadom plánov a strategickým environmentálnym hodnotením, ktoré sa rozoberajú v oddiele 5. Preto sa odporúča koordinácia strategického environmentálneho hodnotenia s primeraným odhadom. Ide o súbežné, ale samostatné procesy, ktoré sa zvyčajne prekrývajú, ale ktoré sa takisto líšia v mnohých kľúčových aspektoch. Primeraný odhad je užšie zameraný a vyžaduje si prísnejšie testy, pričom jeho základom je zachovanie a ochrana lokalít sústavy Natura 2000. Zistenia a odporúčania z primeraného odhadu sú povinné a musia sa zahrnúť do plánu predloženého na schválenie a byť jeho súčasťou. Inými slovami, závery primeraného odhadu sa nielenže musia zohľadniť, ale podmieňujú rozhodnutie o schválení alebo neschválení plánu alebo projektu.

Odporúča sa, aby sa počas celého procesu prípravy alebo preskúmania plánu uchovával samostatný spis o primeranom odhade. Spis by mal obsahovať kópie celej dokumentácie týkajúcej sa primeraného odhadu a bude užitočný na zaznamenanie toho, ako boli environmentálne úvahy začlenené do plánu.

Počas celého trvania plánu môže byť vhodné naplánovať sledovanie a prehodnotenie očakávaných vplyvov a rizík. Tým sa zabezpečí, aby predpoklady a odhady boli realistické a identifikovali sa všetky možné nové vplyvy, ktoré neboli zohľadnené z dôvodu nedostatku informácií, alebo ktoré vznikli v súvislosti s novými prvkami alebo zmenami zavedenými v pláne. „Konečný“ primeraný odhad každého plánu musí vychádzať z jeho konečnej verzie. Ak sa plán kedykoľvek pred schválením výrazne zmení, zmeny by sa mali riešiť aj v primeranom odhade v rámci iteratívneho procesu.

4.3 Mapovanie citlivosti

Určenie vhodných miest alebo vylúčenie nevhodných miest môže byť súčasťou primeraného odhadu plánov. Musí sa zakladať na riadnej analýze, do akej miery sú chránené typy biotopov a druhy vyskytujúce sa v celej oblasti navrhovaného rozvoja zraniteľné voči plánovaným činnostiam.

Mapovanie citlivosti je metóda, ktorá sa často používa na identifikáciu oblastí, ktoré môžu byť obzvlášť citlivé na rozvoj sektorových činností. Často sa používa napríklad na identifikáciu citlivých vtáčích území a území netopierov, ktoré môžu byť nevhodné na rozvoj veternej energie, alebo na identifikáciu potenciálnych konfliktných oblastí pre priemyselné činnosti alebo rozvoj bývania.

Mapy citlivosti sa môžu použiť v počiatočnej fáze procesu plánovania na identifikáciu oblastí, v ktorých sa vyskytujú ekologické spoločenstvá citlivé na konkrétny vplyv alebo činnosť. Môžu byť podkladom pre rozhodnutia o strategickom plánovaní počas počiatočnej fázy výberu lokality v procese rozvoja a môžu sa použiť na regionálnej, národnej alebo nadnárodnej úrovni.

Prístupy mapovania citlivosti nenahrádzajú potrebu primeraného odhadu špecifického pre danú lokalitu podľa článku 6 smernice o biotopoch a posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA). Môžu sa však použiť počas primeraných odhadov/posudzovaní vplyvov na životné prostredie a po udelení povolenia ako základ pre umiestnenie a prípadné riadiace predpisy.

Pri mapovaní citlivosti sa využívajú geografické informačné systémy (GIS) na zhromažďovanie, analýzu a zobrazovanie priestorových a geografických údajov, ktoré vychádzajú z existujúcich priestorových údajov o biodiverzite týkajúcich sa druhov a/alebo lokalít. Niekedy je však potrebné zhromažďovať údaje osobitne, aby sa podporilo vytvorenie mapy citlivosti, ktorá je relevantná pre daný plán.

Mapy citlivosti je potrebné pravidelne aktualizovať. Frekvencia a rozsah týchto aktualizácií je dôležitým aspektom, ktorý je potrebné zohľadniť pri navrhovaní máp citlivosti, keďže ekologické spoločenstvá sú dynamické a ich správanie môže byť niekedy ťažké predpokladať. Mapy citlivosti voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín by sa preto mali interpretovať s opatrnosťou.

Komisia vypracovala *príručku k mapovaniu citlivosti voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín*⁴⁶, praktické usmernenia k rozvoju prístupov mapovania citlivosti, pokiaľ ide o technológie výroby energie z obnoviteľných zdrojov. V tejto príručke sa uvádza prehľad súborov údajov, metodík a aplikácií GIS. Zameriava sa na druhy a biotopy chránené smernicami EÚ o ochrane prírody s osobitným dôrazom na vtáky, netopiere a morské cicavce. Zahŕňa aj podrobný postup pri príprave máp citlivosti voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, ktorý je uvedený v rámečku 22.

⁴⁶ Dostupné na adrese

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

Rámček 22: Podrobný postup pri mapovaní citlivosti

1. *Identifikovať typy rozvoja (projekty, činnosti, infraštruktúra atď.), ktoré majú byť zahrnuté, a druhy a biotopy, ktoré môžu byť ovplyvnené. Treba zohľadniť:*
 - druhy/biotopy, s ktorými sa bude rozvoj pravdepodobne zhodovať (v ktorejkoľvek fáze životného cyklu) a zväžiť všetky fázy individuálneho vývinu (párenie, migrácia atď.),
 - rôzne fázy rozvoja (napr. výstavba, prevádzkové fázy), ako aj súvisiacu infraštruktúru,
 - ktoré druhy/biotopy sú citlivé na rozvoj,
 - pri ktorých druhoch/biotopoch existujú obavy v súvislosti s ochranou (napr. tie, ktoré sú uvedené v smernici o vtákoch a v smernici o biotopoch),
 - ako môžu byť druhy ovplyvnené: napr. strata a degradácia biotopov, kolízia s infraštruktúrou, samotárstvo, vytlačanie a vplyvy prekážok.
2. *Zostaviť distribučné dátové súbory o citlivých druhoch, biotopoch a iných relevantných faktoroch*
 - preskúmať, ktoré údaje sú k dispozícii, a rozhodnúť, či by sa mali zhromaždiť ďalšie údaje,
 - ak sú dátové súbory priestorovo neúplné, zväžiť použitie modelovania na základe prognóz biotopov a krajiny s cieľom predpovedať rozšírenie v lokalitách vybraných ako vzorky,
 - dôležité je upozorniť aj na nedostatky v údajoch a iné metodické nedostatky.
3. *Vypracovať systém bodového ohodnotenia citlivosti*
 - priradiť bodové ohodnotenie citlivosti druhom a biotopom na základe príslušných charakteristík (krehkosť biotopu, stav ochrany, správanie druhov atď.).
4. *Vygenerovať mapu*
 - identifikovať najvhodnejší formát mapovania, softvér GIS, mapovaciu jednotku atď.,
 - vytvoriť súradnicovú sieť na základe vhodnej mierky mapovania a prekryť rozšírenie druhov (alebo modelov) a potenciálne iné užitočné dátové súbory vrátane relevantných nárazníkových pásiem,
 - identifikovať druhy vyskytujúce sa v každej bunke súradnicovej siete,
 - pre každý štvorec súradnicovej siete vypočítať bodové ohodnotenie použitím systémov bodového ohodnotenia citlivosti druhu.
5. *Interpretovať mapu*
 - zoskupiť bodové ohodnotenie citlivosti skupiny do kategórií príznačných pre ich úroveň citlivosti (napr. veľmi vysoká, vysoká, stredná, nízka) alebo ktoré naznačujú konkrétny predpis (napr. oblasti so zákazom vstupu verus oblasti s nízkym rizikom),
 - vypracovať usmerňovací materiál, v ktorom bude vysvetlené, ktoré údaje sa používajú, ako sa generuje mapa, ako by sa mala interpretovať a aké sú upozornenia v súvislosti s interpretáciou.

Vnútroštátne príklady mapovania citlivosti sú uvedené ďalej.

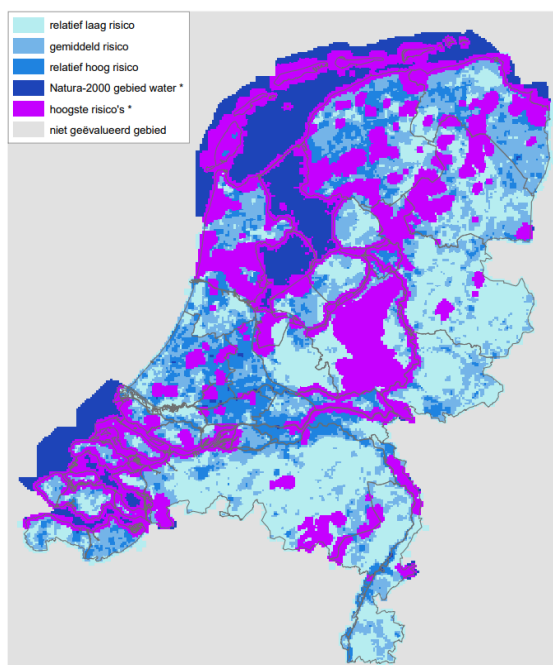
Rámček 23: Holandská národní mapa citlivosti veterného parku

Národní mapa rizika veterných turbín pro Holandsko je nástroj priestorového mapovania na včasný skrínig výstavby veterných parkov na pevnine. Nástroj sa zameriava na populácie suchozemských vtákov a zahŕňa lokality, ktoré majú ornitologický význam, ako sú problémové oblasti z hľadiska migrácie, poľnohospodárska pôda s vysokou prírodnou hodnotou a dôležité hniezdiská. Týmto nástrojom sa meria riziko pre druhy vtákov z hľadiska významu ich ochrany. Nezahŕňa žiadne posúdenie citlivosti druhov na kolíziu.

Údaje boli zostavené z rôznych zdrojov vrátane celoštátneho súpisu hniezdiacich vtákov, určovania stavu vodných vtákov, určovania stavu kolónií vtákov, údajov z modelu náletov vtákov (BAMBAS, vtáčia biomasa lietajúcich vtákov), lokalít sústavy Natura 2000 a osobitných súpisov vzácných vtákov. Zahrnuli sa aj problémové miesta z hľadiska migrácie. Boli vytvorené mapy rizika pre špecifické citlivé druhy vtákov alebo skupiny druhov ako jednotlivé vrstvy, napríklad vodné vtáky, lúčne vtáky, labute a husi, sústava Natura 2000 a miesta na získavanie potravy pre druhy uvedené na červenom zozname. Jednotlivé vrstvy sa použili na zostavenie konečnej mapy rizika.

Pre každú „vrstvu“ mapy boli bunky súradnicovej sústavy v Holandsku klasifikované ako bunky s nízkym, stredným alebo vysokým rizikom na základe významu lokality a/alebo počtu vyskytujúcich sa druhov. Pre každý druh sa identifikovali nárazníkové zóny a zaznamenali sa do máp. Bodové ohodnotenie z rôznych buniek súradnicovej sústavy sa agregovalo v záverečnej mape.

Ukázalo sa, že tento nástroj je veľmi užitočný ako nástroj skrínigu. Hoci mapa nebola v rámci holandského systému plánovania pôvodne schválená, naďalej sa vo veľkej miere používa.



* Conform de visie van Vogelbescherming Nederland moeten deze gebieden windmolenvrij blijven

Mapa celkového rizika znázorňujúca riziko od najvyššieho (fialová) po relatívne nízke riziko (svetlomodrá)

[Zdroj: Aarts, B. and Bruinzeel, L. (2009) De nationale windmolenrisicokaart voor vogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland/Altenburg & Wymenga

<https://assets.vogelbescherming.nl/documents/e3b4524d-5cc2-4565-a65e-3226a124837e.pdf?ga=2.19770104.1164016512.1551712082-129991070.1550147440>

Rámček 24: Nástroj na mapovanie citlivosti v súvislosti s výstavbou vodných elektrární v Rakúsku

Pri výstavbe vodných elektrární by sa mal dodržiavať strategický prístup, a tak sa mohli chrániť zostávajúce významné, citlivé a neporušené úseky riek. V záujme toho Svetový fond na ochranu prírody (WWF) pripravil riadiaci plán s cieľom poskytovať technicky správny základ pre posúdenie potreby ochrany rakúskych vôd (WWF Ökomasterplan, 2009). Štúdia bola uverejnená v roku 2009 a po prvýkrát sa v nej posudzoval ekologický význam 53 najväčších riek v Rakúsku s rozlohou povodia väčšou ako 500 km². Boli v nej predstavené aj oficiálne údaje z analýzy súčasného stavu ministerstva zodpovedného za vykonávanie rámcovej smernice EÚ o vode a poskytovanie informácií súvisiacich s ochranou, ako napríklad o lokalitách sústavy Natura 2000 a o iných chránených územiach.

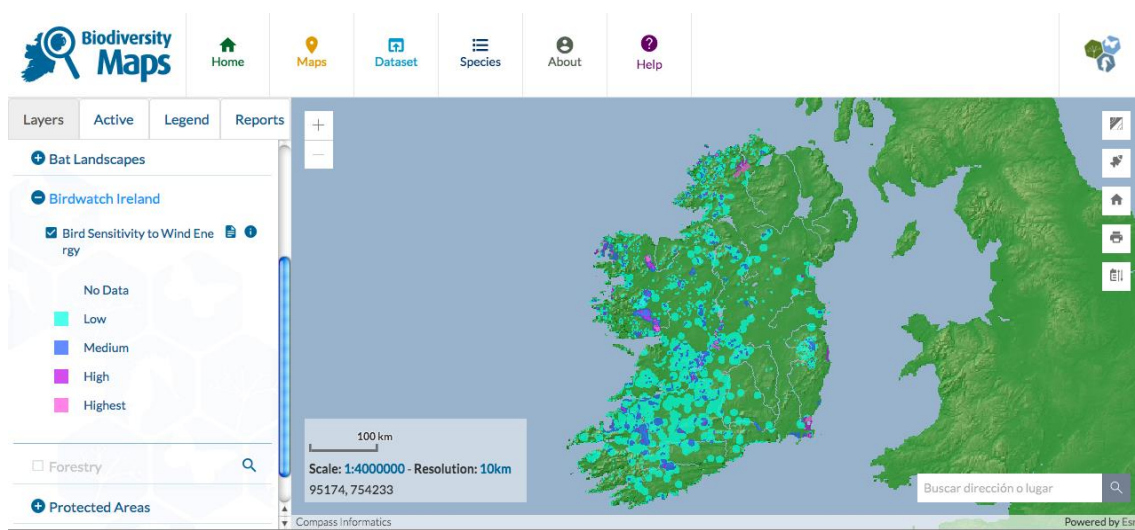
Každý jeden vodný úsek bol kategorizovaný a určil sa jeho stupeň priority podľa dôležitosti v závislosti od rôznych kritérií výberu (napríklad ekologický stav, situácia v chránených oblastiach, hydromorfológia, dĺžka dráhy súvislého voľného prietoku) a každému úseku rieky bola pridelená kategória podľa týchto tried citlivosti:

- Trieda citlivosti 1: výnimočne si zasluhuje ochranu na základe ekologického stavu
- Trieda citlivosti 2: výnimočne si zasluhuje ochranu z dôvodu situácie v jednej alebo viacerých rezerváciách
- Trieda citlivosti 3: výnimočne hodné ochrany na základe morfológie
- Trieda citlivosti 4: výnimočne hodné ochrany z dôvodu dĺžky súvislého voľného prietoku
- Trieda citlivosti 5: potenciálne hodné ochrany, keďže databáza na posúdenie stavu životného prostredia nie je k dispozícii
- Trieda citlivosti 6: potenciálne hodné ochrany
- Trieda citlivosti 7: len sčasti hodné ochrany
- Trieda citlivosti 8: existujúce využívanie vodnej energie na ekonomické účely
- chýbajú údaje (ekologický stav, hydromorfológia)



Rámček 25: Online platformy na prístup k mapám citlivosti v Írsku

Webová platforma umožňuje rýchle a interaktívne priestorové preskúmanie citlivých miest životného prostredia a možných konfliktov pri využívaní pôdy. Tieto platformy môžu podporovať strategické environmentálne hodnotenie a primeraný odhad a v konečnom dôsledku informované plánovanie a rozhodovanie. Napríklad portál írskeho dátového centra pre biodiverzitu poskytuje prístup k mape citlivosti vtákov na veternú energiu prostredníctvom online webového nástroja.



Zdroj: <https://maps.biodiversityireland.ie/Map>

4.4. Konzultácie a dialóg v strategickom plánovaní

Uznávajúc výhody dialógu a konzultácií, čoraz viac projektantov v súčasnosti uplatňuje interaktívnejší a transparentnejší proces plánovania. Týmto prístupom sa podporuje včasná konzultácia s environmentálnymi orgánmi a zainteresovanými stranami ako dôležitý prvok pri zabezpečovaní toho, aby sa našli prijateľné a udržateľné riešenia.

Konzultácia počas strategického plánovania je rovnako dôležitá pri dosahovaní spoločného chápania príslušných otázok. Podporuje sa ňou aj väčšia spolupráca pri hľadaní riešení (t. j. možných alternatív alebo zmierňujúcich opatrení) ekologických vplyvov identifikovaných v posúdení plánu.

Konzultácie a dialóg s orgánmi na ochranu prírody sú od samého počiatku nevyhnutné na identifikáciu možných rizík a konfliktov s citlivými oblasťami a druhmi, na lepšie pochopenie zraniteľnosti biotopov a druhov voči plánovanému rozvoju a na určenie rozsahu a vykonanie primeraného odhadu. Podľa smernice o strategickom environmentálnom hodnotení sa takisto vyžaduje konzultácia s inými orgánmi, mimovládnyimi organizáciami, skupinami zainteresovaných strán a verejnosťou (pozri rámček na s. 47 týkajúci sa účasti verejnosti podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení).

Účasť je dôležitá vo fáze vymedzenia plánu a počas interaktívneho a iteratívneho procesu hľadania realistických alternatívnych riešení pre problematické oblasti. V tejto súvislosti je dôležité identifikovať zainteresované strany a zapojiť ich do konzultácií, pretože sa tým zabezpečí, aby sa v procese strategického plánovania zohľadnili všetky relevantné poznatky a informácie o akýchkoľvek potenciálnych konfliktoch.

Navrhovatelia a príslušné orgány by sa mali intenzívne zapájať čo najskôr, ak sa očakáva, že sa bude zvažovať výnimka podľa článku 6 ods. 4. Mohlo by to byť v počiatočných fázach vypracúvania návrhu alebo inak hneď, ako sa ukáže, že môže byť potrebná výnimka. Mali by takisto zabezpečiť, aby sa podmienky na udelenie výnimky v plnej miere preskúmali a zdokumentovali, keďže to pomôže zabrániť oneskoreniam v procese rozhodovania a zabezpečiť transparentné a správne rozhodnutie.

5. SÚVISLOSŤ S INÝMI POSTUPMI ENVIRONMENTÁLNEHO POSUDZOVANIA: SMERNICA O POSUDZOVANÍ VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, SMERNICA O STRATEGICKOM ENVIRONMENTÁLNOHODNOTENÍ, RÁMCOVÁ SMERNICA O VODE

5.1. Zjednodušenie environmentálnych posúdení

Environmentálne posúdenie je postup, ktorým sa zabezpečuje, aby sa pred prijatím rozhodnutí zohľadnili dôsledky rozhodnutí na životné prostredie. Viacero právnych predpisov EÚ obsahuje ustanovenia týkajúce sa postupov environmentálneho posudzovania. Okrem článku 6 smernice o biotopoch sa to týka najmä smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA)⁴⁷, smernice o strategickom environmentálnom hodnotení (SEA)⁴⁸ a článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode⁴⁹.

Začlenenie a koordinácia požiadaviek environmentálneho posudzovania uvedených v týchto smerniciach môže vo veľkej miere prispieť k zlepšeniu efektívnosti postupov udeľovania povolení týkajúcich sa životného prostredia. Smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie obsahuje ustanovenia týkajúce sa zjednodušenia postupov posudzovania v súvislosti s environmentálnymi otázkami, ktoré sa vyžadujú podľa rôznych smerníc EÚ vrátane smernice o biotopoch a rámcovej smernice o vode. Osobitne sa v nej vyžaduje, aby členské štáty v prípade potreby zabezpečili koordinované a/alebo spoločné postupy spĺňajúce požiadavky uvedených právnych predpisov Únie (článok 2 ods. 3 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

Ustanovenia týkajúce sa koordinovaných alebo spoločných postupov environmentálneho posudzovania, ktoré vyplývajú zo smernice o strategickom environmentálnom hodnotení, ako aj z iných právnych predpisov EÚ, sú uvedené aj v článku 11 ods. 2 smernice o strategickom environmentálnom hodnotení. Cieľom je zabrániť duplicite posúdení bez toho, aby boli dotknuté osobitné požiadavky každej smernice.

Komisia vydala usmerňovací dokument o zjednodušení environmentálnych posúdení⁵⁰.

⁴⁷ Smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, zmenená smernicou 2014/52/EÚ.

⁴⁸ Smernica 2001/42/ES o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie.

⁴⁹ Smernica 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva.

⁵⁰ Oznámenie Komisie 2016/C 273/01, dostupné na adrese:

<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/?uri=OJ:C:2016:273:TOC>.

5.2. Posudzovanie vplyvov na životné prostredie, strategické environmentálne hodnotenie a primeraný odhad

V smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernici o strategickom environmentálnom hodnotení sa vyžaduje, aby projekty, plány a programy, ktoré pravdepodobne budú mať významný vplyv na životné prostredie, boli pred schválením alebo povolením podrobené environmentálnemu posúdeniu.

Požiadavka posúdiť významné vplyvy plánov alebo projektov môže vzniknúť spoločne na základe smernice o strategickom environmentálnom hodnotení alebo smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch. V takom prípade môžu postupy posudzovania a povoľovania prebiehať spoločne alebo v koordinácii, ako sa stanovuje v smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernici o strategickom environmentálnom hodnotení. Posúdenia vykonané podľa týchto smerníc však nemôžu nahradiť postup a povinnosti stanovené v článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch, keďže žiadny z postupov nemá prednosť.

Správu o primeranom odhade možno predložiť buď v správe o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, alebo v správe o strategickom environmentálnom hodnotení alebo v samostatnej správe. V každom prípade musia byť informácie a závery týkajúce sa primeraného odhadu odlišiteľné a odlíšené od informácií a záverov posudzovania vplyvov na životné prostredie alebo strategického environmentálneho hodnotenia. Je to potrebné, pretože medzi postupmi posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia a primeraného odhadu existuje niekoľko dôležitých rozdielov (pozri oddiel 5.2.2).

*Je mimoriadne dôležité, aby boli informácie relevantné pre primeraný odhad a vypracovanie jeho záverov v správe o posúdení vplyvu na životné prostredie jednoznačne odlišiteľné a identifikovateľné, aby ich bolo možné odlíšiť od informácií všeobecného posudzovania vplyvu na životné prostredie alebo strategického environmentálneho hodnotenia. Je to potrebné z toho dôvodu, že medzi posudzovaním vplyvu na životné prostredie/strategickým environmentálnym hodnotením a postupmi primeraného odhadu existuje veľa podstatných rozdielov, čo znamená, že **strategické environmentálne hodnotenie alebo posudzovanie vplyvov na životné prostredie nemožno nahradiť alebo zameniť za primeraný odhad, keďže žiadny z postupov nemá prednosť.***

Pozri usmernenia k článku 6 – oddiel 4.6.1.

5.2.1. Možnosti a výhody zjednodušenia posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia a primeraného odhadu

Zjednodušenie posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia a primeraného odhadu má niekoľko výhod. Môže

napríklad pomôcť lepšie pochopiť vzťahy medzi rôznymi environmentálnymi faktormi, zabrániť duplicite posúdení, prispieť k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov potrebných na vykonávanie posúdení a umožniť lepšiu koordináciu postupov povoľovania.

Medzi kľúčové prvky účinného zjednodušenia primeraného odhadu a posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia patrí:

- úzka spolupráca medzi zodpovednými orgánmi,
- určenie primeraného rozsahu, čo je bežná prax v postupoch posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia,
- úzka spolupráca a riadna výmena informácií medzi odborníkmi, ktorí pripravujú posudzovanie vplyvov na životné prostredie/strategické environmentálne hodnotenie, a odborníkmi vykonávajúcimi primeraný odhad (napr. informácie o otázkach týkajúcich sa hluku, ovzdušia, vody, pôdy, ktoré príslušný odborník poskytuje odborníkovi v oblasti biodiverzity),
- kontrola kvality vykonávaná príslušným orgánom,
- jasné a jednoznačné závery pre každý zjednodušený postup posudzovania.

Viaceré ustanovenia smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení sú relevantné pre primeraný odhad podľa článku 6 ods. 3 a môžu prispieť k jeho kvalite v kontexte zjednodušeného vykonávania. Zahŕňajú:

Určenie rozsahu:

„Na žiadosť navrhovateľa príslušný orgán [...] vydá stanovisko o rozsahu a úrovni podrobnosti informácií, ktoré má navrhovateľ uviesť v správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie“ (článok 5 ods. 2, smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

V smernici o strategickom environmentálnom hodnotení sa stanovujú povinné konzultácie s orgánmi s právomocami v oblasti životného prostredia s cieľom zlepšiť kvalitu environmentálnej správy: „Keď sa rozhoduje o rozsahu a úrovni podrobnosti informácií, ktoré musí environmentálna správa obsahovať, uskutočnia sa porady s orgánmi uvedenými v článku 6 ods. 3“ (článok 5 ods. 4, smernica o strategickom environmentálnom hodnotení).

Zabezpečenie kvality a úplnosti posúdenia:

„navrhovateľ zabezpečí, aby správu o hodnotení vplyvov na životné prostredie vypracovali spôsobilí odborníci; príslušný orgán zabezpečí, že má dostatočné odborné znalosti na preskúmanie správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie, alebo k nim má v prípade potreby prístup; a v prípade potreby si príslušný orgán vyžiada od navrhovateľa doplňujúce informácie [...], ktoré priamo súvisia s dosiahnutím odôvodneného záveru o významných vplyvoch projektu na životné prostredie“ (článok 5 ods. 3, smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

Konzultácie a účasť verejnosti:

„Členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby orgány, ktorých sa projekt bude pravdepodobne týkať z dôvodu ich osobitných právomocí v oblasti životného prostredia alebo na základe miestnej alebo regionálnej príslušnosti, mali možnosť vyjadriť svoje stanovisko k informáciám predloženým navrhovateľom a k žiadosti o povolenie... V záujme zabezpečenia účinnej účasti dotknutej verejnosti na rozhodovacích postupoch musí byť verejnosť informovaná elektronicky a prostredníctvom verejných oznamov alebo inými vhodnými prostriedkami o nasledujúcich skutočnostiach v skorom štádiu rozhodovacieho postupu v záležitostiach životného prostredia a najneskôr ihneď, ako možno informácie rozumne poskytnúť“ (článok 6, smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

„Členské štáty zabezpečia, že ich závery [...], či plány a programy majú pravdepodobne významné účinky na životné prostredie [...], vrátane dôvodov, prečo nevyžaduje environmentálne posudzovanie [...], sú prístupné verejnosti“ (článok 3, smernica o strategickom environmentálnom hodnotení).

„Orgány [...] a verejnosť [...] musia dostať včasnú a účinnú možnosť v primeraných časových rámcoch vyjadriť svoje stanoviská k návrhu plánu alebo programu a k sprievodnej environmentálnej správe, a to pred prijatím plánu alebo programu, prípadne pred jeho predložením na legislatívny postup. Členské štáty určia orgány pre porady, ktoré sú z dôvodu svojej špecifickej environmentálnej zodpovednosti pravdepodobne zainteresované v environmentálnych účinkoch vykonávania plánov a programov. Členské štáty identifikujú verejnosť [...] vrátane zainteresovanej verejnosti, alebo pravdepodobne zainteresovanej verejnosti alebo verejnosti majúcej záujem na veci rozhodovanej podľa tejto smernice, vrátane relevantných mimovládnych organizácií, akými sú organizácie podporujúce ochranu životného prostredia a ďalšie zainteresované organizácie.“ (článok 6, smernica o strategickom environmentálnom hodnotení):

Monitorovanie:

„Členské štáty zabezpečia, že vlastnosti projektu a/alebo opatrenia navrhované s cieľom zabrániť, predísť alebo zmierniť, a ak je to možné, nahradiť straty spôsobené pravdepodobne významnými nepriaznivými vplyvmi na životné prostredie, sú realizované navrhovateľom, a stanovia postupy týkajúce sa monitorovania významných nepriaznivých vplyvov na životné prostredie“ (článok 8a, smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

„Členské štáty sledujú významné environmentálne účinky vykonávania plánov a programov aby boli, okrem iného, schopné včas identifikovať nepredvídané škodlivé účinky a schopné uskutočniť vhodné nápravné opatrenia“ (článok 10, smernica o strategickom environmentálnom hodnotení).

Informovanie verejnosti a orgánov, s ktorými sa konzultovalo:

„Ak sa rozhodlo o udelení alebo zamietnutí povolenia, príslušný orgán alebo orgány o tom čo najskôr informujú verejnosť a orgány [ktorých sa projekt pravdepodobne dotkne] [...] a zabezpečia, aby boli verejnosti a orgánom k dispozícii tieto informácie...:

obsah rozhodnutia a akékoľvek súvisiace podmienky [...]; hlavné dôvody a úvahy, na ktorých sa rozhodnutie zakladá“ (článok 9 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

Konflikt záujmov:

„Členské štáty zabezpečia, aby príslušný orgán alebo orgány vykonávali úlohy vyplývajúce z tejto smernice objektívnym spôsobom a neocitli sa v situácii, ktorá by viedla ku konfliktu záujmov. V prípadoch, keď je príslušný orgán súčasne navrhovateľom, členské štáty aspoň zavedú, v rámci svojej organizácie správnych právomocí, zodpovedajúce oddelenie konfliktných funkcií pri vykonávaní povinností vyplývajúcich z tejto smernice.“ (článok 9a, smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).

Cezhraničné vplyvy:

V článku 7 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sú uvedené ustanovenia týkajúce sa posudzovania projektov s cezhraničnými vplyvmi vrátane požiadaviek na informovanie iného členského štátu, ak sa predpokladá, že plán alebo projekt bude mať významné vplyvy na daný členský štát. Členský štát, ktorý môže byť zasiahnutý, sa potom môže zúčastniť na posúdení, ak si to želá. EÚ podpísala Dohovor o hodnotení vplyvu na životné prostredie presahujúceho štátne hranice (Dohovor z Espoo). Na koordináciu a zjednodušenie postupov posudzovania cezhraničných projektov, a najmä na vykonávanie konzultácií v súlade s dohovorom, môžu dotknuté členské štáty zriadiť na základe rovnakého zastúpenia spoločný orgán.

Cezhraničné konzultácie sa predpokladajú a regulujú aj v smernici o strategickom environmentálnom hodnotení (článok 7). Tieto ustanovenia týkajúce sa cezhraničných konzultácií sú veľmi dôležité aj z hľadiska celkových cieľov smernice o vtákoch a smernice o biotopoch a sústavy Natura 2000. Je to z dôvodu, že poskytujú dôležitý preventívny nástroj počas primeraného odhadu plánu alebo projektu, ktorého nepriaznivé vplyvy by mohli ohroziť tieto ciele v susednom členskom štáte.

5.2.2. Osobitné prvky primeraného odhadu a rozdiely v porovnaní s postupmi posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia

Zatiaľ čo zjednodušenie environmentálnych posúdení podľa smernice o biotopoch a smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení je prospešné a vo väčšine prípadov sa odporúča, je dôležité mať na pamäti osobitné prvky a rozdiely v rozsahu a zameraní príslušných posúdení. Používanie určitých pojmov a dôsledky vyplývajúce z posúdení môžu byť takisto odlišné. Konkrétne:

- Primeraný odhad sa zameriava na ochranu lokalít sústavy Natura 2000, t. j. oblastí s vysokou hodnotou biodiverzity európskeho významu, a preto si vyžaduje prísnejšie

testy. Jeho závery sú **záväzné** v tom zmysle, že určujú, či plán alebo projekt možno schváliť (príslušné orgány môžu súhlasiť s plánom alebo projektom *iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality*). Na druhej strane sa výsledky posudzovania vplyvov na životné prostredie alebo strategického environmentálneho hodnotenia *zohľadnia* pri postupe udeľovania povolenia alebo pri príprave a schvaľovaní plánu.

- V kontexte koordinovaných alebo spoločných postupov by malo zmysel vykonať primeraný odhad v počiatočnej fáze procesu. Tým by sa predišlo potenciálne nákladnému a zdĺhavému postupu posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia, ak už sú závery príslušného posúdenia negatívne, čo znamená, že povolenie nemožno udeliť v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 3 (pokiaľ v pláne alebo projekte nemožno pokračovať podľa ustanovení článku 6 ods. 4).
- V smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa predpokladajú zmierňujúce a kompenzačné opatrenia s cieľom *zabrániť, predísť pravdepodobným významným nepriaznivým vplyvom na životné prostredie, zmierniť ich, a ak je to možné, kompenzovať ich*, a najmä na druhy a biotopy chránené podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch. Kompenzačné opatrenia sa preto môžu zväziť aj v kontexte hierarchie zmierňovania na kompenzáciu zostávajúcich vplyvov s cieľom zabrániť čistej strate biodiverzity.

Naopak v prípade plánov a projektov posudzovaných podľa smernice o biotopoch sa v rámci primeraného odhadu podľa článku 6 ods. 3 zvažujú zmierňujúce opatrenia na zabránenie, predchádzanie významným nepriaznivým vplyvom na integritu lokality alebo ich zmiernenie, ale kompenzačné opatrenia na kompenzáciu zostávajúcich vplyvov sa v rámci postupu podľa článku 6 ods. 4 používajú iba ako posledná možnosť. Došlo by k tomu v prípade, že by sa rozhodlo o pokračovaní v pláne alebo projekte napriek negatívnemu záveru primeraného odhadu. V takom prípade treba najprv preukázať, že neexistujú žiadne alternatívne riešenia, ktoré by zabránili ovplyvneniu integrity lokalít sústavy Natura 2000, a že plán alebo projekt je odôvodnený naliehavými dôvodmi vyššieho verejného záujmu.

- Okrem toho, pokiaľ ide o fázu posudzovania, v ktorej sa zvažujú „zmierňujúce opatrenia“, podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie možno zmiernenie zohľadniť už vo fáze skríningu. Takéto opatrenia nemožno zohľadniť vo fáze „skríningu“ v rámci postupu podľa článku 6 ods. 3, ale len vtedy, ak sa nepriaznivé vplyvy analyzujú v samotnej fáze primeraného odhadu.

Opatrenia prijaté s cieľom zabrániť, predísť, zmierniť, a ak je to možné, nahradiť straty spôsobené významnými nepriaznivými vplyvmi na životné prostredie a najmä na druhy a biotopy chránené podľa smernice Rady 92/43/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES, by mali prispieť k zabráneniu zhoršenia kvality životného prostredia a čistej strate biodiverzity. [...]

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby zmierňujúce a kompenzačné opatrenia boli vykonávané a aby boli ustanovené vhodné postupy týkajúce sa monitorovania významných nepriaznivých vplyvov na životné prostredie vyplývajúcich z výstavby

a prevádzky projektu, okrem iného na identifikáciu nepredvídaných významných nepriaznivých účinkov, aby bolo možné vykonávať primerané nápravné opatrenia.

Smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Preambula (smernica 2014/52/EÚ, odôvodnenia 11 a 35).

5.2.3. Vzťah medzi strategickým environmentálnym hodnotením/posudzovaním vplyvov na životné prostredie/primeraným odhadom a prísnyimi ustanoveniami smerníc o ochrane prírody týkajúcimi sa ochrany druhov

V článku 3 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa stanovuje, že „posudzovanie vplyvov na životné prostredie identifikuje, opíše a posúdi náležitým spôsobom, pri každom prípade jednotlivo, priame a nepriame významné vplyvy projektu na tieto faktory: [...] b) biodiverzita s osobitnou pozornosťou venovanou druhom a biotopom chráneným podľa smernice 92/43/EHS a smernice 2009/147/ES“. Podobné ustanovenia sa uplatňujú na plány v súlade s článkom 5 ods. 1 smernice o strategickom environmentálnom hodnotení.

V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že v smernici o vtákoch a smernici o biotopoch sa okrem ochrany lokalít upravenej článkom 4 smernice o vtákoch a článkom 6 smernice o biotopoch zavádza systém prísnej ochrany určitých druhov na všetkých miestach ich prirodzeného výskytu v EÚ, t. j. v rámci lokalít sústavy Natura 2000, ako aj mimo nich. Tieto ochranné opatrenia sa uplatňujú na druhy uvedené v prílohe IV k smernici o biotopoch a na všetky druhy voľne žijúcich vtákov v EÚ. Presné podmienky sú stanovené v článku 5 smernice o vtákoch a článku 12 (pre živočíchy) a článku 13 (pre rastliny) smernice o biotopoch.

V podstate sa od členských štátov vyžaduje, aby zakázali:

- úmyselné odchyťovanie alebo usmrcovanie druhov,
- úmyselné rušenie, a to najmä počas obdobia párenia, odchovu mláďat, hibernácie a migrácie,
- poškodzovanie alebo ničenie miest na párenie alebo miest na oddych,
- úmyselné ničenie hniezd alebo vajec alebo vytrhávanie s koreňmi alebo ničenie chránených rastlín.

Vykonávanie plánu alebo rozvoj/prevádzka projektu môže viesť k rozporom s týmito zákazmi. Počas primeraného odhadu a posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia by preto mal navrhovateľ spolu s príslušným orgánom skontrolovať, či je plán alebo projekt zlučiteľný s týmito prísnyimi ustanoveniami týkajúcimi sa ochrany druhov. Takáto kontrola by vyžadovala identifikáciu druhov a ich biotopov, ktoré by mohli byť potenciálne ovplyvnené, overenie ich výskytu v oblasti ovplyvnenej plánom alebo projektom, ako aj ich miest na párenie alebo miest na oddych, analýzu možných vplyvov na druhy a vhodných

zmierňujúcich opatrení. Ak sa potvrdia vplyvy na jedince druhov alebo na ich miesta na párenie a miesta na oddych alebo ak tieto vplyvy nemožno vylúčiť, môžu sa vyžadovať výnimky z prísnej ochrany druhov.

Treba však poznamenať, že výnimky sú povolené len v obmedzenej miere, napr. v záujme verejného zdravia a bezpečnosti, za predpokladu, že neexistuje iná uspokojivá alternatíva a dôsledky týchto výnimiek nie sú v rozpore s celkovými cieľmi príslušných smerníc. Podmienky uplatňovania výnimiek sú stanovené v článku 9 smernice o vtákoch a v článku 16 smernice o biotopoch.

Je takisto dôležité poznamenať, že tieto ustanovenia sa môžu vzťahovať aj na plány a projekty, ktoré sú vylúčené z primeraného odhadu a/alebo z posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia. V takýchto prípadoch sa analýza uplatniteľnosti výnimiek podľa článku 9 smernice o vtákoch a článku 16 smernice o biotopoch bude musieť vykonať v rámci samostatného postupu.

Povolenie výnimky z prísnej ochrany druhov sa môže udeliť ako samostatné rozhodnutie alebo v rámci jednotného povolenia vyplývajúceho z rôznych posúdení a postupov povoľovania. V oboch prípadoch je potrebné jasne uviesť dôvody a podmienky takejto výnimky.

Ďalšie informácie o prísnych požiadavkách na ochranu druhov vrátane najnovších usmernení sú k dispozícii na webovom sídle Európskej komisie.⁵¹

5.3. Posúdenia podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, koordinované alebo integrované v rámci postupu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch

Jasná súvislosť existuje aj medzi rámcovou smernicou o vode a smernicou o biotopoch. Obe sa uplatňujú, aspoň čiastočne, na rovnaké životné prostredie – na vodné ekosystémy a suchozemské ekosystémy a mokrade, ktoré sú od nich priamo závislé. Vo všeobecnosti majú aj podobné ambície, pokiaľ ide o ich cieľ zabezpečiť nepoškodenie vodných ekosystémov a zlepšiť ich ekologický stav. Aby sa zabezpečilo ich jednotné vykonávanie, v prípade potreby by sa mali vykonávať koordinovaným spôsobom⁵².

Podobne ako v smernici o biotopoch sa aj v rámcovej smernici o vode stanovujú osobitné ustanovenia týkajúce sa posudzovania vplyvov novej výstavby na vodné útvary. Podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode môžu orgány schváliť výnimky pre nové zmeny a udržateľné činnosti v oblasti ľudského rozvoja, ktoré: i) vedú k zhoršeniu stavu vodného útvaru alebo ii) bránia dosiahnutiu dobrého ekologického

⁵¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/index_en.htm.

⁵² Pozri často kladené otázky Komisii o rámcovej smernici o vode a smerniciach o ochrane prírody: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>.

stavu alebo potenciálu, alebo dobrého stavu podzemnej vody za určitých podmienok⁵³.

Podľa článku 4 ods. 8 rámcovej smernice o vode sú členské štáty pri uplatňovaní článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode povinné zabezpečiť, aby bolo uplatňovanie v súlade s vykonávaním iných právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia. Inými slovami, ak sa pre projekt udelí výnimka podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, aj tak musí byť v súlade s článkom 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch.

Ak rozvoj potenciálne ovplyvňuje cieľ rámcovej smernice o vode aj lokalitu sústavy Natura 2000, potom sa musí vykonať tak postup podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, ako aj postup posudzovania podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch. V ideálnom prípade by sa to malo uskutočniť koordinovaným alebo integrovaným spôsobom, ako sa odporúča aj v smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Každé posúdenie má iné zameranie: v jednom sa posudzuje, či projekt môže ohroziť hlavné ciele rámcovej smernice o vode, zatiaľ čo v druhom sa posudzuje, či nepriaznivo ovplyvní integritu lokality sústavy Natura 2000.

Nebráni to však tomu, aby niektoré aspekty posúdenia prebiehali koordinovane, napríklad prostredníctvom prieskumov a konzultácií. Treba zdôrazniť, že ak postup podľa rámcovej smernice o vode môže viesť k udeleniu licencie, ale plán alebo projekt je v rozpore s požiadavkami sústavy Natura 2000, povolenie nemožno udeliť s výnimkou ustanovení článku 6 ods. 4.

Zatiaľ čo integrácia postupov primeraného odhadu do postupov podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie je povinná, v prípade rámcovej smernice o vode je to dobrovoľné. Napriek tomu niekoľko členských štátov už zaviedlo integrované postupy v prípadoch, keď sa vyžaduje posudzovanie vplyvov na životné prostredie, primeraný odhad a posudzovanie podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, alebo sú v procese ich tvorby. Zjednodušenie týchto posúdení sa odporúča v usmerneniach EÚ k vykonávaniu rámcovej smernice o vode⁵⁴.

Podobnosť medzi posudzovaním podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode a posudzovaním podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o biotopoch znamená, že určité kroky v rámci rôznych postupov možno vykonať spoločne. Týka sa to najmä „skríningu“, „určenia rozsahu“ a zhromažďovania potrebných údajov. Takýto zjednodušený prístup môže viesť k výrazným úsporám nákladov a času, najmä v súvislosti s fázou zhromažďovania údajov, ktoré možno vykonať spoločne po tom, ako sa počas predchádzajúcich krokov objasnia požiadavky na údaje v rámci jednotlivých smerníc.

⁵³ Pokiaľ ide o judikatúru k uplatňovaniu článku 4 ods. 7, pozri rozsudky Súdneho dvora vo veciach C-461/13 a C-346/14.

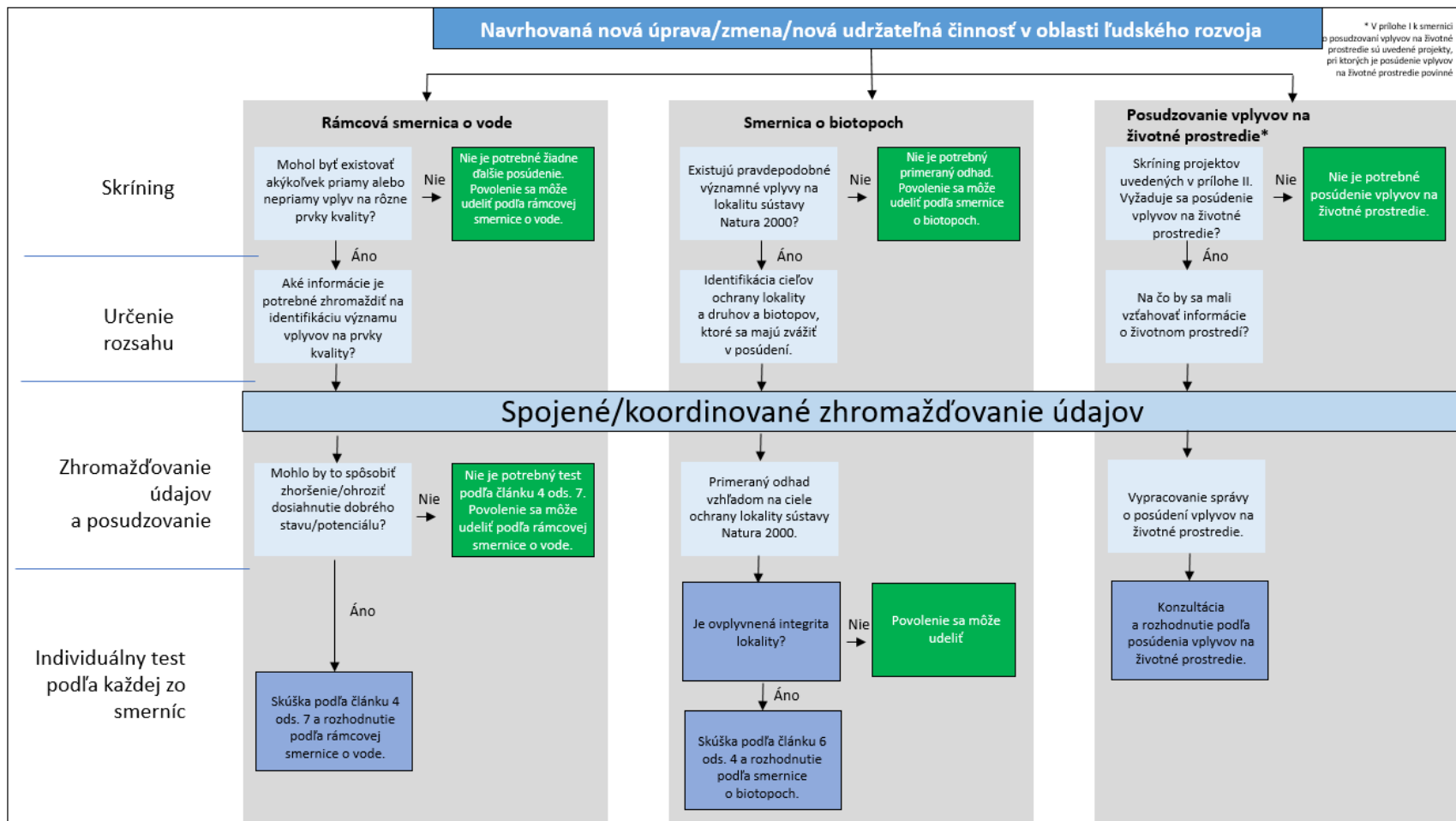
⁵⁴ Pozri najmä: Spoločná stratégia vykonávania rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach. Usmerňovací dokument č. 36. Výnimky z environmentálnych cieľov podľa článku 4 ods. 7. Dostupné na adrese: <https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CISGuidanceArticle47FINAL.PDF>.

Môžu sa uplatniť ďalšie synergie, napríklad pokiaľ ide o hľadanie alternatív alebo zmierňujúcich opatrení. Vo všetkých prípadoch je však potrebné splniť odlišné zameranie rôznych testov podľa jednotlivých smerníc.

Ak sú splnené podmienky len jednej smernice, orgány nemôžu projekt schváliť, pretože v takom prípade by projekt stále porušoval právne predpisy EÚ. Namiesto toho by sa malo preskúmať, či je možné vykonať zmeny v projekte tak, aby spĺňal požiadavky všetkých príslušných smerníc.

Na obrázku č. 3 sú uvedené podobnosti a rozdiely medzi kľúčovými krokmi posúdení podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode, podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a podľa článku 6 smernice o biotopoch.

Obrázok č. 3: Zjednodušenie posúdení podľa rámcovej smernice o vode, smernice o biotopoch a smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie



Zdroj: CIS, 2017. Spoločná stratégia vykonávania rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach. Usmerňovací dokument č. 36. Výnimky z environmentálnych cieľov podľa článku 4 ods. 7.

6. HLAVNÉ REFERENČNÉ ZDROJE

CIS, 2017. Spoločná stratégia vykonávania rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach. Usmerňovací dokument č. 36. Výnimky z environmentálnych cieľov podľa článku 4 ods. 7. Dostupné na adrese: <https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CISGuidanceArticle47FINAL.PDF>.

Ekosystémy, 2014. Článok 6 smernice o ochrane biotopov. Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie. Dostupné na adrese: https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ECJ_rulings%20Art%206%20-%20Final%20Sept%202014-2.pdf.

Európska komisia, 1999. Usmernenie k posudzovaniu nepriamych a kumulatívnych vplyvov, ako aj interakcií vplyvov.

Európska komisia, 2011. Súvislosť medzi rámcovou smernicou o vode a smernicami o ochrane prírody. Často kladené otázky. Dostupné na adrese: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidanceen.htm>.

Európska komisia, 2012. Oznámenie Komisie týkajúce sa stanovenia cieľov ochrany pre lokality sústavy Natura 2000. Dostupné na adrese: <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidanceen.htm>.

Európska komisia, 2013(a). Usmernenia k uplatňovaniu postupu posudzovania vplyvov na životné prostredie na rozsiahle nadnárodné projekty. Európska komisia, 2013. <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>

Európska komisia, 2013(b). Usmerňovací dokument s názvom Zjednodušenie postupov posudzovania vplyvov na životné prostredie v prípade projektov spoločného záujmu v oblasti energetickej infraštruktúry. Európska Komisia, máj 2013. <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCGuidance.pdf>

Európska komisia, 2016. Usmerňovací dokument Komisie k zjednodušeniu environmentálnych posúdení podľa článku 2 ods. 3 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Dostupné na adrese: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0727\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0727(01)&from=EN).

Európska komisia, 2017(a). Usmernenia k určovaniu rozsahu. Smernica 2011/92/EÚ zmenená smernicou 2014/52/EÚ. Európska komisia. <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>

Európska komisia, 2017(b). Usmernenia k skríningu. Smernica 2011/92/EÚ zmenená smernicou 2014/52/EÚ. Európska komisia. <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>

Európska komisia, 2019. Oznámenie Komisie Správa lokalít sústavy Natura 2000. Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch. (2019/C 33/01). Ú. v. EÚ C 33, 25.1.2019. Dostupné na adrese: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C.2019.033.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2019:033:FULL>

.

Európska komisia zverejnila viacero usmerňovacích dokumentov pre jednotlivé sektory (týkajúce sa neenergetického ťažobného priemyslu, rozvoja veterných parkov, prístavov a ústí, vnútrozemskej vodnej dopravy, akvakultúry atď.). Uvádzajú sa v nich ďalšie rady o tom, ako vykonať primeraný odhad v súvislosti s vykonávaním plánov a projektov v každom z týchto sektorov. Usmerňovacie dokumenty sú k dispozícii na adrese:

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidanceen.htm>.